મઝહબેઇશ્ક

યાને

ગુલેબકાવલી

ઉરદુ ઝબાન ગુજરાતી હરફોમાં.

છપાવી પરગટ કરનાર

આદમજી મુલ્લાં નુરૂદ્દીન.

મુંબઈ, આંગલો વહરન્યાકયુલર પ્રેસમાં છાપ્યું છે.

સને ૧૮૭૮ ઇસવી. સને ૧૨૯૫ હીજરી.

કીમત રૂ૦॥।= (ચઉદ આના)

મઝહબેઇશ્ક,

યાને

ગુલેબકાવલી.

બીસમીલ્લાહ હીર રહમાનીર રહીમ.

હમ્દો સનાકી હમેશા બહારકા ગુલેસ્તાન બાગબાને હકીકીકો સઝાવાર હએ કે, ઇસ તરફા બોસ્તાને જહાંને આબો રંગ તાઝા. ઔર લતાફતે ઝરાફતે બેઅંદાઝા ઊસકે રવઝએ રીઝવાંસે પાઇ, ફુલોંકી બાહારમેં, ઔર ઝેબા ઊરૂસોંકે નકશો નીગારમેં ઊસકી નુરકી તજલ્લી સમાઇ ખામએ ખુશ્ક મગઝકા કયા મકદુર ઔર કીતની તાકત કે ઊસકી હમ્દો સનાકી તહરીરકે ઓહદેસે નીકલે, ઔર જો હક લીખનેકા હએ લીખ સકે.

અબયાત.

હરેક પત્તેસે ગુલકી બો અયાંકી
વોહી ઇલ્લત હએ બુલબુલકી ફુંગાંકી
મુંદે મુંહ ગુંચા રહેતાહએ ચમનમેં
ઊસીકા નામ જપતા હએ દહનમેં
ઊસીકે હુકમને શીરાઝા બંદી
કેઆ ઓ કદરકે દીવાનમેં કી
જો અબ્રસે રૂએ લએલા ગુલમેં આયા
તો મોએ કેસકો સુંબુલસા પાયા
ફટા ગર અબ્રુ ઔર ઓહસાંકી ઊસકે
મેરે આમાલકે ગુલશનપે બરસે
તો ઝાહેદકી હવસસે સેર કીતની
બર આવે દીલમેં હએ ઊમેદ જીતની

કહીં જો કહેરપર દીલ ઊસકા આ જાએ
તો જુઝ ઝોલ્લે મોહમદ ફેર નહીં જાએ
(નાતે હઝરત મોહમદ મુસતફા સલલાહો
અલેહ વ આલેહી વ સહબેહી વ સલમ)

દુરૂદ હએ ઊસપર કે, જો બાએસ બના ઝમીનો ઝમાનકા, ઔર સબબે ઇજાદ કએનો મકાંનકા હુવા ઊનકે બુરાકકે સુમકા નકશ મેહેરો માહકી પેશાનીપર દુરસ્ત બએઠા, ઊસકે મજમએ ઈમકાનસે જહાં હએ એક કીતાબ, ઔર ઊસકી કીતાબસે મુસન્મા હએ, એક બાબ મીસરએ ખાકસે જો દીલ ચસ્પ દેખા તો બએતુલ અફ્લાકમેં ન રહા, ઊસ મતલએ નુરો મકતએ ઝુહુરકે નુસખએ વજુદને રૂબાઇ અનાસરકી ઇખતીઆરકી.

બએત.

ઇસ મરહલેકા નહીં હએ પાયાં,
લીખ અબ તુ સનાએ શાહે મરદાં.
(મુનકબત અલી કરમુલ્લાહ વ જહુકી)

સુબ્હેકે વક્તકે આફતાબને અપની રોશનીસે નુરકી આયત ઝમાનેકે વરકપર લીખકર ઝમાનેકો રવશન કીયા, ઊસ વક્ત મએંને ચાહા કે, સુખનકે દરીઆમેં ગોતા મારકર વહાંસે મોતી આબદાર જો સુખનકે જવહરીઓંકો મંઝુરહો નીકાલું, ઉસ તરફકો ગઔરો તઅમ્મુલકી નીગાહસે દેખા, ઢેરકે ઢેરહી નઝર આએ. સોચા કે, ઊનકો કીસપર નીસાર કરૂં, ઇસી ફીકરો અંદેશેમેંથા કે, એકાએક યેહ આવાઝ મેરે કાનમેં પહોંચી કે, અએ ગરીકે દરીઆએ ફીકર યેહ જવહરે દુરખશાં દુસરેકે લાયક નહીં, હઝરત અલીકે કદમોંપર નીસાર કર, યાને ઊશકી મદહમેં ઝબાન ખોલ. વોહ શાહીનશાહ કે ઉસકે ચેહેરેકે અક્સસે માહકે રૂખપર સફાઇ આઇ, ઔર ખુરશીદકે આઇનેને ઉલા પાઈ, અગર સાતવેં આસમાનકે મએદાનમેં ઘોડા દવડાવે તો સીતારોંકે લશકરમેં ફુતુર પડજાવે! અએ શાહીનશાહ, તેરી દરગાહમેં મેરીભી યેહી ઊમ્મેદ હએ કે, કીયામતમેં મુજહકોભી અપને ગુલામોંકી સફમેં રખીઓ, સીવા ઇસકે ઔર કયા અરઝ કરૂં કે, બંદેકો બહોત બાતેં કરની અપને મવલાકી જબાનમેં કમાલ ગુસ્તાખી હએ, નાઝરીનપર રોશનહો કે, શેખ ઇઝુતુલ્લાહ બંગાલીને યેહ કીતાબ ફારસીમેં તસનીફ કીથી, ઊસને ઊસકા સબબ યું લીખા હએ કે, તલેબુલ ઇલમીકે અઇયામમેં ઇસ ફકીરકો ઇનશા પરદાઝીકે ફનમેં રગબત કમાલથી, ઔર મસવેદ

ભી કાગઝપર લીખકર રખ છોડતા. એક રોઝ રફીક શફીક નઝરે મોહમદકે નવ બરસતક ઊસ શોરીદા હાલકા મુરગે દીલ ઊસ શમએ જમાલપર પરવાનેકે માનીંદ હએગાન, ઔર ઝરરેકી તરેહ ઊસ આસમાને મલાહત કે, ખુરશીદપર ગરદાંથા, ચકોરકે માનીંદ ખીરામાં આયા.

અબયાત

ગીઝાલોંસે ચશ્મ ઊનકી થાહેથી બાજ
કમરસેભી મું ઉસકા માંગે ખીરાજ
ઊન આંખોંકોથી અશવા સાઝી મુદામ
કરીશમેમેં કરતીથી આલમકા કામ
જો મસ્તીમેં આ જાતી ઊનકો લહેર
તો દીલકા નગર કરતીં ઝેરોઝબર
ખતે સબ્ઝ ચેહેરેપે થા ઊસકે યું
હો કુરઆંપે જું જદવલે નીલગું
અગર લાલકે રંગસે હો કલમ
તો સુરખી લબોંકી કરૂં કુછ રકમ.

ઔર જએસી કે, હમારે ઊસકે બીચમેં દોસ્તીથી ઊસી તરેહ કભી અપના હાથ મેરે કાંધેપે ધરતા, ઔર કભી મેરી ગોદમેં આ બએઠતા. આખેરશ જામે લબકો તકલીમકી, શરાબસે ભરકર હર વકતકી નરમ નરમ બાતોંસે મોહબતકા બાઝાર ગરમ કીયા, યેહ શોરીદા હાલભી ઊસ ફરીશતા ખીસાલસે મુતકલીમ રહા.

ફેર મેરે ઝાનુકાત કીઆ લગાકર કહેને લગા કે, મુજહકો નીંદ આતી હુએ જબતક મએં સોઊં તબતક તુમ બએઠે હુએ કોઈ કહાની કહો. પહેલેતો મએંને ચાહા કે, ઊસકે સાથ લેટ રહું, લેકીન ફેર ખીઆલ આયા કે, શાયદ યેહ ખફા હોવે, ઔર અપને દીલમેં સોચે કે, મેરા કહા નમાના, યેહ સમજહકર જુંકા તું બએઠા રહા, ઔર વોહ કીસ્સા કે જીસકી હરેક દાસ્તાન ઇશ્કસે ભરી હુઇથી ઊસ સરમાયએ બોહજતો સુરૂરકે આગે કરને લગા.

બાદ, ઊસ યારે અરજોમંદકી ખ્વાહીશ ઇસ મુગ્તમંદકો ઈસપર લાઇ કે ઇસ દીલ ચસ્પ કીસ્સેકો ફારસી ઇબારતકા લીબાસ પહેનાકર નઝમો નસરકે ઝેવરસે આરાસ્તા કરકે મુશકીલ પસંદ દેખનેવાલોંકી દીદકે કાબીલ કરૂં. ઇસમે સને ૧૧૨૪ હીજરી માહે ઝીલહઝમેં ઊસ નવ નેહાલે બાગેદીલકો સરસરે કઝાને જડસે

ઊખાડડાલા, ઇસ હાલને જાંકાહુસે ઇસ મુસીઝદકે હોશો હવાસકા તાએર ઊડગયા ચાહા કે વરકોંકો ઇસ અફસાનેકે પુરઝે પુરઝે કરડાલું, લેકીન ચંદ દોસ્તોને, કે ઊનકી ખાતીર મુજહકો અઝીઝથી આકર સમજહાયા ઔર કહા:—

બએત.

આસાં બહોતહએ લાલે બદખશાંકા તોડના,
લેકીન નીપટ મહાલહએ ફેર ઊસકા જોડના.

ફેરતો ઝરા મુજહકોભી ખીઆલ આયા કે, કઝાને કીસીકો ન છોડાહએ, અબ ગીરયા વ ઝારી આહો ફુગાં બે ફાએદાહએ, ખએર જો ખુદાકો મંઝુરથા સો હુવા, લેકીન હર ફરદે બશરકો લાઝીમહએ કે, હોસકે તો જહાંનમેં અપની યાદ કાયમ રખનેકે લીએ તા બ મકદુર કોશીશ કરે. ઇસ તરેહ દીલકો સમ જહાયા, ઔર સબર કરકે બએઠરહા, ઔર ઇસ કીસ્સેકો આધા ઝબાને ફારસીમેં લીખ્ખા, ઔર આધા જુંકા તું રહેને દીયા.

(સબબ તાલીફ ઇસ કીતાબકા ઇસ તરેહ હુએ)

કે ઇસ મુસતમંદ નેહાલચંદ લાહોરી કે પએદાયશ ઇસિ આજીઝકી શાહ જહાં આબાદહએ, આબો ખુરશકી કશીશસે કલકતેકો જાનેકા ઇત્તેફાક હુવા, ઔર ઇસ ખાકસાર કપતાન દેવીડ રાબર્ટસન સાહેબ બહાદુરકી ખીદમતમેં સાબી કસે બંદગી રખતાથા, ઔર ઊન્હીંકી દસ્તગીરીસે સાહેબ ખુદાવંદે ન્યામત હાતમે ઝમાં દસ્તગીરે દરમાંદગાં મંબએ જુદો અતા ચશમએ ફુએઝો સખા દરીઆએ ઇનાયત વ કરામત બહરે એહસાનો શુજાઅત જનાબ જાન ગીલગરર્ટ સાહેબ બા હાદુરકે દામને દવલત તક રસાઇ હુઇ.

ગરઝ સાહેબે પુર લીઆકતકી મેહેરબાનીસે ઇસ ખાકસારકી અવકાત બખુબી બસર હોનેલગી, ઔર આઇંદાકે લીએભી ઊમ્મેદ બંધી કે, અગર યેહ દામને દવલત અપને હાથમેં રહેગા તો ઇનશા અલ્લાહો તઆલા એક ન એકદીન બેડા પાર હોજાએગા.

ફેર એકરોઝ ખુદાવંદે ન્યામતને ઇરશાદ ફરમાયા કે, કીસ્સા તાજુલ મુલુક ઔર બકાવલીકા ફારસીસે ઝબાને ઊરદુમેં તાલીફ કરકે બાએસ યાદગારી ઔર સુરખરૂઇકા હો, ઔર હમારીભી ખુશનુદી હોવે.

ચુનાચે ઇસ આજીઝને અપને હુએસલેકે મવાફીક સાહેબ ફુલાતું ખસલત

વાલાશીકોહ આલી હશમત ફલક ઇશતીબાહ મારકવીસ વેલેઝલી નવાબ ગવરનર જનરલ બહાદુર, દામ ઇકબાલહુકે ઓહદમેં ઝબાને ઊરદુમેં તાલીફ કીયા, ઔર નામ ઈસકા મઝહબે ઈશ્ક રખ્ખા.

બાદ, ઇસ કીસ્સએ નાયાબકી ખ્વાહીશ હર શેખો શાબકોહુઇ, ખુસુસન અહેલે ગુજરાત ઔર અહેલે બંબઇકી બાઝી બાઝી કઓમ ઊરદુ ઝુબાનસે બે બહેરાહુએં ઈસ બહરે લતાફતસેનાઆશના હુએં, ઈસિ લીએ ચંદ સાહિબાને ગુજરાતી ખ્વાનને તરગીબદીકે યેહ કીસ્સા ઊરદુ ઝુબાન ઔર ગુજરાતી હર ફેમેં છપે, ઇસ ફએઝોસે આમસે કોઇ મહરૂમ ન રહે, ઈસ બાએસ કમતરીન બનદએ શફીઊલમુઝનબ બીન આદમજી મુલા નુરૂદીનને સન ૧૨૯૪ હીજરી, ઔર સન ૧૮૭૭ ઈસવીમે ઇસ કીસ્સેકે પાંચ હીસ્સે કરકે જુદા જુદા છપવાકર હરએકકી કીમત ફકત આને રખી હુએ, તાકે મુશતરી આંનેઝીશાનકો ખરીદનેમેં દીક્કત નહો. થોડી કીમતમેં લુતફ બેઅંદર ઝાહાસાલહો, ખુશદીલહો, એકકે દેખેસે દુસરેકી દીદકા ઈશતેયાક કામીલહો ફકત.

આગાઝેદાસ્તાન.

કહેતેહુએં કે, પુરબકે શહેરોંમેંસે કીસી શહેરકા એક પાદશાહથા, ઝેનુલ મુલુક નામ હુસ્નો જમાલ ઊસકા, જઐસે માહે મુનીર અદલો ઇનસાફ, શુજાઅત ઔર સખાવતમેં બે નઝીર. ઊસકે ચાર બેટેથે, હરેક ઇલ્મો ફઝલમેં અલ્લામએ ઝમાં, જવાંમરદીમેં રૂસ્તમે દઐારાંથા, ખુદાકી કુદરતે કામેલાસે ઊસકે તઇં, ઔર એક બેટા માનીંદ આફતાબકે આલમકો રોશન કરનેવાલા પઐદા હુવા.

અબયાત

જબીં દેખા તો માહને દાગ ખાયા,
ધનકને દેખ અબરૂ સર જહુકાયા.
અગર ચીને જબીં ઊસકી બતાવે,
મુસવ્વર ચીનકા ચીં માનજાવે.
બલા અંગેઝ આંખેં જાદુ આમેઝ,
દો સાગર બે ખુદીસે જઐસે લબરેઝ.
વોહ ઘુંઘરૂ બાલ ઊસકે દેખ કાકુલ,
પરેશાં આજતક હુએ હાલે સુંબુલ.
જહાં મજરૂહ હો તેગે નીગાહસે,
પલક હરએક કજ ખંજરસી જહુલકે.
વોહ મુખડા માહ જીસકો દેખ લલચાએ,
પડે ખુરકી નઝરતો ઊસપે બલ જાએ.
અજબ અંદાઝસે તીલ ગાલપરથા,
જો ગંજે હુસ્નપર કાલાહો બઐઠા.
વોહ સીના તખ્તએ બીલ્લોરસા સાફ,
કહે તો બલકે એક હીરાથા શફ્ફાફ.
ચેહ બાગે હુસ્ન વોહ સર્વે સર અફરાઝ,
ગરઝ સર તા બ પાથા ગરક દર નાઝ.

ગરઝ પાદશાહને બાગ બાગ હોકર બડા જીશન કીયા, ઔર નજુમીઓંકો બુલાકર ફરમાયા કે, ઇસકા જનમ લગન દેખો. હરેકને લગન કુંડલી ખીંચકર

નામ ઊસકા **તાજુલમુલુક** રખા, ઔર કુછ ઊંગલીઓંપર ગીન ગીનાકર અરઝ કીયા કે, ઇસકે નસીબોંમેં દવલતે દુનીયા બે અંદાઝા હુએ, ઔર સાહેબે હીમ્મત દુસરા કોઇ અએસા હુવા નહીં! ઇનસાન તો કયા હએ, મગર જીન ઔર પરીભી ઊસકે તાબેદાર ઔર ફરમાંબરદાર હોંગે.

મગર એક કબાહતભી ઊસકે સાથ હુએ કે, જબ જહાંપનહકી નઝર ઊસ લડકેપર પડે તો ઊસી વકત હુઝુરકી આંખોંકી બીનાઈ જાતી રહે! પાદશાહને કુછ શાદ, કુછ નાશાદ હોકર નજુમીઓંકો તો રૂખસત કીયે, ઔર વઝીરકો ફરમાયા કે, ઊસ લડકેકો કીસી અલાહદા મહેલમેં જો મેરે મહેલસે દુરહો વહાં ઊસકી મા કો, ઔર ઊસ લડકેકો રખ્ખો.

ચુનાચે બ મુજબ ફરમાનકે વઝીરને બજા લાયા, બાદ ચંદ સાલકે વોહ નવનેહાલે બાગે સલતનત કમાલ નાઝો ન્યામતસે પરવરીશ પાકર હરેક ઇલ્મોહુનરમેં તાક હુવા. એક રોઝ ઊસ લડકેકો શીકારકા શઓક હુવા વહીં ઘોડે સવાર હોકર જંગલમેં ગયા, ઔર શીકારકે પીછે ઘોડા ડાલા. યેહ સચ હુએ કે, જો બાત હોને વાલી હોતી હુએ વોહ બીન હુએ નહીં રહેતી.

બીસરા—તકદીરકે લીખ્ખેકો કોઇ ઇમકાન નહીં ઘોના.

ઇત્તેફાકન પાદસાહભી ઊસી રોઝ શીકારકે વાસ્તે નીકલા. એક હરનકે પીછે ઘોડા ઊડાએહુએ ઊસી તરફ આનીકલા!! ગરઝ જ્યોંહી પાદશાહકી નઝર ઊસપર પડી, વહીં આંખોંકી રોશની જાતીરહી! મુસાહેબોંને શાહઝાદેકો દેખતેહી ના બીના હોનેકા સબબ દરયાફત કીયા. પાદશાહને ફરમાયા કે, લાઝીમ તો અએસાથા જો બેટેકો દેખકર મા બાપકી આંખેં ઝીઆદા રોશન હોવેં, મગર યેહ અજબ માજરા હુએ કે, બર અકસ ઝુહુરમેં આયા.

પર અબ બેહેતર યેહી હુએ કે, ઇસ લડકેકો મેરી સલતનતમેંસે નીકાલદો ઔર ઊસકી મા કે વાસ્તે જહાંદુકશીકી ખીદમત અતા કરો. યેહ કહેકર ઊસી વકત તખ્તગાહકે તરફ રવાના હુવા, ઔર ઊસ લડકેકો અપને મુલકસે નીકાલદીયા. ફેર બડે બડે હકીમ મસીહા ખસલત બુઅલી તીનતકો આંખોંકે ઇલાજકે વાસ્તે બુલવાએ. સબને અરઝકી કે, સીવા ગુલેબકાવલી, ઔર કોઇ દવાસે મુમકીન નહીં, જો હુઝુરકી આંખેં રોશન હોવેં. અગર કીસી સુરતસે ગુલેબકાવલી પએદા હોવે તો જહાંપનાહકી આંખેં અચ્છી હોવેં.

યેહ સુનકર પાદશાહને અપને તમામ મુલકમેં મુનાદી કરવા દીયા કે, જો કોઇ ગુલેબકાવલી પએદા કરે તો ઊસકો બહોત ઇનામ, ઔર ઈકરામ દેકર નેહાલ

કરદું. ઇસી તરેહ પાદશાહને એક મુદ્દત તક ગુલેબકાવલીકે ઇંતેઝાર શે રોકર યાકુબકી તરેહ અપની આંખોંકો સુફેદ કીયા, ઔર ઊસકે ગમો અલમમેં માનીંદ અય્યુબકે ગલાદીયા. હરચંદ ખુને જીગર પીયા, લેકીન કીસી તરફ ઊસ ફુલકા પત્તા નલગા,

એક દીન ચારોં બેટોંને દસ્તબસ્તા હોકર અરઝકી કે, સઆદતમંદ વોહી લડકા હુએ કે જીસસે મા બાપકી ખીદમત બન આવે, ઔર અગર ઇસ ઔર કોશીશમેં જાનભી જાવે તો અપની સઆદત સમજહે, ઇસ વાસ્તે હમ ઇસ બા બતકે ઊમ્મેદવાર હએં કે, હમ ગુલેબકાવલીકી તલાશમે જાવેં.

પાદશાહને કહા કે, એકતો આગેહી અપની આંખેં ખો બએઠાહું, ઊનકા દાગ જીગરસે અભીતક નહીં ગયા, ફેર તુમકો કીસ તરેહ જાનેદું, ઔર અપને દીલકો તસકીનદું. શાહઝાદોંને ફેર અરઝકી, ઔર હરેક તરેહસે પાદશાહકી ખાતીર જમા કરકે રૂખસત માંગી. તબ પાદશાહને લાચાર હોકર વઝીરોંસે ફરમાયા કે, શાહઝાદોંકે સફરકે વાસ્તે જો કુછ સામાન ચાહીએ સો તઇઆર કરદો.

ચુનાચે વઝીરોંને મવાફીક હુકમ પાદશાહકે સબ સામાન, નકદો જીનસ ખેમા ફોજ વગએરા લા મવજુદ કીયા. તબ શાહઝાદે પાદશાહસે રૂખસ્ત લેકર રવાના હુએ, ઔર મંઝીલ બ મંઝીલ ચલે જાતેથે. એક રોઝ રાહમે તાજુલ મુલુક કે જીસકો પાદશાહને શહરબદર કરદીયાથા. હએરાન પરેશાન ખસ્તા હાલ ફીરતા ઊન શાહઝાદોંસે આ મીલા, ઔર લોગોંસે પુછા કે, યેહ કઓન હએં, ઔર કહી જાતે હએં? ઊન્હોંને પાદશાહકે નાબીના હોનેકા કીસ્સા, ઔર શાહઝાદોંકા ગુલેબકાવલીકી તલાશમેં નીકલનેકા સબ હાલ બયાન કીયા. તાજુલ મુલુકને અપને દીલમેં કહા કેઃ-

મીસરા—કે ઊઠ બખ્તકો તુભી અબ આઝમા.

મસલહત નેક યેહી હએ કે, મએંભી ભાઇઓંકે સાથ ગુલેબકાવલીકી તલાશમેં જાઊં, ઔર અપનીભી તકદીરકો આઝમાઊં. અગર મએં અપની મુરાદકો પહોંચા તો બેહતર હએ, નહીંતો ઈસી બહાનેસે યહાંસેભી નીકલજાઊંગા. આગે જો કુછ કે, ખુદાકો મંઝુર હએ સો હોગા, યેહ બાત દીલમેં ઠહેરાકર એક સરદારકે પાસ ગયા કે, જીસકા નામ સઈદ થા, ઔર અદબસે સલામ કીયા. ઊસ સરદારકી નઝર જો શાહઝાદેપર પડી તો હઝાર જાનસે નીસારહુવા. ફેર પુછા કે, તુ કઓન હએ, ઔર કહાંસે આયા હએ? શાહઝાદેને કહા, મએં બેચારા ગરીબ બેકસ મુસાફરહું, ન કોઇ ગમખાર હએ જો ગમખ્વારી કરે, ન કોઇ

યાર હુએ જો યારી કરે. સરદાર ઊસકી શીરીં ઝબાનીસે નેહાયત ખુશ હુવા, ઔર નેહાયત ખાતીરદારીસે શાહઝાદેકો અપની રીફાકતમેં રખા, ઔર હર રોઝ મેહેરબાની ઝીઆદા કીયા કરતા.

હાસીલ કલામ, વોહ શાહઝાદે ચંદરોઝમેં શહેરે ફીરદોસમેં જા પહોંચે કે, જહાં રીઝવાનશાહ પાદશાહત કરતાથા, શામકે વકત ચારો શાહઝાદે દરીઆકે કીનારે ઇસ ઇરાદેસે ગએ કે, ચંદરોઝ ઇસ જગા મુકામ કરે. આખીર સરદારકો હુકમ કીયા કે, ઇસ જગા ખેમા ઇસ્તાદકરો. જબ આફતાબ ગુરૂબ હુવા, ઔર ચાંદ નીકલા, તબ ચારો શાહઝાદે અપને અપને ઘોડેપર સવાર હોકર સએરકેલીએ શેહેરમેં આએ, ઔર હરતરફ સએર કરતે ફીરતેથે, ઇતનેમેં એક મહેલ નેહાયત પાકીઝા બીલ્લોરકે માનીંદ નકશો નીગાર કીયાહુવા, ઔર ખીડકીઓંમેં ઝરબફતકો ચીલમને પડી હુવીથીં નઝર પડા. વહાંકે રહેને વાલોંમેંસે કીસીકો પુછા કે, યેહ મકાન આલીશાન કીસકા હુએ? ઊસને જવાબ દીયા કે, યેહ મકાન લબ્બા નામ રંડીકા હુએ. શાહઝાદોંને કહા કે, અએસા પાદશાહી મકાન ઊસને કહાંસે પાયા? વોહ શખ્સ બોલા . યેહ રંડી ઇસ ઝમાનેમેં યકતા હુએ, હુસ્નો જમાલમેં બેહમતાહુએ; અપને કામકી તાક શાહરએ આફાકહુએ, રાનાઇ ઔર ઝેબાઇમેં દીલજુ, ખુબી ઔર દીલરૂબાઇમેં બગાયત ખુબરૂ હુએ.

રૂબાઇ.

કીસીને રાહમેં ઊસકે અગર કદમ મારા,
શકેબો સબ્રકી ફેહઝીસ્તપર કલમ મારા.
ઊસીને તર્ક દીયા નામોસો નંગકો અપને,
કે જીસને જરાભી ખ્વાહીશકા ઊસકી દમ મારા.

ગરઝ ઊસકે માનીંદ જહાંમેં, ઔર દુસરા કોઇ નહીં હુએ. ઔર અગર કોઈ ઊસકી ખ્વાહીશ રખતાહો તો ઊસને અપને દરવાઝેપર એક નકારા, ઔર ચોબ રખહીએ, જો કોઈ ઊસ નકારેકો જાકર બજાતા હુએ તો વોહ અઇયારે ઝમાના ઊસકો ઘરમેં બુલાતી હુએ. જબ લાખ રૂપીએ લેતી હુએ તબ એકબાર ઊસસે મીલતી હુએ.

યેહ બાત સુનકર, શાહઝાદેકે અપની દવલત ઔર માલપર નેહાયત મગરૂરથે, ઊસકે દરવાઝેપર ગએ ઔર જાતેહી બે તહાશા નકારા બજાયા. ઊસ મક્કારાને સુનતેહી ખુદાકા શુકર કીયા, ઔર દીલમેં કહા કે, બાદ મુદ્દતકે કોઈ શીકાર તાઝા આયા હુએ, મઅેભી ચંદરોઝસે દેખા કરતીથી કે, ખુદા કોઇ

અકલકા ગાંઠકા પુગ મેરે જાલમેં ફસે, સો આજ મેરી દોઆ કુબુલ હુઇ, જો અએસા ફરબા શીકાર ખુદાને મેરે હાંએ ભેજદીયા.

ગરઝ, જહદટપટ બનાવ સીંગાર કરકે, ઝેવર મુરસ્સા, લાલ, મોતી, હીરે, ઝમરૂદ પહેનકર બડી ટીપટાપસે બનઠનકર બએઠી. ઇતનેમેં વોહ ચારોંભી હીએકે ફુટે, ઔર અકલકે અંધે આન પહોંચે. ઊસ રંડીને ચંદ કદમ ઇસતીકબાલ કરકે હરેકકો સોનેકી કુરસીઓંપર બીઠાયા. ઇતનેમેં રાત હુઇ, તબ માહજબીન ગુલઊઝાર સાકીઆને ઝરનીગાર પીઆલોંમેં ભર ભરકર પીલાએ. ઇસી તરેહ આધી રાત ગુઝરી, તબ ઊસ અઇયારાને કહા કે, અગર ઇજાઝતહો તો ચવસર ખેલેં, ઔર બાકી રાત ખુશી ખુરરમીમેં કાટેં? શાહઝાદોંને કહા, બહોત ખુબ.

ફેર ઊસ મક્કારાને ચવસર બીછાઇ, ઔર એક બીલ્લીકે સરપર ચીરાગ રખ્ખા, ઔર લાખ રૂપીએકી શરત બાંધકર ખેલના શુરૂકીયા! લીખનેવાલેને યું લીખા હએ કે, ઊસ રાતમેં શાહઝાદોંને પચાસ લાખ રૂપીએ હારે!! ઇતનેમે દીન નમુદ હુવા, ઔર આફતાબ નીકલઆયા. આખીર ઊસ મક્કારાને ચવસર ઊઠાડાલી, ઔર શાહઝાદે અપને મકાનપર આએ. દુસરે રોઝ જબ આફતાબ ગુરૂબ હુવા, ઔર માહતાબ આસમાનપર રવનક અફરોઝ હુવા, તબ શાહઝાદે ઊસી આનસે ઊસ રંડીકે વહાં ગએ, ઔર સોનેકી કુરસીઓંપર જાકર બએઠે. ઇતનેમેં વોહી મહલકા હુર વશ સાકી, ઔર લોંડીઆં ખીદમતમેં આ હાઝીર હુઇં, ઔર કીસમ કીસમકે ખાને સોને રૂપેકે બાસનોંમેં લાકર દસ્તરખ્વાનપર ચુનદીયા.

બાદ ખાનેકે ચવસર મંગવાઇ, ઔર દસલાખ રૂપીએકી શરત લગાકર ખેલના શુરૂ કીયા. આખીર ઊસ રાતમેં જો કુછ માલ અસબાબ, ઘોડે. ઊંટ, હાથી વગએરા તમામ હારદીયા! તબ ઊસ મક્કારાને બાઝીસે હાથ ખીંચકર કહા કે, અએ જવાનો જો કુછ કે તુમ્હારે પાસ પુંજીથી વોહતો સબ તુમ હાર ચુકેહો, અબ તુમ્હારે પાસ કુછ નહીં રહા, જો તુમ ઔર બાઝી લગાઓગે! અબ બેહતર યેહી હએ કે, યહાંસે તને તનહા ચલેજાઓ, ઔર અપને ઘરકા રસ્તાલો!! શાહઝાદોંને કહા કે, અબ એક વકત ઔર હમ અપની તકદીર આઝમાતે હએં, અગર હમારા નસીબા કુછ યારી દે તો જોકુછ માલો ઝર હારા હએ તુજહુસે વાપસલેં, નહીંતો હમ ચારોં તેરે ફરમાંબરદાર ગુલામ હોકર રહેંગે! જબ યેહ કઓલો કરાર ઠેહરા તબ ઊસ મક્કારાના એક આનમેં યોહભી બાઝી જીત લી, ઔર સબ અસબાબ નકદો જીનસ ઊ

નકો અપની સરકારમેં દાખીલ કીયા, ઔર ઊસ શાહઝાદેકો કએદખાનેમેં ભીજવા દીયા, જહાં ઊનકે મવાફીક સેંકડો ગીરફતારથે. ઊનકા લશકર, ઔર સીપાહ, ઔર રફીક સબ જુદા હો હર તરફ ચલે ગએ.

તાજુલમુલુકને અપને દીલમેં ખીઆલ કીયા કે, અબ અએસી તદબીર કરના ચાહીએ જો ઊનકી રેહાઇહો, ઔર મેરા કામભી હુસુલમેં આવે. યેહ તસવ્વર કરકે શહેરમેં આયા, ઔર એક અમીરકે મકાનપર જાકર દરબાનો કો કહા કે, મએં મુસાફર ખાનુમાં આવારા ખરાબો ખસ્તાહો, કીસી ઊમદા કદરદાનકો ઢુંઢતાહુવા યહાં આયા, ઇસ શહેરમેં તુમ્હારે સાહેબકી ખુબી સુન કર આયાહું, અગર બંદગીમેં બંદેકો સરફરાઝી બખશે તો બજાનોદીલ ખીદમત બજાલાઊં. ઊનમેંસે એકને ઊસ અમીરકી ખીદમતમેં જાકર શાહ ઝાદેકી કએફીઅત કહી. ઊસને ફરમાયા કે, ઊસે જલ્દ હાઝીર કરો. ઊસ દરબાનને શાહઝાદેકો અમીરકે પાસ લેગયા, અમીરને ઊસકા ચેહરા દેખતેહી હએરાન હુવા, ઔર દીલમેં કહા કે, ગોયા આફતાબ ચોથે આસમાનસે ઇનસાનકે કાલીબમેં આયા હુએ, સુબહાનઅલ્લાહ કયા હસીન હુએ કે અગર હુરે ગીલમાંભી એક નઝર દેખલે તો હઝાર જાનસે આશક હોજાવે.

બએત

પેશાનીએ નાઝનીંપે ઊસકે,

ચમકેથા સીતારએ બુલંદી.

અમીરને ઊસે પુછા કે, અએ નવજવાન તુમ્હારા કહાંસે આના હુવા? ઔર કયા ઇરાદા રખતેહો? શાહઝાદેને કહા કે, અએ ચરાગએ જુદો સખા વ અએ મંબએ ફઝલો અતા મેરા આના મુલ્કે પુરબસે હુવા હુએ ઔર આપકી ખીદમતમેં ચંદરોઝ હાઝીર રેહેકર ફરમાંબરદારી બજાલાઊં, યેહ આરઝુ રખતાહું. અમીરને યેહ બાત સુનતેહી નેહાયત ખુશીસે શાહઝાદેકો અપને પાસ રખ્ખા, ઔર રોઝ બરોઝ મેહેરબાનીકી નઝર ઊસપર ઝીઆદા કરતા.

કીસ્સા તીસરા.

તાજુલમુલુકકે ચોસર ખેલનેકા દીલબર લખખા બેસવાસે ઔર જીતનેમેં તમામ માલો અસબાબકે.

જબ તાજુલમુલુકકો ઊસ અમીરકી ખીદમતમેં ચંદ મહીને ગુઝરે ઔર તાજુલમુલુકનેભી ઊસ અમીરકી મેહેરબાનીસે બહોતસા માલો ઝર જમાકીયા.

ગરઝ એક રોઝ અમીરસે શાહઝાદેને અરઝકી કે, મેરે દોસ્તોંમેંસે એક શખ્સ વતનસે ઈસ શહેરમેં ખરીદો ફરોખ્તકો આયા હુએ, અગર આપ ઇજાઝત દેં, તો હર રોઝ ચાર ઘડી ઊસકે પાસ જાયા કરૂં. અમીરને કહા, બહોત બેહતર. પસ શાહઝાદા હર રોઝ ચોસર ખેલનેવાલોંમેં જાકર બયઠતા, ઔર ઊનસે ખેલા કરતા. ગરઝ શાહઝાદા ચોસર ખેલનેકે ફનમેં યહાંતક હોશીઆર હુવા કે, તમામ લોગ જો વહાં ખેલનેકો આતેથે સો કોઇ ઊસકો નહીં જીત સકતા. ફેર તાજુલમુલુકને યેહ તજવીઝકી કે, અબ ઊસ લખખા બેસવાસે ચલકર બાઝી ખેલીએ, ઔર અપની તકદીર આઝમાઇએ. દેખીએ તો પરદએ ગયેબસે કયા ઝુહુરમેં આતા હુએ. યેહ બાત દીલમેં મુકરરર કરકે એક રોઝ ઊસ રંડીકે મકાનકે તરફ જાનીકલા. દેખાતો એક બુઢીયા અંદરસે નીકલકર બાહેર આતી હુએ, શાહઝાદેને કોસી શખ્સસે પુછા કે, યેહ કઔન હુએ? ઊસને કહા કે, વોહી ઊસ રંડીકી મદારૂલ મહામ હુએ, બગએર ઇસકી ઇજાઝતકે કોઇ કામ નહીં કરતી. તાજુલમુલુકને દીલમેં કહા કે, અબ કોઇ મકર ફયલાયા ચાહીએ, ઔર મોહબતકી રસ્સી ઇસકે ગલેમેં ડાલા ચાહીએ. કયું કે મેરા કામ ઇસી બુઢીઆસે બર આવેગા.

યેહ ખીઆલ કરકે, ઊસદીનતો ચલા આયા. ફેર દુસરે રોઝ ઊસી દરવાઝેપર ગયા. દેખાતો વોહી બુઢીઆ બાહેર નીકલતી હુએ. શાહઝાદેને ઊસ કો દેખતેહી દઔડકર ઊસકે પાંવપર સર રખદીયા, ઔર બે ઇખતીઆર રોને લગા. ઊસ બુઢીઆને પુછા કે, તુ કઔન હુએ? ઔર કહાંસે આયા હુએ?

ઔર અએસા કયા ઝુલમો સીતમ પડા હુએ જો ઇસ તરેહ ઝારઝાર રોતા હુએ?

શાહુઝાદેને કહા:-

અબયાત.

કયા પુછતી હુએ મુજહુસે, હુએ હાલ મેરા અબતર;
દુનીયામેં કોઈ મુજહસા, ઢુંઢે તો પાવે કમતર.
આતશસે ગમકે મેરે, સીના જલા ભુના હુએ;
દો દીનકી ઝીંદગીમેં, મુજહુપર અજબ બલાહુએ.
ગરદીશસે આસમાંકે, કયા કયા સીતમ હુએ મુજહુપર;
સાએ બગએર અપના, સાથી હએ ઔર ન રેહબર.

અએ અમ્મા જાન, મઍં બે સરોપા મુસાફરહું, ઇસ બેગાને શહેરમેં ન કોઇ યાર, ન ગમખ્વાર હુએ; સીવા ખુદાકે ઔર કોઇ મદદગાર નહીં, ઔર વતન મુલ્કે પુરબ હુએ, ઔર મેરી એક દાદીથી, વોહભી કઝાએ ઇલાહીસે બહાત બરસ હુએ, મુજહુકો તનહા છોડકર મરગઈ. ઊસકે તમામ આસાર ઔર શીકલો શબાહત તેરીહી સુરતકે મવાફીકથી. ઇસ વાસ્તે બ સદ આરઝુ મઍંને તેરી કદમ બોસી કી, અગર મેરે ઇસ હાલે ઝારપર રેહમકી નઝર કરે, ઔર ઇસ આજીઝ પર કરમબખશીકી નઝરસે દેખે, ઔર મુજહુકો તુ અપને પાસ રખે તો મઍં તેરાહી હોકર રહુંગા, ઔર મેરી દાદીકી જગા તુજહુકો સમજહું.

બએત.

નઝરસે અપની જો કરતેહુએં ખાકકો અકસીર,
કભી હમારે તરફભી તો વોહ નીગાહ કરેં.

હાંસીલ કલામ શાહઝાદેને અએસી અએસી ચીકની બાતેંકીં, કે ઊસ પીરઝાલકા દીલ ફીસલપડા, ઔર માનીંદ મોમકે પીઘલ ગઇ. બુઢીઆને કહા કે અએ જવાન, મેરાભી ઇસ જહાનમેં કોઈ નહીં રહા જો દાલકો તસકીનહો. ઇસ લીએ ખએર, મઍંને તેરા કહેના કુબુલ કીયા, ઔર આજસે મઍં તેરી દાદી આર તુ મેરા પોતરા હુવા ફેર શાહઝાદેને કહા કે, અએ દાદી સાહેબ, મઍં કઇ રોઝસે એક જગા નવકર હુવાહું, સો ઊસકી ફરમાબરદારી મુજહુકો મંઝુરહુએ ઇસ વાસ્તે અબ મઍં જાતાહું. મગર ગાહ બગાહ તુમ્હારે ક... ...સ હઝીર હુવા કરૂંગા. ઊસ પીરઝાલને કહા કે, કુછ મુઝાકા નહીં. અગરચે શાહઝાદેને હર રોઝ આનેકા ઊઝર કીયાથા, મગર હમેશા ઊસ બુઢીઆકે વહાં જાતા ઔર ખુશામદકી બાતેં કરતા. આખેરશ ઊસકા દમસાઝ મહરમ રાઝહુવા. ઇસી તરેહસે કુછ રોઝ ગુઝરે.

એક રોઝ શાહઝાદેને કુછ રૂપીએ ઊસ બુઢીઆકે પાસ લેગયા, ઔર કેહા કે, દાદીસાહેબ યેહ રૂપીએ રખ છોડો, યા કોસી કામમેં દરકારહો તો ખરચકરો. વોહ પીરઝન બોલી બેટા મએં તેરે રૂપીએ લેકર કયા કરૂંગી, ખુદાને મુઝહેભી બહોત ઝરો માલ ઈનાયત કીયાહએ. કીસી ચીઝકી કમી નહીં, અગર તુઝહે કીસી કામકે લીએ ઝુરૂરહો તો યેહ નકદો જીનસ તેરાહી હએ. બે ખઓફ અપને ખરચમેંલા.

અલગરઝ જબ શાહઝાદેને દેખા કે, અબ યેહ બુઢી મેરે દામમેં ગીરફતારહુઇ. એક રોઝ બએઠકર ઇધર ઊધરકી બાતે કરને લગા, ઔર યેહભી ઝીકર નીકાલાકે અએ દાદી સાહેબ તુમકો કુછ માલુમ હએ કે જો કોઇ ઊસ પુરફન લખ્ખા બેસવાસે ચોસર ખેલતા હએ, વોહ ઊસસે કયું નહીં જીતતા? ઊસને જવાબ દી કે, અએ બેટે યેહ ભેદ કીસીસે ન કહીઓ, અએસા ન હો કે, યેહ બાત કોઈ સુને, કયું કે, અગર વોહ ખામ પારા સુનેગી તો મુઝહપર મુસીબત લાએગી. શાહઝાદેને કહા, મુમકીન નહીં જો કીસીસે ઈઝહાર કરૂં.

તબ બુઢીઆને કહી કે, અએ જવાન ઊસ કહ્બાને એક બીલ્લી ઔર એક ચુહા પાલા હએ, ઔર યેહ સીખાયા હએ કે, બીલ્લીકે સરપર ચીરાગ રખ્ખેતો વોહ લીએરહે, ઔર ચુહા ચીરાગકે સાએમેં દબાહુવા બએઠા રહે, જબ ઊસકે દીલકે મવાફીક પાસા ન પડે તો બીલ્લી ચીરાગકો હીલાકર નરદોપર સાયા ડાલદેતી હએ, ઊસ વકત ચુહા ઊસ સાએમેં નરદકો એક ખાનેસે ઊઠાકર જીસ ખાનેમેં રખ્ખનેસે બાઝી હાથ લગે ઊસ ખાનેમેં રખદેતા હએ. ઇસી સબબસે ઊસ કહબાસે કોઇ બાઝી જીત નહીં સકતા. તમામ માલો અસબાબ હાર જાતા હએ, ઔર દાગે નદામત ઊઠતા હએ. તાજુલમુલુક યેહ બાત સુનતે હી બાઝારમેં ગયા, ઔર એક નેવલેકા બચ્ચા મોલ લેકર ઊસે આસતીનમેં રખકે યેહ સીખાનેલગા કે, જહું ચુટકીકી આવાઝ પાવે, વહીં કુદકર બાહેર નીકલ આવે. જબ વોહ નેવલા બખુબી સીખકર તઇઆર હુવા, તબ શાહઝાદેને એક રોઝ યેહ મકર ફએલાયા કે, મએં અબ ઊસ નવકરીસે બેઝાર હુવાહું, તુ અગર હઝાર રૂપીએસે મેરી મદદ કરે તો બેપાર કરૂં. બુઢીઆને કોઠડીમેં લેજાકર કહા કે, દેખ બેટા યેહ સબ રૂપીઆ પએસા હાઝીરહએ, જીતના તુઝહે ચાહીએ ઊતના બે ફીકરલે! શાહઝાદેને ઊસમેંસે હઝાર રૂપીએ લેકર અમીરકી ખીદમતમેં ગયા, ઔર અરઝકી કે, મેરે આશનાઓંમેંસે એક શખ્સકી આજ શાદી હએ, અગર હુઝુરસે એક ભારી ખીલઅત મુઝહે ઇનાયતહો તો પહેનકર સાથ

હુરમતકે ઊસ મજલીસમેં જાઊં. અમીરને અપના ખાસ લીબાસ શાહજાદેકો દીયા, ઔર ફરમાયા કે, અગર ઘોડાભી દરકારહો તો તબેલેમેં જાઓ ઔર જો પસંદહો વોહ લેજાઓ. તાજુલમુલકને એક ઘોડા નેહાયત ચુસ્તો ચાલાક દેખકર પસંદ કીયા, ઔર ઊસપર સવાર હોકર ઊસ બેસવાકે દરવાઝેપર ગયા, ઔર ઘોડેસે ઊતરકર બેબાક ઊસકે દરવાઝેમેં કદમ રખ્ખા. શાહઝાદેકી સુરત દેખતેહી ઊસ રંડીકા ચેહેરા ફીકા પડગયા! આખીર બ મજબુરી ઈસતીકબાલકે લીએ આગે ગઇ. શાહઝાદેને કહા કે, તુ ઈસ શહેરમેં એક મુદ્દતસે મુસાફરોંકી દમસાઝ રહેતી હુએ, ઔર મએં કે ઈસ શહેરકે હાકમકા ખાસ હું, સો મુજહસે કયું રાઝી નહીં હોતી. ખએર અબ યારોંકોભી નઝર કુછ તોહફા હાઝીર કર. ઊસને શાહઝાદેકી તાઝીમ કરકે જડાવ કુરસીપર બીઠાયા ઔર આપ નીચે બએઠી, ઇતનેમેં રાત હુઇ.

ફેર શાહઝાદેને કહા કે, મએંને કીસીસે સુના હુએ કે, તુજહકો ચોસર ખેલનેકા બડા શઓક હુએ, આવોતો તુમ હમ મીલકર એક બાઝી ખેલેં. ઊસ ખામ પારાને પહેલેતો ઇનકારકી; આખેરશ શાહઝાદેકે કહેનેસે ચોસર મંગવાઈ, ઔર બંદસ્તુર કદીમ બીલીકે સરપર ચીરાગ રખ્ખા, ઔર લાખ રૂપીએકી બાઝી બાંધકર પાસા ફેંકા, પહેલી બાઝી તો શાહઝાદેને જાન બુજકર હારદી, ઔર ઊસ રંડીને બીલી ઔર ચુહેકી મદદસે જીતલી.

ઇતનેમેં ફેર દુસરી બાઝી શુરૂ હુઇ! ખેલતે ખેલતે જો એક દાવ ઊસ રંડીકે દીલકે મવાફીક નપડા તો વહીં બીલીને સર હીલાયા, ચુહા ઊસી બાતકા મુંતઝીરથા સો ચાહા કે, પાસેકો ઊલટદે, વહીં તાજુલમુલકને ચુટકી બજાઇ, આવાઝ સુનતેહી નેવલા કુદકર આસ્તીનસે બાહેર નીકલપડા ચુહાતો ઊસકા સુરત દેખતેહી કાફુર હોગયા, ઔર બીલીભી અએસી ઘબરાહી કે ચીરાગ સરસે ફેંકકર ભાગ ગઈ!! ઇસ બાતસે શાહઝાદા નેહાયત બરહમ હુવા, ઔર કહા કે, અએ પુરફન યેહ કયા મકર ફએલાયા હુએ જો બીલીકે સરપર ચીરાગ રખકર બાઝી ખેલતી હુએ, કયા દુસરી કોઇ ચીઝ તેરે વહાં ચરાગ રખનેકે લાયક નહીં! બા વજુદે કે તેરે વહાં લાલ શબ ચીરાગતક મવજુદ હુએ, ઔર એક શમાદાનભી નહીં રખતી? !!

ઇસ બાતકો સુનકર વોહ દીલમેં નેહાયત પશેમાન હુઇ, ઔર તમામ બદન પસીના પસીના હોગયા. ઊસી વકત દુસરા ચીરાગ મંગવાકર શમાદાન પર રખ્ખા, ઔર ફેર બાઝીમેં મશગુલ હુએ. કહેનેવાલા યું કહતા હુએ કે,

શાહઝાદેને ઊસ રાતમેં સાત કરોડ રૂપીએ જીતા, ઇતનેમેં સુબ્હા હોગઇ. તાજુલમુલુકને કહા કે, અબ જહાંપનાહકે નાશ્તેકા વકત અનકરીબ આ પહોંચા. હએ, અગર મએં ઇસ વકત હુઝુરેઆલામેં હાઝીર નહોઊંગા તો બડી કબાહત હોવેગી, યેહ કહેકર ઊઠ ખડા હુવા. વોહ રૂપીએ શામકે વાઅદેપર ઊસીકે વહાં છોડા, ઔર અમીરકી ખીદમતમેં આકર હાઝીર હુવા. શામકે ઇંતેઝારમેં તમામ દીન જું તું કાટા. શામ હોતેહી અપને સજ સજાકર એક ઘોડેપર સવાર હોકર લખ્ખા બેસવાકે મકાનપર જા પહોંચા. ઊસને થોડી દુર જાકર ચારો નાચાર ઇસતીકબાલ કરકે શાહઝાદેકો કુરસીપર બીઠાયા, ખાના ખાનેકે બાદ, એક કરોડ રૂપીએકી બાઝી કરકે ખેલને લગી. કહેતે હએં કે, શાહઝાદેને આધી રાતકે અરસેમેં સો કરોડ રૂપીએ જીતા !!! તબતો વોહ રંડી હએરાનહુઇ. ફેર શાહઝાદેને કહા કે, જો કુછ નકદ રૂપીઆ તેરે પાસથા વોહતો તુને હારદી, અબ કયા ઇરાદા હએ? આખીર ઊસ રંડીને અપને તમામ માલો અસબાબપર બાઝી લગાઇ. ગરઝ શાહઝાદેને વોહભી જીત લીયા! ફેર ઊસસે કહા કે, અબતો તેરે પાસ કુછ નહીં રહા સો ઇતની રાત કીસ શુગલસે કટેગી? ભલા એક કામ કર કે, તુને જો પુરબકે શાહઝાદે મકરો ફરેબસે કએદ કરકે રખે હએં, ઊનપર એક બાઝી ખેલ; અગર તુ જીતે તો લાખ રૂપીએ દું, નહીંતો ઊનકો મએં લું, ઔર જો ચાહુ સો કરૂં. ઇસ બાતપર વોહ રાજી હુઇ. એક પલમેં શાહઝાદેને વોહ બાઝીભી જીતા! તબ વોહ બોલી કે, અએ જવાન એકબાર ઔર મએં અપને નસીબકો આઝમાતીહું, અગર યેહ બાઝી મેરે હાથ આઇ તો અપની તમામ દવલત હારી હુઇ તુજહસે વાપસલુ, નહીંતો તેરી લોંડી હોકર રહું. શાહઝાદેકા સીતારા અસમાને સઆદતપર ચમક રહાથા, એક બાતમેં વોહભી બાઝી જીત લીયા, તબતો વોહ ખામ પારા ઊઠ ખડી હુઇ, ઔર હાથ જોડકર કહેને લગી કે, અએ જવાંન નેકબખ્ત, ખુદાકી મદદ ઔર તકદીરકી યારીસે તુને મુજહે અપની લોંડીઓંમેં મીલાયા, જીસ શીકારકે વાસ્તે તમામ રૂએ ઝમીનકે પાદશાહોને તમામ ઊમર બરબાદ કી, મગર કુછ હાસીલ નહુવા, ઔર તુને તકદીરકે ઝોર ઔર યાવરીસે અપને દામે બંદગીમેં ગીરફતાર કર લીયા, અબ મુજકો તુ અપને નીકાહમે લા, ઔર યેહ માલો અસબાબ ઔર મકાન તુ અપનાહી જાન, ઔર તમામ ઊમર અએશો આરામસે બસર કર. તાજુલમુલુકને કહા કે, યેહ મુજહસે નહીં હો સકેગા, કયું કે, મુજહે એક બડી મુશકીલ દરપેશ હએ. અગર ખુદાકે ફઝલો કરમસે

વોહ આસાન હોજાવીગી તો અલબત્તા તેરી આરઝુભી પુરી કરૂંગા. અબ તુજહેકો લાઝીમ હુએ કે, બારા બરસતક મેરે ઇંતેઝારમેં સાથ નેકબખ્તી, ઔર પાક દામનીસે રહીઓ, ઔર હક સુબહાનહુ વ તઆલાકી ઇબાદતમેં મશગુલ રહે, ઔર અપને બદ કામસે બાઝરહે.

લબ્બા બેસવાને કહા કે, અએ નવ નેહાલે બોસ્તાને ખુબી, અબતક તેરી ગુલસ્તાને જવાનીકા શગુફાભી નહીં ફુલા; ઇતનેમેં અએસી કયા મુશકીલ તુ જહપર આનપડી, જો તુ સફર કરકે મેહનત, ઔર મુસીબતકે આતશ કદેમેં અપની જાન ડાલતા હુએ? સો ઝરા મુજહકોભી ઊસ હાલસે આગાહકર તો મ એંભી તેરે સાથ રહું, ઔર તેરે કામકી તલાશમેં જાનોદીલસે કોશીશ કરૂં, કયું કે, મુજહકો અબ તેરે બગએર યેહ ઘર બંદી ખાનાહુએ.

બએત.

અએ ફસીહી ઘર બગએરઝ યારકે ઔદાન હુએ,
હર દરો દીવારપર લીખ દીજીએ ઇસ બાતકો.

જબકે ઊસ અલ્લામએ દવરાંને ઊસ હાલકે દરીઆફત કરનેમેં હદસે ઝીઆદા ઝીદ કી, તબ શાહઝાદેને કહા સુનઃ—

મેરા નામ તાજુલમુલુક હુએ, ઔર ઝએનુલમુલુક પાદશાહકા બેટાહું, કઝાકાર મેરે બાપકી આંખેં જાતીરહીં, તબ હકીમોંને મીલકર અરઝકી કે, અગર બકાવલીકે બાગકા ફુલ આવે તો હુઝુરકી આંખેં અછ્છી હોજાવેં. ઊસી રોઝ મેરે ચારોં ભાઇ જો તેરે યહાં કએદહુએ સો ઊસ ફુલકી તલાશમેં નીકલે મએંભી ઊનકો ન માલુમ હોવે ઇસતરેહ ઊનકે સાથ હોલીયા; સો વોહતો તેરે ફરેબકે દામમેં ગીરફતાર હુએ હએં. આખીર મએં સેંકડોં હીલે, ઔર તદબી રસે તુજહતક પહોંચા, ઔર તુજહપર ગાલીબ હુવા સો અબ મુજહકો ઊસી ફુ લકી જુસ્તજોમેં જાના હુએ. અગર મેરી આરઝુ બર આઈ તો બેહતર હુએ, નહીંતો ઊસીકી તલાશમેં મએં અપની જાનભી દેદુંગા, મગર ઊસ ફુલકો ખુ દાકે ફઝલસે કીસી નકીસી તરેહ પએદા કરૂંગા. યેહ બાત સુનકર ઊસને કહા અએ શાહઝાદે યેહ કયા ખીઆલે ખામ તેરે દીલમેં સમાયા હુએ, જો તુ ઊસ ફુલકી તલાશમેં નીકલા હુએ; ઔર બલાએ નાગહાની સરપર લીયાહુએ? અબ હકીકત ઊસ ફુલકી તુજહસે બયાન કરતીહું, ઝરા સુનઃ—

બકાવલી જીસે કહેતેહએં, વોહ પરીઓંકે પાદશાહકી બેટી હુએ. ઊ સકે બાગમેં વોહ ફુલ રહેતા હુએ, ઔર ઊસ બાગકે આસપાસ ચાર દીવાર

બની હુઇ હએ. ઊસકી બુલંદી આસમાનકે બરાબર હએ. વહાં પરીંદકી કયા તાકત જો વહાં જાસકે, ફરીશ્તેકી મજાલ નહીં જો ઊસ બાગમેં ઊસકા ગુઝરહો, ઔર હઝારોં દેવ ઊસ બાગકી નીગાહબાનીકો મુકરરર હએં. સીવા ઇસકે લખ્ખોં સાંપ ઔર બીછુ ઝમીનપર આઠ પહેર ચોકી દેતેહએં કે કોઇ ઊસ રાહસેભી ઔંદા જાને ન પાવે, ઔર ઝમીનકે નીચે ચુહોંકા પાદશાહ હઝારોં ચુહોંકી ફઓજસે દીન રાત ખબરદારી કરતા હએ, તા સુરંગકી રાહ સેભી કીસીકી રસાઇ નહોવે. ફેર તેરી ક્યા મજાલ જો તુ ઊસમેં જાસકે, ઔર વહાંસે વોહ ફુલ લેકર સલામત ફીરકર આવે. ઇસ લીએ અએ શાહઝાદે, તુ ખુદાકે વાસ્તે અપને ઊપર મુસીબત ન ઊઠા, ઔર હરગીઝ ખરાબીમેં નપડ, ક્યું કે, શેખ સાદીકા કઓલ હએ કે:—

કોઇ મરતા નહીં હએ બીન અજલ આએ,
લેક તુ મુંહમેં અઝદહેકે નજા.

શાહઝાદેને કહા, યેહ સચ હએ, મગર ખુદાને અપની મેહેરબાનીસે ખલીલપર આગકો ગુલઝાર કરદીયાથા. ઊસીતરેહ મએં આશકે સાદીક, ઔર સાબીતકદમ હું, ઔર મેરે ઇશ્કકા જઝબા સાદીક હએ તો ખુદાકી ઝાતસે મુજહે યકીન એ કે, મેરા મકસ્દ પુરા હોવેગા.

મોસરા—કયા કરસકે હએ દુશમન, જો દોસ્ત મેહેરબાંહો.

તુ મેરે છોટે કદકો દેખકર તઅજજુબ નકર, અગરચે આદમઝાદ તાકતમેં દેવોંસે કમ હએં, મગર અકલો હોશમેં દેવોંસે બડકર હએ, ઔર ખુદાનેભી ફરમાયા હએ કે, મએંને સબસે ઝીઆદા બુઝરગી દી હએ બની આદમકો, ઔર કયા તુને શેર ઔર બરાહમનકી હકીકત નહીં સુની.

હીદાયત.

બરાહમન ઔર શેરકી.

એકરોઝ, એક જંગલમેં કીસી બરાહમનકા ગુઝરહુવા. વહાં કયા દેખતા હએ કે, એક શેર લોહેકી બડી ભારી સકલીસે બંધા હુવા પીંજરેમેં બંદ હએ. વોહ શેર બરાહમનકો દેખતેહી નેહાયત આજેઝીસે કહેને લગા કે, અએ દેવતા અગર તુ મેરે ઇસ હાલે ઝારપર રહમ કરકે ઇસ કએદસે મુજહકો નજાત બખશે

તો ઇસ એહસાનકે બદલે એક ન એકદીન મઅંભી તેરે કામ આઊંગા! બરાહમન સાદા લોહકા દીલ શેરકે બીલબીલાનેપર ભર આયા, પર અકલકે અંધેકો યેહ ન સુઝી કે, યેહ દુશમન હૂએ, ઇસકી બાતપર એતેબાર ન કીયા ચાહીએ. બસ ઊસી વકત પીંજરેકે પાસ જાકર દરવાઝા ખોલકર ઊસકે હાથ પાંવ ખોલદીએ. શેર કૈદસે છુટનેહી-ઊસ ખુંખારને ઊસ બરાહમનકી ગરદન પકડકે અપની પીઠપર ડાલલીયા, ઔર વહાંસે ચલનીકલા.

બએત.

નેકી કરની બદીસે હુએ અએસી,
જએસી નેકીસેકી બદી તુને.

બરાહમનને કહા, અએ શેર મઅંને નેકીકી ઊમ્મેદપર તુજહસે ભલા ઇકીથી, મગર ઊસકે બદલે તુને મુજહસે બદી કી.

મીસરા—મઅં નેકીસે ગુઝરા બદીભી નકર.

શેરને જવાબ દીયા કે, હમારે મઝહબમેં નેકીકા બદલા બદી હએ, અગર મેરે કહેનેકા તુજહકો ભરોસા નહો તો ચલ કીસી દુસરેસે પુછવાદું, જો વોહ કહે સો કરેં. ઇસ બાતપર વોહ બેઅકલ બરાહમન રાઝીહુવા. ઊસ જંગલમેં એક બડા પુરાના બડકા દરખ્ત હુવાથા. શેર ઔર બરાહમન ઊસકે પાસ ગએ, ઔર તમામ હકીકત ઊસ જહાડસે ઝાહીરકી. જહાડને જવાબદીયા કે, સચ હએ, ઇસ ઝમાનમેં નેકીકા બદલા સીવા બદીકે ઔર કુછ નહીં હએ. અએ બરાહમન સુનઃ—

કે મઅં બર સરે રાહ એક પાંવપર ખડાહું કે, સબ છોટે બડે મુસાફરોંપ એકસા સાયા કરતાહું, લેકીન જો મુસાફર ગરમીકા મારા મેરી છાંવમેં આકર દમ લેતા હએ, ખઅેઠકર હવા ખાતા હએ. વોહ જાતે વક્ત મેરી ડાલીકે તોડકર અપને મુહપર સાયા કરનેકો લેજાતાહએ, ઔર કોઇતો મેરી શાખકી લાઠીઆં બનાતા હએ. પસ અએ બરાહમન ભલાઇકા બદલા બુરાઈ હએ યા નહીં?

ફેર શેરને કહા કે, ક્યું દેવતા, અબ ક્યા કહેતેહો? બરાહમનને કહા કે, ઔરભી કીસીસે દરીઆફત કર. શેરને ચંદકદમ આગે જાકે ઝમીનકો યેહ બાત પુછા સો ઊસનેભી કહી કે, શેર સચ્ચા હએ. સુન, અએ બરાહમન, મુસાફરી મુજહે ભુલકર ઇધર ઊધર ભટકતા હએ, જબ મઅં ઊસકો મીલતીહું, તબ વોહ બ આરામ મંઝીલે મકસુદકો પહોંચતા હએ, લેકીન ઊસ

નેકીકે બદલે મેરી છાતીપર પેશાબ કરતા હએ, બલકે જાગુરૂરભી કરતા હુએ. બરાહમનને કહા કે, ઇસ બાતકો કીસી તીસરેસેભી દરીઆફ્ત કરના ચાહીએ, ફેર જો તેરે દીલમેં આવે સો કીજીએ. શેર ઇસ બાતકો સુનકર ચંદ કદમ આગે બઢા તો સામનેસે એક ગીદડ દીખાઇ દીયા. ઊસ ગીદડનેભી દેખા કે શેર આદમીકો જીતા પકડે હુએ લેઆતા હુએ, તબતો ગીદડનેભી જાના કે કુછ દાલમેં કાલા હુએ, ઇરાદા ભાગનેકા કીયા. શેરને પુકારા અએ ગીદડ, તુ કુછ અંદેશા નકર; હમ એક બાત પુછનેકો તેરે પાસ આતેહએં. તબ વોહ બોલા કે હઝરત જો કુછ પુછના હો સો દુરહી તશરીફ રખકે પુછીએ, કયું કે આપકે ખઓફસે ઇસ આજીઝકે હોશ ઊડજાતે હએં. શેરને કહા કે, મુજહસે ઇસ બરાહમનને નેકી કીહુએ, ઈસસે બદી કરના ચાહતાહું, અબ કહે ઇસમેંતેરી કયા સલાહ હુએ?

ગીદડને કહા કે, યેહ બાત ઇસ આજીઝકે ખીઆલમેં નહીં આતી જો આપ ફરમાતે હએં. આદમીકી કયા મજાલ જો તમામ જાનવરોંકે શહીંનશાહસે કુછ નેકી કર સકે! મુજહકો હરગીઝ ઇસ બાતકા ભરોસા નહીં આતા, જબતક અપની આંખોંસે ન દેખું. શેરને કહા કે, હમારે સાથ ચલ તો વોહ માજરા તુજહકો માલુમ હોજાએગા. ફેર શેરને બરાહમનકો પકડેહુએ આગે ચલા, ઓર ઊનકે પીછે ગીદડ આહેસ્તા ચલને લગા. થોડી દેરમેં પીંજરેકે પાસ આનપહોંચે. બરાહમનને કહા કે, અએ ગીદડ ઈસી પીંજરેમેં શેર કએદથા સો મએંને ઈસકો ખોલકર ઊસ કએદસે ઇસકો છુડાયા. અબ અએ ગીદડ તેરી અકલમેં કયા આતા હુએ સો બયાન કર?

ગીદડને કહા, ઇતના બડા શેર ઈસ છોટે પીંજરેમેં કયુંકર કએદથા, યેહ બાત અકલમેં નહીં આતી, અગર મેરે રૂબરૂ શેર ફેર ઊસ પીંજરેમેં જાવે ઔર જીસ તરેહ ઈસકે હાથ પાંવ બંધેથે ઊસી તરેહ બાંધકર તુ ખોલે તો મએં સચ જાનુગા.

હએ બાત સુનતેહી શેર પીંજરેમેં ગયા, ઔર બરાહમન ઊસકે પાંવ બાંધને લગા. ગીદડને કહા કે, અગર તુ બાંધનેમેં ઝરા ફરક કરેગા તો મએં ઇસ બાતકા જવાબ નદે સકુંગા. બરાહમનને ગીદડકે કહેનેસે શેરકે પાંવ ઔર હાથ ખુબ મઝબુત બાંધા, ઔર પીંજરેકા દરવાઝા બંદ કરકે કહા, અએ ગીદડ દેખ કે શેર ઈસી તરેહ પીંજરેમેં બંદથા, જો મએંને ખોલદીયા. ગીદડને કહા કે પથ્થર પડે તેરી અકલપર, અએ નાદાન કોઇ અએસે દુશમનસે નેકી કરતા

હુએ, જો તુને કી ! તુજકે કયા ઝુરૂર જો દુશમનકો કએદસે છુડાવે !! જા અબ અપની રાહલે કે દુશમનકે હાથસે તેરી રેહાઇ હુઇ.

• સો અએ બેસમા યેહ હકીકત મએંને ઇસ વાસ્તે તુજહસે બયાન કીયા કે, અકલસે અગર ચાહેતો પહાડકોભી ઊલટા દેતા હુએ. અબ તુજહકો લાઝીમ હુએ કે, પુરબકે શાહઝાદેકો જો તુને મકરો ફરેબસે કએદ કીયા હુએ, છોડદે કે ખુદાભી તુજહકો દોઝખકી કએદસે નજાત દેવે, ઔર અપને ભાઇઓંકે વાસ્તે બહોત તાકીદકી કે, જબતક મએં વહાંસે વાપસ નઆઊં, તબતક ઊનકી અછી તરેહસે હીફાઝત કીજીએ, ઔર ખાતરદારી બજા લાઇએ. ઊસને આંખોંમેં આંસુ ભરલાઇ ઔર યેહ ચંદ શેર પડનેલગી,

અબયાત

આતશે સોઝમેં તુ અએ શોખ બે પરવા નજા,
નકદે જાને બેકસાંકો છોડકર તનહા નજા.
તશના લબસે અશ્રેનએસાં ઇસ સદફકો છોડકર,
તરફ વીરાનેનેકે ઝાલીમ ઇસ કદર દઓડા નજા.
હાદેસોંકી બાવ ચલતીહુએ ઊબસકે તુંદો તેઝ,
સીનએ પુરગમસે તુ અએ શાદીએ દીલહા નજા.
તુ નહીં વાકીફહુએ હીલેસે ઝમાનેકે અભી,
યુસુફે દવરાં યેહ ઝીંદાહુએ તુ અબ ફીર આ નજા.
જીસમેં તુ જાતા હુએ હુએ વોહ બહેરે ના પએદા કીનાર,
માન મેરી બાતકો ઝાલીમ યહીં રહેજા નજા.
હશ્રમેં પરવાનેકો દેવેગા ફીર તુ કયા જવાબ,
છોડકર ઊસકો કહીં અએ શમએ નુરઅફઝા નજા.

ફીર શાહઝાદેસે મુખાતીબ હોકર કહેને લગી કે, અએ અઝીઝ, અગર તેરી મરઝી યેહી હુએ તો તુ અપને મકસદકી તલાશમેં જા, મગર યેહ ચંદ બાતેં નસીહતકી, અઝ રાહે દોસ્તીકે તુજસે કહેતીહું, સો યાદ રખ, કીસીદીન તેરે કામ આવેંગી. લે સુન કે, દુનયા એક મક્કારે ઝમાનાહુએ, ઔર સરે રાહબાઝી મકર ઔર ફરેબકી બીછાઇ હુએ, ખબરદાર ઊસસે બહોત હોશીઆર રહીઓ, ઔર ઊસકે ફરેબમેં હરગીઝ નઆઈઓ. કયું કે આજતક તુ સલતનતકે કારોબારમેં મશગુલ રહા, ઝમાનેકે નશેબો ફરાઝસે વાકીફ નહીં હુએ; અગર ખુદા નખ્વાસ્તા તુ ઊસકે દામમેં આજાવેગા તો રંજો મુસીબતમેં પડેગા, ફીર છુટના

મુશકીલ હુએ, ઔર અગર તુ ઊશકે ફરેબ, ઔર હુસ્નો જમાલપર ફરેફતા નહોવેગા, તો યાદ રખ કે, વોહ ખુદ તેરી ફરમાંબરદાર હોકર દસ્તબદસ્ત તેરી ખીદમતમેં શબોરોઝ હાઝીર રહેગી. લે અબ અપની મંઝીલે મકસુદકી રાહ લે, ખુદા તેરા હાફીઝ ઔર નાસીર હોવે, ઔર તુજહકો તેરી આરઝુ પુરી કરકે જલ્દ સહી, ઔર સલામત, મુજહસે લાકર મીલાવે, યેહી મેરી તમન્ના હુએ.

કીસ્સા ચોથા.

તાજુલમુલુકકા બકાવલીકી સરહદમેં પહોંચનેકા, એક દેવકી મદદસે.

શાવીએ શીરીં ઝબાન યેહ દાસ્તાન યું બયાન કરતા હએ, કે, તાજુલમુલુકને ફકીરી લીબાસ કરકે ચેહેરપર ખાક લગાયા, ઔર ખુદાકા નામ લેકર વહાંસે ચલનીકલા.

બાદ કઇ રોઝકે એક સહેરાએ લકોદકમેં કે, જહાં ઇનસનતો કયા મગર પરીંદેકા નામો નશાનભી નથા, ઔર જહડોંકી અએસી કસરતથી કે, તમામ બીયાબાન તારીક હોગયાથા, રાત ઔર દીનમેં કુછ ફરક માલુમ નહીં હોતાથા વહાં જાપહોચા. શાહઝાઝાદેને અપને દીલકો તસલ્લી દીયા કે, યેહ તો પહેલીહી મંઝીલ હએ, ઔર અભતો કયા કયા મુસીબતેં ઔર સદમે ઊઠાનાહએ.

બએત.

ગવ્વાસ કહીં ડરે જો ઘડીઆલોંસે,

હરગીઝ ન લગે હાથમેં મોતી ઊસકે.

યેહ સોચકર આખેરશ આગે બડા. જહાં કદમ પડતાથા વહાં કાંટા પાંવમેં ટુટતાથા, હર હર કદમપર આહો નાલા કરતાથા. ગરઝ અએસે જંગલ ખુંખારમેં નકોઈ યાર, ન મદદગારથા, સીવા ખુદાકી ઝાતકે કોઇ ઊસકા મેહેરબાન નથા. શાહઝાદા ઇધરસે ઊધર દઓડતા ફીરતાથા. જહાડોંકી ટકરોંસે તમામ બદન છીલગયાથા, હરેક રગસે ખુનકે ફવ્વારે છુટનેથે; યહાંતક કે, શાહઝાદેકે ફુલસે તલવે બબુલકે કાંટોંસે પાશ હોગએથે. બારે હઝાર મેહેનતો મસકત ઊઠાકર ઊસ જંગલકો તએ કીયા, ઔર સીજદા શુકરકા અદા કીયા, ઔર આગે બડા. સાંમને દેખા તો એક દેવ માનીંદ પહાડકે બએઠા હએ. શાહઝાદેને સમજા કે, યેહ પહાડ હએ! જબ નઝદીક ગયા તો એકાએક વોહ ઝાલીમ ખડાહોગયા, ઔર મારે ખુશીકે બાદલકે મવાફીક ગરજકર બોલા કે, કુરબાન જાઊં, મએં અપને રઝાકકે કે જીસને અએસા લઝીઝ નીવાલા મુજહખાકસારકે વાસ્તે ભીજવાદીયા.

યેહ કહેકર શાહઝાદેસે મુખાતીબ હુવા કે, ઇસ નવજવાનીમેં તેરી ઝીંદગીકી ઝરૂર કીસને હીલાઇ જો તુ અપના સર હાથમેં લેકર, ઔર અપની જાનકી ઊમ્મેદ છોડકર મઐાતકે બાઝારમેં કદમ રખ્ખા. શાહઝાદા ઊસકો દેખતેહી થ રથર કાંપને લગા, ઔર ચેહેરેકા રંગ ઝરદ હોગયા. ❀ સંભલકર કહા કે, અએ દેવ, તુ મેરા હાલ ક્યા પુછતા હુએ? સુનકે યેહ ઝીંદગાની મુજહે વ બાલ હુએ, અગર મુજહકો અપની જાન અઝીઝ હોતી તો હરગીઝ મએં મઐા તકે પંજેમેં ગીરફતાર હોનેકો યહાં ન આતા, મગર અબ મુજહકો ઝીંદગી મર નેસે બદતર હુએ, ઔર એક એક રોઝ મુજહપર સો સો બરસકા આઝાબહુએ.

બઐત.

ગઈ ખુશીસે તો હુએ ઝીસ્ત ખીઝરકી થોડી,
નહીંતો નીમ નફસભી બહોત હુએ જીતેકો.

દેવજને જબ અએસી દર્દઆમેઝ બાતેં સુનીં, તબ શાહઝાદેકે હાલપર રહમ ખાયા. હઝરત સુલેમાનકી કસમ ખાકર યેહ ઝબાનપર લાયાઃ-

અએ આદમઝાદ, મએં તુજહકો હરગીઝ રંજીદા ખાતીર ન કરૂંગ, ઔર મુતલક ઇઝા ન દુંગા, બલકે તુ જીસ કામકે વાસ્તે નીકલાહુએ, ઊ૫ કામમેં તેરે શરીક રહેકર હર તરેહસે કોશીશ, ઔર મદદ કરૂંગા. પસ હરરોઝ દેવ શાહઝાદેપર રહમ ઔર મેહેરબાની કરતા. તાજુલમુલુકભી મીઠી મીઠી બાતેં કરકે ઊસકી તારીફ કરતા, ઔર ઊસ દેવકો અપની મોહોબતકે શીશેમેં ઊતાર લીયા.

અલ કીસ્સા દેવને એકરોઝ શાહઝાદેસે કહા કે, તેરી ખુરાક ક્યા હુએ મુજહસે કહેદે તો મએં લાદું. તાજુલમુલુકને કહા કે, આદમીઓંકી ખુરાક ઘી શકર, મએદા વગએરા હુએ. યેહ સુનતેહી દેવ ઊઠ દઔડા, ઔર અએસે કાફલેપર જાપડા કે, જો ઘી ઔર શકર વગએરા ઊંટોંપર લાદકર લીએ જાતેથે. દેવને વોહ લદેહુએ ઊંઠ ઊઠાકર શાહઝાદેકે રૂબરૂ લાકર રખ દીયા! તાજુલમુલુકને ઊંટોંપરસે ઘી, શકર, ગેહું, ચાવલ વગએરા ઊતારકર ઊંટોંકો જંગલમેં છોડદીયા ઔર હર રોઝ એક દો રોટીઆં કચ્ચી પકી પકાકર ખાલેતા. એક રોઝ શાહઝા દેને બહોત મએદા લીયા, ઔર ઊસમેં ઘી શકર ડાલકર બડી સીલપર ઊસકો ખુબ મીલાયા, ઔર ઊસકી રોગની રોટી પકાકર એક ઊંટકો કાટકર કબાબભી બહોત ખુબ તઇઆર કીએ. દેવને દેખકર પુછા કે, આજ તુને ક્યું ઇતની ત કલીફ ઊઠાઇ, ઔર કીસવાસ્તે ઇતના બહોત ખાના પકાયા? તાજુલમુલુકને કહા

કે, યેહ તુમ્હારેહી વાસ્તે હુએ, તા એક નીવાલા ખાકર આદમીઓંકે ખાનેકી લઝ્ઝત દરીઆફત કરા. દેવને યેહ બાત સુનતેહી, વોહ સબકાસબ ઊઠાકર એકહી નીવાલેમેં ખાગયા! દેવને અએસા ખાના કભી નહીં ખાયાથા. મારે ખુશીકે ઊછલ ઊછલકર ખાતાથા, ઔર બાર બાર શાબાશી દે દે કર કહેતાથા કે, અએ આદમઝાદ આજ તુને મુજહે અએસી ચીઝ ખીલાઇ કે, મેરે બાપ દાદાનેભી કભી ન ખાઇ હોગી, બલકે કીસી દેવનેભી અએસી લઝીઝ ન્યામત નચખ્ખી હોગી! ઇસ રોટીકે તુકડેકા એહસાન મએં હશરતલક નભુલુંગા. ઔર દીલસે તેરા મમનુન રહુંગા. શાહઝાદેને જો દેવકી રગબત દેખી તો હર રોઝ નઈ નઇ કીસમકી રોટી, ઔર કબાબ તઇઆર કરકે ખીલાને લગા. દેવ નેહાયત ખુશહુવા.

એક રોઝ દેવ ખુદ બખુદ કહેનેલગા કે, અએ આદમઝાદ તુ હરરોઝ મુજહકો લઝીઝ લુકમા ખીલાકર ખુશ રખતા હુએ, અગર મેરા બાલબાલ તારીફ કરે તોભી નહોસકે, લેકીન અબતક કોઇ કામ મેરે હાથસે નહુવા, અગર કુછ મતલબ હો તો બયાન કર? તાજુલમુલુકને અરઝ કીયા કે, મએંને સુનાહુએ કે દેવોંકા મીઝાજ જહુદકે તરફ બહોત રબત કરતા હુએ, ઔર અપની બાતપર કાયમ નહીં રહેતે, અગર તુમ હઝરત સુલેમાનકી કસમ ખાઓ, તો મએં અપના તમામ અહેવાલ આપકે રૂબરૂ ઝાહીરકરૂં. દેવને કહા કે, મએં ઊસ બુઝરૂગ કસમસે બહોત ડરતાહું, ખુદાજાને તુ કયા કહેતાહુએ, અગર મુજહસે તેરા કામ બન આયા તો ખએર, નહીંતો ઊસ કસમકે કફારેમેં મુજહકો મ રના પડેગા. આખીર લાચાર હોકર કસમ ખાયા, ઔર શાહઝાદેને કહા કે, અબ અપના અહેવાલ બયાનકર.

તબ શાહઝાદેને કહા કે, એક મુદ્દતસે મુજહકો બકાવલીકે મુલકકી સએરકા સવદા હુએ. ઊસ સર ઝમીનમેં પહોંચાદે, યેહી મેરી આરઝુ હુએ.

યેહ બાત સુનતેહી દેવને એક આહ મારી, ઔર મુંહપર તમાચે મારકર બેહોશ હોકર ઝમીનપર ગીરપડા. બાદ એક સાઅતકે હોશમેં આયા તો આહો કુંગા, ઔર અફસોસ કરકે કહેનેલગા કે, અએ શાહઝાદે, ખુદાને તેરી ઝીંદગીકા દોરા મેરે હાથમેં નદીયા, બલકે મેરી હયાતકી લગામ તેરે હાથમેં દીહુએ. કયું કે બકાવલી પરીઓંકે પાદશાહકી બેટીહુએ. અઠ્ઠારા હઝાર દેવ ઊસકે ગુલામહુએં, સો વોહ હરતરફ ઊસકે મુલ્ક, ઔર માલકી પાસબાની કરતે હુએં. ઇસ લીએ કીસી શખ્સકી મજાલ નહીં જો ઊન દેવોંસે બચકર વહાંતક પહોંચ સકે, ઔર

હવાપર દીન રાત પરીઝાદ નીગાહબાની કરતે હએં. તા કોઇ પરીઝાદ, પર ન મારસકે! ફેર અએસી જગા કીસતરેહ તુજહકો પહોંચા સકુંગા?

મગર એક બાત મેરે ખીઆલમેં આતી હએ, વોહ યેહ હએ કે, આજ તુ અછીઅછી ખાને લઝીઝ પકા, દખતે પરદએ ગએબસે કયા ઝાહીર હોતાહએ. શાહઝાદેને યેહ કલામ સુનતેહી ખાના પકાનેમેં મશગુલ હુવા, ઔર સબ તઇઆર કરકે દેવસે જાકર કહા. દેવને સુનતેહી શીમાલકી તરફ રવાના હુવા. બાદ થોડી દેરકે એક દેવકો અપને સાથ લેકર મવજુદ હુવા, ઔર વોહ દોનો દેવ મીલકર બએઠે. ઊસ દેવને તાજુલમુલુકકો દેખા. તાજુલમુલુકને દેવકો જહુકકર સલામ કીયા. દેવને ઊસકી સલામસે હએરાન હુવા, ઔર ઊસ દેવસે પુછા કે, અએ ભાઇ, યેહ આદમઝાદ કહાંસે યાયા હએ? ઔર કોન હએ? ઔર તુમ દોનોમેં મોહબત ક્યુંકર હુઇ, ઊસકી હકીકતસે મુજહકો આગાહ કર? દેવને કહા કે, ભાઇ, મુજહકો ઇસને નેહાયત મમનુન કીયા હએ. ઇસ વાસ્તે મએં કીસી તરેહસે ઈસકે સાથ બદી નહીં કરસકતા, ઔર તુજહકો મએંને ઇસ વાસ્તે યહાં લાયા હું કે, તુભી ઊસકે હુનરસે વાકીફ હોવે. યેહ કહેકર, શાહઝાદેને જો ખાને પકાએથે સો લાકર ઊસકે આગે રખદીયા. વોહ દેવભી ઊસ મઝેદાર ખાનેસે નેહાયત ખુશહુવા, ઔર નાચને લગા.

ફેર કહેને લગા કે, અએ ભાઇ આજતક તેરે હાથસેભી કોઇ ઈસકા કામ નીકલા યા નહીં? ઊસ દેવને જવાબ દીયા કે, યેહ શખસ એક અએસે કામકે વાસ્તે કહેતા હએ કે, મેરી મજાલ નહીં જો ઊસકો પુરા કરું: અગર તુ મેહેરબાની કરે તો ઇસ આદમઝાદકા મતલબ બર આવે. ઊસને પુછા કે, ભાઈ, અએસા કાનસા કામ હએ જો તુજહસે નહીં હોસકતા? દેવને કહા કે, ઇસ આદમઝાદકો મુલકે બકાવલીકી સએરકી આરઝુ હએ. યેહ સુનતેહી ઊસ દેવને કહા:—

મીસરા—"જો જાન બુજહકે પુછે તો ફેર ખતાહએ સવાલ."

દેવને કહા કે, મએંને ઇસ આદમઝાદકો કઓલ દીયાહું, ઔર હઝરત સુલેમાનકી કસમ ખાયાહું, ઇસવાસ્તે અગર તુ મેહેરબાની કરકે, ઇસકે મતલબકો પુરા કરે, તો અએન એહસાન હોગા, ઔર ગોયા મેરી જાન બખશીકી.

અલકીસ્સા, ઊસ દેવકી બહેન ઊસકા નામ "હમ્માલા" થા, ઔર બકાવલીકે, જો અઠારા હઝાર દેવ ગુલામથે, ઊન સબકી વોહ સરદારથી, ઊસકો એક ખત અએસા લીખા કે:—

અએ ખ્વાહીરે અઝીઝ મુજહકો એક સફર દરપેશહએ, ઔર એક આ

દમઝાદકો ફરઝંદકે મવાફીક મએંને પરવરીશ કીયાહએ, સો મેરે જાનેકે બાદ ઘર ખાલીરહેગા; ઇસ લીએ મુજહકો ખઓફખતર હએ. સો ઈસિ નુરે દીદાકો તુમ્હારી ખીદમતમેં રવાના કીયાહું, સો ઊસપર મેહેરબાનીકી નઝર રખો, ઔર કીસી તરેહસે ઊસકો ઇઝા ન હોવે. યેહ મઝમુન લીખકર ખત કાસીદકે હાથ મેં દીયા, ઔર તાજુલમુલુકકો કહા કે, ઇસ કાસીદકે સાથ જા, અગર તેરી ત ગદીર કુછ યાવરી કરે તો વહાં તેરા મતલબ બર આવેગા.

યેહ કહેકર કાસીદકે હાથપર ઊસકો બીઠા દીયા! ઊસ કાસીદને શાહઝાદેકો લેકર ઊડકર સાથ ખએરીઅતકે મંઝીલે મકસુદકો જાપહોંચા, ઔર દુરસે હમ્માલાકો સલામ કરકે શાહઝાદેકો, ઔર ખતકો હમ્માલાકો દીયા. વોહ શાહઝાદેકો દેખ કર નેહાયત ખુશ હુઇ.

બએત.

સમાતીથી ન અપને પએરહનમેં,
ખુશીસે અએસી વોહ ફુલીથી મનમેં.

અલગરજ કાસીદકી તરફ મુતવજ્જા હોકર કહેનેલગી કે, અગર મેરા ભાઇ મુજહકો હઝરત સુલેમાનકી અંગુઠીભી ભેજતા તોભી મએં ઇતની ખુશ ન હોતી, જીતના ઇસકે આનેસે ખુશ હુઇ. ફેર લીફાફા ખોલકર ઊસકા મઝમુન દેખકર ઊસકા જવાબ લીખને લગી.

અએ બીરાદર બજાન બરાબર મુજહકો એક દીન બસતીકી સએરકા ઇત્તેફાક હુવાથા, વહાં એક પાદશાહકી બેટી બહોત ખુબસુરત મેરે હાથ લગી. ઊસકો બેટીકે મવાફીક મએંને પરવરીશ કીહએ, ઔર નામ ઊસકા મહેમુદા રખ્ખા. અબ વોહ બારા બરસકી હુઈ હએ, ખુદાને ઊસકા જોડા કરદીયા સો અબ ઊન દોનોંકી શાદી કરદુંગી. ઝીઆદા શઓકે મુલાકાત.

વોહ ખત કાસીદકે હવાલે કરકે રૂખસત કીયા. ફેર મહેમુદાકા શાહ ઝાદેકે સાથ નીકાહ કરદીયા.

કીસ્સા પાંચવા.

તાજુલમુલુકકા પહોંચનેમેં બકાવલીકે બાગમેં, ઔર લેનેમેં ગુલે મકસુદકે ઔર આશક હોના બકાવલીપર.

અલકીસ્સા તાજુલમુલુક ચંદમુદ્દત મહેમુદાકી સોહબતમેં રહા, લેકીન કભી ઊસ ગુનરચએ ખુબીકા દહન શાહઝાદેકી બાતોંસે નખુલા, ઔર નકભી શાહઝાદા ઊસ પરીરૂસે હમ કલામ હુવા. એક રાત મહેમુદાને શાહઝાદેસે કહા કે, અએ યારે જાની, શાયદ આદમઝાદોંકી યેહી રસમ હએ કે, રાતકો અપની અવરતસે ગલેલગકર નસોવેં, ઔર અએશો અશરત ન કરેં! તાજુલમુલુકને કહા કે, મેરા દીલ અએશો અશરતકે તરફ રગબત નહીં કરતા, બલકે જાને શીરીંભી તલ્ખ લગતી હુએ, કયું કે, મેરી એક આરઝુહુએ, વોહ જબતક બર ન આવેગી તબતક દુનીઆકે અએશો આરામ મુજહકો હરામહએ. મહેમુદાને કહા કે, અએ પ્યારે વોહ કયા હએ, જરા મુજહસે તો બયાન કર? શાહઝાદેને કહા કે, એક મુદ્દતસે બકાવલીકે દીદારકા મુશતાકહું. મહેમુદાને જવાબ દીયા કે, અએ શાહઝાદે તુ ખાતીરજમા રખ, ઈનશા અલ્લાહ તેરી આરઝુ પુરી કરદુંગી.

ગરઝ વોહ રાત તો ઈસી બાતચીતમેં ગુઝરી, જબ સુબ્હો હુઇ. હમ્માલાને દોનોંકો ખ્વાબગાહસે બાહેર લાઇ, ઔર અપને ઝાનુપર બીઠાકર પ્યાર કરને લગી. મહેમુદાને ઊઠકર હમ્માલાસે અરઝકી કે, અએ માદરે મેહેરબાન અગર હુકમહો તો કુછ અરઝ કરૂં. હમ્માલાને ઊસકી આંખેં ચુમકર કહેને લગી કે, જો કુછ તુમ્હારે મતલબ હો સો બયાનકરો? મએં પુરા કરૂંગી. મહેમુદા બોલી કે, શાહઝાદેકો મુલ્કે બકાવલીકા, ઔર ઊસકે દીદારકા નેહાયત ઇશતીઆક હએ સો જીસ તરેહસે આપસે હોસકે શાહઝાદેકો વહાં પહોંચાઓ. હમ્માલાને બહોત ટાલા, મગર કુછ હાસીલ ન હુવા.

આખીર કુબુલ કીયા, ઔર ઊસી વક્ત ચુહોંકે પાદશાહકો બુલાકર હુકમ કીયા કે, ઇસીવક્ત યહાંસે બકાવલીકે બાગતક એક સુરંગ ખોદકર ઇસ સાહઝાદેકો અપની ગરદનપર સવાર કરકે ઊસ બાગમેં લેજા, મગર ખબરદાર ઇસકે એકબાલ

કોભી ઇઝા નહોવે. યેહ બાત સુનતેહી ચુહેકે પાદશાહને સુરંગ ખોદકર શાહઝા દેકો અપની ગરદનપર બીઠાકર બકાવલીકે બાગમેં લેગયા. શાહઝાદેને ચાહા કે, ચુહે કી ગુરદનસે આહેસ્તા ઊતરકર બાગમેં સએર કરે, મગર ચુંહકે પાદશાહને શાહ ઝાદેકો ઊતરને ન દીયા, ઔર બાગસે નીકલકર હમ્માલાકે મકાનકો જાનેકા ઇરાદા કીયા. તાજુલમુલુકને કહા કે, અગર તુ મુઝે ઇસ બાગકી સએર કરને દેવે તો ખુબ, નહીંતો મએં અપની જાન હલાક કરડાલુંગા. ચુહા ડરા, ઔર અપને દીલમેં કહેને લગા કે, ખુદા ન ખ્વાસ્તા અગર ઇસકો કુછ ઈઝા હો તો હમ્માલા મુઝકો હરગીઝ જીતા ન છોડેગી. આખીર લાચાર હોકર શાહઝાદેકો બાગમેં જાને દીયા.

જબ બાગમેં ગયા તો ક્યા દેખતા હુએ કે, તમામ ઝમીન સોનેકીહુએ, ઔર ઝરે ખાલીસકી ચાર દીવારી જીસમેં લાલ, યાકુત, ઝમરરૂદ, હેરે મોતી નીચેસે ઊપરતક જડે હુએ હએં, ઔર ફીરોઝેકી નહેરેં ગુલાબસે ભરીહુઇ હર તરફ બાગમેં રવાં હએં. જાબજા સરૂકે, ઔર શમશાદકે જહાડોંમેં શમએ કાફુરી લગીહુઇ, ઔર ફુલોંકી સુરખીસે ગુલેસુરખ, આફતાબ શરમીંદગીસેં પસીનેમેં ડુબ જાવે, ઔર સુંબુલે પેચાંકા વોહ આલમકે ઝુલફે માશુકાં યાદ દીલાવે, અગર ઊસ બાગકી નહેરકે પાનીકા એક કતરા સમંદરમે જાપડે તો તમામ મછલીઓંમેં ગુલાબકી બાસ આને લગે, ઔર જો વહાંકે પરીંદોકી સદા આસમાનકે કાનમેં પડે, તો ગરદીશમેં આજાવે, ઔર અગર ઝોહરએ ફલક સુને તો ફીલફોર વજદમેં આકર નાચતીહુઇ માહતાબકે દફ સમેત ઝમીનપર ગીરપડે. શાહઝાદા યેહ કએફીઅત દેખતા હુવા કદમ ઊઠાએ હુએ ચલા જાતાથા. ઇતનેમેં સામને એક દાલાન નઝરપડા, જીસમેં એક હઔઝ પાકીઝા ગુલાબસે ભરાહુવા થા, ઔર ઊસકે આસપાસ તરેહ તરેહકે દરખ્ત લગેહુએ, ઔર હરેક કીસમકે જાનવર દરખતોંપર ચહેચહે કર રહેથે, ઔર ઊસ હઔઝકે બોચમેં એક ફુલ નેહાયત લતીફ, ઔર નાઝુક ખુશબોદાર ખીલાહુવા નઝર આયા. તાજુલમુલુકને અપની ઝહેનકી રસાઇસે પહેછાન લીયા કે, શાયદ યેહ ફુલ વોહી હએ કે, જીસકો ગુલેબકાવલી કહેતે હએં. ઊસી વકત બદનસે કપડે ઊતારકર હઔઝમેં કુદપડા, ઔર ઊસ ફુલકો તોડકર હઔઝસે બાહેર નીકલા. પોશાક પહેનકર ઊસ ફુલકો એક ઝરીકે રૂમાલમેં બાંધલીયા, ફેર મહેલકે તરફ ચલા. સામનેસે એક મહેલ અકીકે યમનીકા બનાહુવા નઝર પડા. જીસકી સફાઇસે આફતાબ ઔર માહતાબ શરમીંદા હોતેથે. તાજુલમુલુક પરવાનેકે માનીંદ ઊસ મહેલકે અંદર

બેધડક ચલા ગયા. અંદર જાકર દેખા તો એક દાલાન નેહાયત આલીશાન ખુશ અસલુબ અકીકકા બનાહુવા નઝર આયા! તમામ પરદે ઔર ચીલમનેં ઊસ દાલાનકી કારચોબી, ઔર ઝર બાફીકેથે! શાહઝાદા ઊસકો દેખકર નેહાયત હયરતમેં આયા. આગે બડા તો એક જડાવકા પલંગ નઝર પડા. ઊસ પર એક નાઝનીન માહજબીન પરી પયેકર રશ્કેકમર નાઝોઅદાસે હાથ સરકે નીચે દેકર જવાનીકી નીંદમેં બેખબર સોતીહયે, ઊસકે હુસ્નો જમાલસે ઝમીનો આસમાન નુરાની હોતે હયેં.

અબયાત

સર્વે કદ ગુલ ઊઝાર અંબર બુ, શક્કરીં લબ અઝીઝો દીલ માહરૂ.
કહીં પરદેસે ગરવોહ બાહેર આએ, ચાંદ સુરજકી જોત યકસર જાએ.
સોલકે દંદાંકી ગર ખબર પાતા, તો જહાંમેં ન ફેર ગોહર આતા.
કયા કરે હયે તુ વસ્ફ ઊસ ગુલકા, સખ્ત બેકલહયે હાલ બુલબુલકા.

તાજુલમુલુકકી જો ઊસપર નીગાહ પડી, દેખતેહી બેઇખતીઆર ગશ ખાકર ગીરપડા, બાદ એક સાઅતકે જો હોશમેં આયા તો અપનેકો સંભાલકર હઝાર મેહનતો મશક્કતસે સરાહને તક પહોચાયા, ઔર એક આહે સરદ મારકર યેહ અશઆર પડનેલગા.

અબયાત

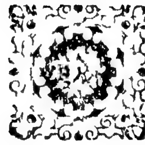
જબ ઊઠાકર નીકાબ હો તુ અયાં, ખીંચે શરમીંદગી મહેતાબાં.
તેરે ગેસુસે મુશ્ક ફામકે બીચ, લયેલતુલ કદ્ર રેહેતી હયે પીનહાં.
મસ્તહયે હુસ્નકી શરાબમેં તુ, તુજહકો પરવાહ કીસકી હોજાનાં.
મુજહપે કયા કયા ગુઝર ગયા લેકીન, પર ખબર તુને લી ન આએ જાનાં.

અલકીસ્સા શાહઝાદેને અપને દીલમેં ખીઆલ કીયા કે, યહાં અપને આનેકી કુછ નશાની છોડજાના ચાહીએ, વહીં શાહઝાદેને ઊસ ગુલબદનકે હાથકી અંગુઠી આહેસ્તાસે ઊતારલી, ઔર અપની અંગુઠી ઊસકો પહેનાદી! ફેર આંખોંમેં આંસુ ભરલાયા, ઔર યેહ અશઆર પડતાહુવા વહાંસે ચલનીકલા.

શેર.

લાલાસાં ઇસ બાગસે હમ દાગે હીજરાં લેચલે,
ખાક સરપર દાગદીલપર સીના ખીરયાં લેચલે.
બાગે દુનીઆમેં નહોગા કોઈ હમસા કમનસીબ,
આએ અએસે બાગમેં ઔર ખાલી દામાં લેચલે.

આખીર ઊસ ગુનચા દહનકો નીંદમે છોડકર સુરંગકી રાહસે ચુહેપર સવાર હોકર અપની જગાપર આ પહોચ્યા. વહાં હમ્માલા શાહઝાદેકે ઇંતેઝારમેં ખુનેજીગર આંખોમેં ભરકર રોતી બએઠીથી. શાહઝાદેકે જાતેહી નેહાયત શાદ હુઇ. વોહ દીનતો હંસી ખુશીમેં ગુઝરા. જબ રાત હુઇ, તાજુલમુલુક અપની ખ્વાબગાહમે ગયા, ઔર ઊસ રાત મહેમુદાસે હમકલામ ઔર હમકીનાર હુવા. ઔર ઊસીતરેહ ચંદરોઝ અએશોઅશરતમે કાટે.

કીસ્સા છઠા.

તાજુલમુલુક ઔર મહેમુદાકે રૂખસ્ત હોનેકા હમ્માલાસે ઔર દીલબરકે પાસ પહોંચનેમેં ઔર ભાઈઓંકી રેહાઈમેં.

કહેતેહુએં કે, એક રાત તાજુલમુલુક મહેમુદાસે ખીલવતમેં ઇધરઊધરકી બાતેં કરતે કરતે કહેને લગા કે, અએ માયએ અએશો શાદમાની, અગરચે ઇસ જગા સબ તરેહસે અએશો આરામ હાસીલ હોતા હુએ, ઔર જો ચાહીએ સો મવજુદહુએ. લેકીન કબતલક અપને ખેશો અકરૂબા, દોસ્ત આશના, ઔર હમ જીન્સોસે જુદા રહીએ? સો અબ કુછ અએસી તદબીર કીયા ચાહીએ કે, પરીઆં ઔર દેવોંકે શહેરસે અપને વતનકો જાવેં.

બએત.

હુએ અઝીઝોંહીકી સોહબતસે તો જીનેકી બહાર,
વરના કયા ફાએદા હુએ ખીઝરસા તનહા જીના.

મહેમુદાને કહા, ખાતીરજમા રખ, ઇનશા અલ્લાહ હમ્માલસે મએં કલ રૂખસત માંગુંગી. જબ સુબ્હો હુઇ, તબ હમ્માલાને દો ભારી ભારી ખીલઅતેં ઔર કઇ ખ્વાન મેવોંકે તઇઆર કરકે, દોનોંકો ખ્વાબગાહસે બાહેર નીકલા. ફેર ખીલઅત પહેનાઇ, ઔર મેવે ખીલાકર ઝાનુપર બીઠાલીયા, ઔર સર મુંહ ચુમને લગી. મગર દોનોંકો પઝમુરદા ખાતીર દેખા, તબ બોલી કે, અએ દુખતરે ખાતમીઝ, વ અએ દામાદે અઝીઝ, જો તમન્ના તુમ્હારે દીલમેં હોસો બયાનકરો, અગર આસમાનકે તારેભી માંગોગે, તો લાદુંગી. મહેમુદાને ઊઠકર અરઝકી કે, તુમ્હારી તવજ્હાત, ઔર ઇનાયતસે કોઇ આરઝુ હમારે દીલમેં બાકી નહીં રહી. મગર ખેશો અકરૂબાકી જુદાઇસે નેહાયત બેકલી, ઔર પરેશાની હુએ. દીલતો નહીં ચાહતા કે, તુમ્હારેસે જુદા હોવેં, પર કયા કરેં, લાચારહુએં. અગર ચંદરોઝકે વાસ્તે જાનેકી ઇજાઝત દો, તો અએન એહસાન હોગા. ઇનશા અલ્લાહ ચંદરોઝમેં ફેર આકર હાઝીર હોવેંગે.

મીસરા—કહીં રહેં મગર હમ આપકે હુએં શુકરગુઝાર.

હમ્માલાને ઈસ બાતકે સુનતેહી થંડી સાંસ ભરી ઔર કહા કે, મએંને તુઝકો ઈસ વાસ્તે પરવરીશ કીયાથા કે, અપની આંખોંકો સુબ્હો શામ બલકે

મુદામ તેરે દીદારકે સુરમેંસે રવશન રખખું, મગર તુ કયા કરે, તેરે હક બજાનીબ હુએ. મએં ખુબ જાનતીહું કે, ફીતના સોયા હુવા શાહઝાદેને જગાયા હુએ, અગર આગેસે અએસા જાનતી તો હરગીઝ તુજહે ઊસકે સાથ ન બ્યાહતી.

મીસરા—યેહ હુએ ગુનાહ મેરા કુછ નહીં ખતા તેરી.

કીસ્સા મુખતસીર હુમ્માલાને દેખા કે, હરગીઝ ઇનકા દીલ યહાં નહીં લગતા, એક દેવકો બુલાકર કહા કે, જહાં કહીં શાહઝાદેકી મરઝી હો બઅેહ તીઆત તમામ વહાં પહોંચાદે, ઔર રસીદ ઇનકી મુજહકો લાદે. તાકે તેરી જાનકો ખલાસીકા મુજબ હોવે. બાદ ઊસકે હુમ્માલાને દો બાલ અપને સરસે ઊખેડકર એક તાજુલમુલુકકો, ઔર દુસરા માહમુદાકો દીયા, ઔર કહા કે, જીસ વકત તુમકો કુછ અએસીહીં આ બને તો યેહ બાલ આગપર રખના, ઔર મુજહકો અઠારા હઝાર દેવસમેત બાતકીબાતમેં વહીં પહોંચા જાનના. ફેર માહમુદાકા હાથ તાજુલમુલુકકે હાથમેં દેકર કહા:

બએત.

જો કુછ કે પુંછથી સો તુજહકો સોંપ દી અએ જાન,
કમો ઝીયાદકે લીખખેકો ખબેર અબ તુ જાન.

કહેનેવાલેને યું કહા હુએ કે, વહીં વોહ દેવ પહાડકે માનીંદ બીજલીકે મવાફીક દઓડા, ઔર કહેને લગા કે, જહાં આપકા હુકમ હો વહાં અભી પહોંચાદું. શાહઝાદેને કહા કે, શહેરે ફીરદોસમેં લખખા બેસવાકે બાગમેં પહોંચાદે. યેહ સુનતેહી ઊસદેવને દોનોંકો અપને કાંધેપર બીઠાકર એક પલમેં શહેરે ફીરદોસકો જાપહોંચા, ઔર ઊસ બાગમેં દોનોંકો ઊતારદીયા, ઔર શાહઝાદેસે ખએરો આફીયતસે પહોંચનેકી રસીદ માંગી. શાહઝાદેને કહા, ઝરા ઠહેરજા, મએં લીખદેતાહું. ઇતનેમેં લખખા બેસવા બાગમેં દીખાઇદી. શાહઝાદેકો દેખ તેહી પરવાનેકે માનીંદ બે ઇખતીઆર દઓડી, ઔર કદમોંપર ગીરપડી, ફેર સીજદએ શુકર બજાલાઇ, ઔર બોલી:—

બએત.

ન સીજદેમેં તનહા હો સર દમબદમ,
કે હો બાલ હરએક સીજદેમેં ખમ.

ગરઝ શાહઝાદેને અપને સહી ઔર સલામત પહોંચનેકી રસીદ લીખકર દેવકો દેકર રૂખસતકીયા. બાદ તમામ અહેવાલ દો, ઔર હુમ્માલાકી મેહેરબાનીકા, આર બ

કાવલીકે બાગકી શહેર કરનેકા ઔર મહેમુદાસે શાદી કરનેકા બયાન કીયા. યેહ સુનતે હી બેસવા ઊઠી, ઔર મહેમુદાસે ગલે મીલી, ઔર બહોત ખાતીરદારી ઔર દીલદારીસે ઊનકી મેહેમાનદારીકી શાહઝાદેને ચંદરોઝ વહાં મુકામ કીયા. ફેર અપને વતનકો જાનેકા ઇરાદા કરકે હુકમ કીયા કે સામાન સફરકા તઇઆર કરો. વહીં કારપરદાઝોંને તમામ સામાન તઇઆર કરદીયા, ઔર કીશતીઓંપર લાદ દીયા. ઇતનેમેં ·પંડીતખાનેકે દારોગાને આકર અરઝ કીયા કે, પુરબકે શાહઝાદોંકે હકમેં કયા ઇરશાદ હોતા હુએ? શાહઝાદેને લખ્ખા બેસવાસે કહા કે, મએં હરચંદ મેરે ભાઇઓંકી રેહાઇકે વાસ્તે તુઝહસે સીફારશ કરૂંગા, મગર તુને હરગીઝ કુબુલ નહીંકરના. જબતક કે વોહ તેરી મોહરકા દાગ ચુતડોંપર નખાવેં.

ઇતનેમેં દારોગાને ઊન ચારોંકો લાકર હાઝીરકીયા. તાજુલમુલુકને બહોતસી સીફારશ ઔર આજેઝીકી, ઔર કહા કે, ઇન ચારોંકો રેહાકર કે, જીસસે દુનીઆમેં તેરી નેકનામી રહે. વોહ બોલી કે, આપ ઇસ બાતમેં દખલ ન દેં. મએં ઇનકો હરગીઝ ન છોડુંગી; મગર એક સુરતમેં કે યેહ ચારોં અપની અપની ચુતડોંપર મેરી મોહરકા દાગ ખાવેં! શાહઝાદોંને દેખા કે સીવા દાગ ખાએ રેહાઇ મુશકીલ હુએ. લાચાર હોકર કુબુલ કીયા ઔર દાગ ખાએ, ઔર છુટકર જાનેકા ઇરાદા કીયા. તાજુલમુલુકને ઊન્હોંકો એક એક ભારી ખીલઅત, ઔર લાખ રૂપીએ ખરચકો દેકર રૂખસત કીયા. ઊન્હોંને કીસી શહેરમેં જાકર કુછ થોડા બહોતસા માલો ઝર જમાકરકે વતનકો જાનેકા ઇરાદા કીયા. તાજુલમુલુકભી દીલબર, ઔર મહેમુદાકો જહાઝપર સવાર કરકે અપને મુલકકી તરફ રવાના કીયા, ઔર ફરમાયા કે મએંભી ખુશકીકી રાહસે ચંદરોઝમેં આકર તુમસે મુલાકાત કરૂંગા.

———o✻o———

કીસા સાતવાં.

રાહમેં તાજુલમુલુકકે મોલનેકા અપને ભાઈઓંસે ઔર ભાઈઓંને છીનલેનેમેં બકાવલીકે ફુલકા.

કહેતેહુએ કે, તાજુલમુલુક ફકીરોંકે ભેસમેં ભાઈઓંકે પીછે ચલા જાતાથા કે, ઊનકા હાલ દરીઆફ્ત કરકે વોહ કયા ઇરાદા રખતે હુએ. હાસીલકલામ જહાં વોહ ચારોં ઊતરેથે વહાં તાજુલમુલુકભી જાપહોંચા, ઔર એક કોનેમેં છુપકર ઊન્હોંકી મુંહઝોરીઆં, ઔર જહુટી બડાઇઆં સુનને લગા. આખીર નરહેસકા, ઔર સામને આકર દુબદુ હોકર કહેને લગા કે નાહક જહુટી બડાઇઆં કયું કરતેહો, લો દેખો, ગુલેબકાવલી મઍંને કીશ મેહનત ઔર મશક્કતસે લાયાહું. વહીં કમરસે વોહ રૂમાલ નીકાલકર ખો લા, ઔર બકાવલીકા ફુલ ઊન દગાબાઝોંકે આગે રખદીયા! વોહ બોલે કે હમ કીસતરેહ જાને કે, ગુલેબકાવલી યેહીહુએ, અગર વોહી હુએ તો બેહતર, નહીંતો હમ જો ચાહેં સો તુજકે સઝાદેવેંગે. તાજુલમુલુકને કહા કે "સાંચકો કયા આંચ" ઊસીવકત એક અંધેકો બુલાકર ઊસકી આંખોંમેં વોહ ફુલ લગા દીયા. લગાતેહી ઊસકી આંખેં રોશન હુઇ. વોહ ઇસ હાલકો દેખ કર હએરાનહુએ. આખર ઝબરદસ્તી કરકે તાજુલમુલુકકે પાસસે વોહ ફુલ છીનલીએ, ઔર તમાચે મારમારકર મુંહ લાલ કરડાલા, ઔર ધઓલ ધપ્પા કરકે બાહેર નીકાલદીઆ, ઔર ઊન ચારોંને ખુશી બખુશી વતનકી રાહ લીએ. બાદ ચંદરોઝકે અપની સરહદમેં જાપહોંચે, ઔર એક કાસીદકો આગે રવાંના કીયા. તા અપને આનેકી ખબર પાદશાહકી ખીદમતમેં જાકર અરઝ કરે. કાસીદ ફીલફૌર દરબારે પાદશાહીમેં જા દાખીલ હુવા, ઔર શાહઝાદોંકી આનેકી ખબર અરઝકી. પાદશાહ યેહ ખબર ફરહત અસર સુનતેહી બાગબાગ હોકર યેહ રૂબાઈ પડનેલગા.

રૂબાઈ.

ખતા દીલા મુજહે આયા હુએ કાસીદ જાના
કે દર્દ ખોનેકો આયાહુએ સાહેબે દરમાં
હરેક ગુંનચએ ખાતીર ખીલાહુએ કીનઆંમેં
સબાને લાઇ મગર બુએ યુસુફ કીનઆં.

હાસીલકલામ પાદશાહ ખુદ કઇ મંઝીલ ઇસતીકબાલકે વાસ્તે આગે ગયા. જબ શાહઝાદોંને પાદશાહકી સવારી દુરસે દેખી બેઇખતીઆર દઓડે, ઔર કદમોંકો બોસા દીયા. પાદશાહને ઊનકી પેશાની ચુમી, ઔર હરેકકો છાતીસે લગાયા. ફેર શાહઝાદેંને ગુલેબકાવલી પાદશાદકો નઝર ગુઝરાની. પાદશાહને ઊસ ફુલકો જો આંખોંપર લગાયા, ઊસીવકત આંખેં રોશન હોગઇં! ખુદાકા શુકર બજાલાયા, ઔર દરબાર આરાસ્તા કરકે જસ્ને શાહાના શુરૂકીયા ઔર તમામ શહેરમેં ઢંઢેરા પીટવા દીયા કે, હરેક અમીરો ફકીર એક બરસ તક અએશો અશરત કરેં.

કીસા આઠવાં.

બકાવલીકે જાગનેકા ઔર ગુલાબકે હઓઝમેં ગુલકો નદેખનેમેં ઔર ઊસકે ચોરકી તલાસમેં નીકલનેકા.

લીખનેવાલેને યુ લીખા હએ કે, જબ બકાવલી નીંદસે હોશીઆર હુઇ, ઔર પલંગપે ઉઠકર આહેસ્તા કદમ રખતીહુઈ ઊસ હઓઝકે તરફ

ચલી. જબ ઊસ હુઑઝકે કીનારેપર જા પહોંચી, તબ હુઑજમેં હાથ ડાલકર ગુલાબસે અપના મુંહ ધોનેલગી. એકાએક જો ઊસ ફુલકી જગાપર નઝર જાપડી, તો વોહ ફુલ દીખાઇ નદીયા! હરચંદ બગઓર દેખી, મગર વોહ ફુલ કીસી તરેહ નઝર નઆયા. તબતો નેહાયત બેકરાર હુઇ, ઔર ગમગીન હોકર અફસોસ કરને લગી! ઇતનેમેં જો હાથપર નઝરકી તો અંગલીમેં અપની અંગુઠીકી જગા દુસરી અંગુઠી દેખી, તબતો ઔરભી હએરાન હુઇ!! ઘબસકર દોનો હાથોંસે આંખેં મલનેલગી, ઔર કહેને લગી કે, યા ઇલાહી મએં યેહ કયા ખ્વાબ દેખતીહું, યા તીલસ્સુમમેં ગીરફતારહું. ફેર દીલમેં કહેને લગી કે, અગર ખ્વાબ હોતા તો યેહ અલામતેં ઝાહીર નહોતીં.

પસ માલુમ હોતા હએ કે, યેહ કામ કીસી ઇનસાનકા નહીં હએ, ફેર દુસરે કીસીકી કયા મજાલહએ જો અઠારાહઝાર દેવોંસે બચકર યહાંતલક સલામત પહોંચે, ઔર ઊસ ફુલકો લેજાવે!! ફેર બકાવલીકો અપની બરાહનગીકા આલમ યાદ આતા તબ શરમકે દરીઆમેં ડુબ જાતી, ઔર યેહ અશઆર પડતી.

શેર.

અએ ચોર તુ અપના નામ બતલા, ઔર ચોરીકા અપને કામ બતલા
જગમેં નહીં ઔર કોઇ તુજહસા, હોવે ન બશરસે કામ તેરા
ચોરોંકો તો માલસે હએ મતલબ, તકતેહએં વોહ સીમો ઝરકો જબતબ
મએં દેખું જો તેરા દસ્તે ગુલગું, આંખોંસે લગાઊં ઔર ચુમું
[illegible] નસ પડી ઇધર તીધરથી, પર ઔર કહીં તેરી નઝરથી
સીનેમેં સુરંગ તુ લગાકર, દીલ મુફતમેં લેગયા ચુરાકર
ગો દેરનહીં પે આંખ તેરી, એકદમતો પડી લબોંપે મેરી
ગો સેરહુવા ન તુ યેહમાના, પર શહેદકા કુછ મઝાતો ચખા
જો નકદથા સો લેગયા વાં, સંદુક ફકત પડારહા યાં.

અલગરઝ અફસોસ કરતીહુઇ હુઑઝકે કીનારેસે ઊઠકર યાકુતકે મહેલમેં આ બએઠી, ઔર પરીઓંકો બુલાકર ઊસ બેખબરીકી સઝા હરેકકો દને લગી, પર યેહ ન સમઝી કે, તકદીરકે તીરકો તદબીર કીસીપર નહીં રોકસકતી.

મીસરા.—તકદીરકે આગે કુછ તદબીર નહીં ચલતી.

ફેર પરીઓંસે જહુંજલાકર કહેને લગી કે, અગર તુમકો અપની ઝીંદગી દરકાર હુએ તો મેરે ચોરકો ઊસ ફુલ સમેત લાકર હાઝીર કરો. યેહ સુનતેહી સાતસો પરીઆં પરેશાનહાલ હરતરફ ઊસ ચોરકી ઔર ફુલકી તલાશમેં રવાંના હુઇં, લેકીન ઊસ બે નશાન ચોરકા કહીં નશાન નપાયા. મસલ મશહુર હુએ કે:-

બે નશાનકા કુછ નશાનહીં, મગર બે નશાનકા નશાન વોહી પાવે જો અપનેકો બે નશાન બનાવે.

બએત.

જો પીછે ગુમ શુદાકે કોઈ જાવે,
કરે ગુમ આપકો તબ ઊસકો પાવે.

બકાવલીકા દીલ ઇશ્કકે તીરસે છીદ ગયાથા. આખીર બેતાબ હો કર આપહી ઊસ ચોરકી તલાશમેં હીમ્મત બાંધકર ચલનીકલી. ગરઝ વોહ જહાં જાતી ઊસકો કોઇ ન દેખતા, મગર વોહ સબકો દેખતી. ઇસી તરેહસે ફીરતી ફીરતી પુરબ દેસમેં જાપહોંચી. જબ જએનુલ મુલુકકે શહેરમેં ગઇ, તબ હરેક કુચા, ઔર બાઝારકી સએર કરને લગી. ઇધર દેખતીથી ઊધર સામાન અએશો તરબકા તઇઆર નઝર આતા, ઔર હરેક શખ્સ શાદાં, ઔર ખુશ નઝરપડતા, ઔર હર મકાનમેં નાચ રંગ, ઔર ખુશ તરેહ તરેહકે તમાશે હોતેથે. બકાવલી યેહ હાલ દેખકર નેહાયત નેહાયત હએરાન હુઇ. ફેર બકાવલીને અપનેતઇં એક જવાન પંદરા સોલા બરસકા નેહાયત શકીલ, ઔર ખુબસુરત બનાકર કીસી શખ્સસે પુછી કે ઇસ શહેરમેં જો યેહ ધુમધામ ઔર ખુશી ખુરરમી હુએ સો કયા સબબ હુએ? ઊસને જવાબ દીયા કે, યહાંકા પાદશાહ કઝાએ ઇલાહીસે અંધા હોગયાથા, સો ઊસકે બેટોંને બડી બડી મુશકીલેં, ઔર આફતેં ઊઠાકર બકાવલીકા ફુલ પએદા કરકે લેઆએ, સો વોહ ફુલ પાદશાહને અપની આંખોંપર લગાતેહી આંખેં રોશન હોગઇં! પાદશાહને જબ અપની આંખેં રોશન દેખા, તબ હુકમ કીયા કે, એક બરસતક હરેક અદના ઔર આલા, અએશો અશરત કરે, ઔર જીશ કીસીકો કુછ દરકારહો, વોહ ખઝાનએ પાદશાહીસે લેજાવે !!! બકાવલીને યેહ કએફીયત સુનતેહી બાગ બાગ

હુઈ, ઔર ખુદાકા શુકર બજાલાઈ, ઔર દીલમેં કહેને લગી કે, બારે ખુદાને આજ મેરી મુરાદ પુરીકી, ઔર યેહ મુલ્ક ઊસી ફીતના અંગેઝકા હુએ, યકીન હુએ કે, વોહભી મેરે હાથ આવે, ઔર મેરે દીલકી ખલીશ મીટજાએ.

ફેર દરીઆકે કીનારેપર જાકર કપડે ઊતારે, ઔર પાનીમેં ઊતરકર નહાકર બાહેર નીકલી, ઔર એક જવાન હસીનકી શીકલ બનકર પોશાક પાકીઝા પહેનકર પાદશાહી મહેલોંકે તરફ જાનેકા ઇરાદા કરકે આહેસ્તા આહેસ્તા નાઝો અદાસે હરેકકો અપને ઊપર ફરેફતા, ઔર આશક કરતા હુવા ચલા જાતાથા. ગરઝ જો કોઇ ઊસે દેખતા હઝાર જાનસે આશક હોજાતા, ફેરતો તમામ શહેરમેં ઊસકે હુસ્નો જમાલકા શોહરા પડગયા. રફતા રફતા પાદશાહસેભી કીસીને જાકર અરઝકીયા. ચુનાચે પાદશાહને ફરમાયા કે, ઊસ ખુરશીદખાંવરકો હમારે પાસ લેઆવો. યેહ સુનતેહી ચોબદાર દઓડે, ઔર તાઝીમ ઔર તવકીરસે દરબાર સાહીમેં ઊસકો લેગએ. પાદશાહને પુછા કે, અએ જવાને રઅના, કહો કે, તુમ્હારા આના કહાંસે હુવા હુએ? ઔર કયા નામ હુએ? ઔર કયા ઇરાદા રખતેહો? જવાનને અરઝકીયા કે, ગુલામકા વતન પચ્છીમ હુએ, ઔર નામ મેરા જાંબખ્શ હુએ, ઔર ઇરાદા ખીદમત ગુઝારીકા રખતાહું, અગર આપકી નીગાહે કરમ મુજહ ખાકસારપર પડે તો યકીન હુએ કે, મએં અપને મકસદે દીલીકો પહોચું, ઔર આપકી ઝાતવાલા સીફાતસે ઊમ્મેદ કવીહુએ કે આપ અપને મુલાઝીમોંમેં મુજહ આજીઝકો રખખેંગે. પાદશાહને કહા બહોત બેહતરહુએ. ફેર ઊસકો ખવાસોંમેં બડી તવકીરસે રખખા, ઔર તમામ મહેલોંમેં જાનેકી ઇજાઝત દીયા, બલકે તમામ ખ્વાસો, ઔર ખ્વાજાસરાકા સરદર કરદીયા.

ગરઝ ઈસીતરેહ થોડેરોઝ ગુઝરે કે, વોહ ચારોં શાહઝાદે બારગાહે સુલતાનીમેં આએ. પાદશાહને હરેકકો છાતીસે લગાકર સરફરાઝ કીયા. બકાવલીને કીસીસે પુછા કે, યેહ કઓન હુએં? ઊસને જવાબ દીયા કે, તુમ નહીં પહેચાનતે કે, પાદશાહકે બેટે હુએ. તબ બકાવલીને અપની અકલો હોશીઆરીસે બખુબી દેખા, ઔર ઇમતેહાનકીયા, મગર ખરા નપાયા, સરતાપા ખોટે નઝર આએ. ફેર પાદશાહકા, ઔરભી કોઇ બેટાહુએ જો ઇન ચારોંકે સાથ ગુલેબકાવલી લેને ગયાથા? જવાબ દીયા કે, ઔરતો કોઇ

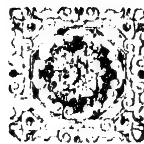
નહીં ગયા. તબતો બકાવલીકો યકીન હુવા કે, ઇસ પાદશાહકો ઔર દુસરા કોઈ ફરઝંદ નહી હએ, તબતો નેહાયત ઘબરાઈ, ઔર હરદમ આહો ફુંગાં કરતી, ઔર યેહ શએરપડતી.

અશઆર

અરે બખ્તે ઝબું તુને કીયા કયા, યેહ ઊકદા કામમેં કયું મેરે ડાલા
ન ખોલે નાખુને તદબીર ઊસકો, તો કાસીર ઊસકે તઇં કોઈ નકહીઓ
અગર દેખે કોઇ ખ્વાબે પરેશાં, તો હો તાબીર દેની ઊસકી આસાં
વલે મેરા મોઅમ્મા હએ યેહ લાહલ, કીસી મખલુકસે હોવે વોહ કયા હલ
કરૂં કયા ખ્વાબકી મએં અપને તકરીર, નહીં તાબીર ઊસકી હએ યેહ તાબીર.

ઔર કહેનેલગી કે, વોહ કઓનશા અઇઆરથા જો ઊસ બાગસે ઊસ ફુલકો લેગયા, બલકે જાનો દીલ લેગયા, ઔર નંગો નાંમોસકે શીશેકો ફોડા, ઔર મેરે સીનકો અપને તીરે ઇશ્કસે તોડા, મએંને ઊસકી તલાસમેં કએસી કએસી આફતેં ઊઠાઇ, કયા કયા રંજો અલમ ખીંચા. આખીર ઇસ શહેરમેં ઊસ ખાનુમાં ખરાબકા નશાનમીલા. અલકીસ્સા બકાવલીને અપને દીલમેં મુકરર ઠહેરાયા કે, પાદશાહકા ઔર દુસરાભી કોઇ બેટાહએ. ઇસમેંતો કુછ શક નહીં, ક્યું કે, ઇન ચારોંકે મુંહસે નહીં માલુમ હોતા કે, અએસે મુશકીલ કામકો પુરાકરેં, મગર અબ ચંદરોઝ તહમ્મુલ કરના બેહતરહએ, દેખેંતો પરદએ ગએબસે કયા ઝાહીર હોતાહએ.

સુબહાનઅલ્લાહ કયા ઊલટી બાતહએ કે, માશુક આશકકી તલાશ કરે, ઔર ઊસકી પરવા નકરે. મગર નઝરે ગઓરસે દેખો તો જબતલક માશુકકો આશકકી ખ્વાહીશ નહો તો ઊસકી ચાહતભી અકારત હએ. આશક જો માશુકકી રાહમેં બઝાહીર કદમ રખતા હએ, બાતીનમેં વોહ માશુકકા દમ ભરતા હએ. આશકકો અસલમેં માશુકસે નીસબત હએ.

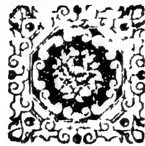
કીસા નવ્વાં.

તાજુલમુલુકકે પાસ હમ્માલાકા દેવાં સમેત પહોંચનેકા, ઔર બકાવલીકે મવાફીક મહેલ, ઔર બાગ તઈઆર કરનેકા.

જબ, કે તાજુલમુલુકસે ઊન ચારોં બદઝાતોંને વોહ ફુલ છીનલીયા, તબ વોહ બેચારા ખરાબો ખાસ્તા પરેશાંહાલ અફસોસ કરતાથા. મસલ મશહુરહએ કે:—"કહેરે દરવીશ બજાને દરવીશ" બાદ ચંદરોઝકે તાજુલમુલુક અપને બાપકે મુલકકી સરહદમેં આપહોચા, ઔર એક જંગલ જહાં ચરીંદ, ઔર દરીંદ રહેતેથે વહાં પહોચા, ઔર ચકમાકસે આગ જહાડકર હમ્માલને જો બાલ તાજુલમુલકકો દીથી સો વોહ બાલ આગપર રખ્ખા, ઊસી વકત વોહ અઠ્ઠારા હઝાર દેવ સમેત મવજુદ હુઇ, ઔર તાજુલમુલુકકો ફકીરોંકે ભેસમેં દખકર આગ હોગઇ, ઔર કહેને લગી કે, અએ શાહઝાદે મેરી બેટીકો કહાં છોડદીયા, ઔર તુને અપના હાલ કયા બનાયા. તાજુલમુલુકને બોલા કે, આપકી મેહેરબાનીસે સબ તરેહ ખએરીઅત હુએ, લેકીન ઇસ વક્ત મુજહે એક કામ નેહાયત મંજુર હુએ, ઔર ઊસકી તદબીર મુજહસે નહીં હો સકતી, ઇસ વાસ્તે આપકો ઇઝા દીયા. હમ્માલાને કહા કે, અએ શાહઝાદે, બસ અબ બહોત બાતેં નબના, ઔર જો કુછ કહેનાહો સો જલ્દ કહે. તાજુલમુલુકને અરઝ કાયા કે, મઍં યેહ ચાહતાહું કે ઇસ જંગલમેં જએસા બકાવલીકા બાગ, ઔર મહેલહુએ, વએસાહી બલકે ઊસસેભી બેહતર બનજાએ. હમ્માલાને કહા, અએ શાહઝાદે યેહ કઓન સી બડી મુશકીલ હુએ, વએસા મહેલ, ઔર બાગ ચંદરોઝમેં તુજહે બનવા દેતીહું.

યેહ કહેકર દેવોંકો લાલ યાકુત, અકીક, મોતી, જવાહીર, સોના, રૂપા વગએરા જો કુછ દરકારથા સો લાનેકે વાસ્તે હુકમકીયા. દેવોને ઊસી વકત વહાંસે ઊડકર ચારો તરફ રવાના હુએ, ઔર તીનરોઝમેં વોહ સબ સામાન લાકર હાઝીર કીયા. ફેર હમ્માલાને મહેલ, ઔર બાગ બનાના શુરૂ

કીયા. પહેલે તો દાદા ગઝ ઝમીન ખોદડાલી, ઔર ઊસમેં ઝરે ખાલીસ ભરદીયા, ઔર ફેર ઈમારતકી તઇઆરીકી. ગરઝ થોડે દીનોંમેં વએસાહી મહેલ, ઔર બાગ ઝરનીગાર, નહરોં, ઔર દરખ્તોં સમેત, ઔર ઝબરઝદ ઔર યાકુતકે દો દાલાન આલીશાન આમને સામને, ઔર ઊનકે બીચમેં એક હૌઝ મુરસ્સાકા ઊસી તરેહ ગુલાબસે ભરાહુવા બનાયા. ફેર હરેક મકાનમેં ફરશ ફુરૂશ ઊસી રંગ ડંગકા બીછવાયા, હાસીલ કલામ જીતના જવાહીર ઔર સોના રૂપા દેવોંને લાએથે, વોહ સબ ખરચમેં આયા. આધાતો મકાનાત બનાનેકો લગા, ઔર આધા ખઝાનેમેં દાખીલ કીયા. જબ તમામ ઇમારતેં તઇઆર હોચુકી, ઔર તાજુલમુલુકને પસંદ કીયા. તબ હમ્માલાને ઊસે કહા કે, તુ કુછ જાનતા હએ કે તેરે વાસ્તે મએંને કયા કયા ઈઝા સહી, ઔર કએસે કએસે રંજ ઊઠાએ, ઔર કોસ મેહનત, ઔર મશક્કતસે તુજહકો પરવરીશ કીયા, ઔર બકાવલીકે મુલ્ક, ઔર બાગકી સએર કરવાઇ કે, જહાં આજતક કીસીકા ગુઝર નહુવા. ગરઝ યેહ સબ ફકત મેરી બેટી મહમુદાકી ખાતારસે કી હું, સો અએસા ન હો કે, ઊસકે દામને ખુશાકો ગુબારે ગમસે આલુદા કરે. શાહઝાદેને કહા, યેહ કયા બાતહએ, અએસી બદ સુલુકી હરગીઝ નકરૂંગા. બલકે અપની જાનસેભી મહમુદાકો અઝીઝ જાનુગા. ગરઝ કઇ બાતેં નસીહતકી કરકે શાહઝાદેસે હમ્માલા રૂખસત હુઇ. બાદ ઊસકે જીસ મુકામપર મહમુદા, ઔર દીલબર બેસવાકો ઠહેરનેકો કહાથા. ઊસ તરફ તાજુલમુલુક બડી શાનો શવકતસે રવાનાહુવા. વહાં પહોંચકર ઊનકો જડાવ અમ્મારીઓમેં સવાર કીયા, ઔર આગે પીછે ગુલામ, ઔર કનીઝકેં ઝરબાફ્રી પોશાક પહેને ચોબદાર અસા હાથમેં લીએહુએ એહતમામ કરતે બડે તજમ્મુલસે ઊસ મહેલમેં આકર દાખીલ હુએ, ઔર અએશો અશરતસે અવકાત બસર કરને લગે.

કીસા દસવાં.

તાજુલમુલુકકે ઈમારત ઔર બાગે આલીશાનકી ઝએનુલમુલુકકો ખબર પહોંચનેકો.

ઇસ દાસ્તાન નાદર બયાનકા કહેનેવાલા યું કહેતાહએ કે, તાજુલમુલુકકે ગુલામોંસે એક ગુલામ કે જીસકા નામ **સાઅદ** થા, એક રોઝ ઊસ સહરાએ પુર બહારકી સએર કરતા ફીરતાથા, નાગાહ ઊસકી નીગાહ ચંદ લકડહારોંપર કે જો લકડીઓંકે બોજે સરપર લેકર જાતેથે ઊનપર જાપડી. યેહ દખતેહી ઊનકે પીછે દઓડા, ઔર નઝદીક જાકર ઊન લકડહારોંસે પુછા કે, તુમ કઓન હો? ઔર યેહ લકડીઆં લેકર કહાં જાતેહો? ઊન્હોંને જવાબ કીયા કે, હમ શહેરે શરકીસ્તાનકે લકડહારેહએં, ઔર યેહી હમારા રોઝગારહએ કે, તમામ જંગલમેં જાકર લકડીઆં તોડકર શામકો બઝારમેં લેજાકર બેચતેહએં, ઔર ઊસીસે હમ અપની, ઔર અહેલો અયાલકી ગુઝરાન કરતેહએ. ગુલામને કહા કે, આજ યેહ સબ લકડીઆં મેરે માલીકકે બાવરચીખાનેમેં લેચલો, ઔર વોહ મકાન યહાંસે નઝદીકહએ, ઔર ઊસને એક શહેરભી બસાયાહએ સો વોહ તુમકો ઇસ લકડીઓંકી કીમત અછી દવેગા, ઔર બહોતસા ઇનામભી તુમકો દીલવા દુંગા. ઊન્હોંને કહા કે, ભાઇ હમારીતો તમામ ઊમર ઇસી બીયાબાનમેં ગુઝરી, મગર હમનેતો નહીં દખા જો યહાં આબાદી યા શહેરહએ! ન કીસીસે સુનાહએ!! સાઅદને કહા કે, તુમ ઝરા આગે ચલકે દખોતો સહી, અગર કુછ નશાન આબાદીકા તુમકો નઝર આવે તો બેહતર હએ, નહીંતો વાપસ ચલેજાના, કોઈ તુમકો મના નહીં કરેગા. લકડહારોંને યેહબાત સુનકર સાઅદકે હુએ, થોડી દુરજાકર સબકેસબ એકાએક ઘબરાકર પુકારે કે અએ ભાઇ તુ હમ સબકો શાયદ ઊસ આગમેં ડાલનેકો લે ચલા હયે. વોહ તેરા ઇનામભી હમેં દરકારનહીં, પસ અબ હમકો મઆફ કર, હમ વહાં નહીંઆતે. સાઅદને કહા કે, અએ ભાઇઓ તુમ ઇતના કીસ વાસ્તે ઘબરાતેહો, વોહ જો તુમકો આગકે શોલેકે મવાફીક નઝર આતા હએ સો વોહ કુછ આગ નહીં, મગર વોહ એક મહેલ હએ, ઔર ઊસમે જવાહીર

જડે હુએ હુએ, ઊસકી ચેહ તમામ રોશાની માનીદ આગકે દુરસે દીખાઇ દેતી હુએ, સો તુમ કીસી તરેહ અંદેશા ન કરો, ઔર મેરેસાથ બેખઓફ હોકરચલો.

વોહ ઇસ બાતકો સુનકર થોડી દુર ઔરભી આગે ગએ તો કયા દેખતે 'હુએ કે તમામ ઝમીન સોનેકી હુએ! તબતો સબોંકો સાઅદકી બાતપર એતબાર આયા, ઔર કદમ ઊઠાકર બે ખઓફ આગે બડે. આખીર સાઅદને ઊન સ બોંકો તાજુલમુકકે પાસ લે ગયા. તાજુલમુલુકને એક એક મુઠી મોતી ભ ર ભરકર હરેકકો ઇનામ દીયા, ઔર એક એક થાન ઝરીકા બેશ કીમત હરેકકો દેકર રૂખસ્ત કીયા, ઔર ફરમાયા કે અગર તુમ મેરે ઇસ શહેરમેં આકર બસો તો, ઔરભી બહોત ઇનામ પાઓગે. લકડહારે બહોત ખુશ હુએ, ઔર આપસમે કહેને લગે કે આજ ફકત એક લકડી બોજેપર ઇતના ઇનામ મીલા, અગર અપન યહાં આકર રહે તો યકીન હુએ કે બહોતસા રૂપીઆ પએ સા મીલેગા.

ગરઝ ઊન સબોંને અપને અપના વતન છોડકર અપને બાલ બચ્ચોંકો લેકર વહાં આ બસે. યેહ ખબર જો ઊનકે હમસરીક લોગોંકો હુઇ તો વાહ ભી તમામ વહીં આકર રહેને લગે. ઘરજ જીસકો વોહ બાત માલુમ હોતી વોહ ઊસી વકત ઊસ તરફ રવાના હોતા ઔર અગર કોઇ ઊસ શહેરકો દેખ નેકો જાતા તો ફેર ફીરકર ન આતા, વહીં રહે જાતા. આખીર કોટવાલને જો યેહ હાલ દેખા, જાકર વઝીરસે અરજ કી કે તમામ મુલક વીરાન હોતા હુએ, ઔર રઇઅત સબ ઊસ શહેરકે તરફ ચલી જાતી હુએ, ઔર વોહ શહેર યહાંસે નઝદીક હુએ. વઝીરને કહા કે કુછ યેહભી તુજહે માલુમ હુએકે વોહ શહેર કહાં હુએ, ઔર કીસને બસાયાહુએ? કોટવાલને કહા કે ગુલામને કીસીકી ઝબાની સુના હુએ કે વોહ જો દરીંદોંકા જંગલ હુએ, જહાં ઇનસાનકા ગુજર મહાલ હુએ કે વહાં કીસીને એક શેહર આબાદ કીયા હુએ ઔર દસ કોસ તલક તમામ ઝમીન સોનેકી બનાઇ હુએ ઔર શેહરકે બીચમેં એક બાગ ઔર મહેલ અએ સા તઇઆર કીયા હુએ કે રૂએ ઝમીનપર વએસા બાગ ઔર મહેલ દુસરા ન હીં, ઔર વહાંકા હાકેમ અએસા સખી હુએ કે હાતમકા નામ ભુલા દીયા, ઔર ઇનસાફ અએસા હુએ કે નોશેરવાંકા અદલ ભુલ જાએ! વઝીરને કહા, અએસી ઝમીન ઔર બાગ ઔર મહેલ ફરીસ્તેસેભી તઇઆર હોના મહાલ હુએ. ફેર ઇનસાનને કયુંકર બનાયા? કોતવાલને અરજ કી, કે અગર મેરી બાત ગલત હોતો આપ અપની નીગાહે મુબારકસે દેખ લેના. કયું કે ખુદાવંદ

કરીમકો અબ તરેહકી તાકત હયે, વોહ ચાહે તો ઝમીનકો રસ્કે આસમાન કરદે, અગર ઊસને અપને હુકમસે કીસી બશરકો બના ખઝાના દીયા હો તો કુછ તઅજુબકી બાત નહી.

બએત.

ન પુછ ચર્ખ હુવા હુએ કમીના પરવર કયું,
બહાના ઐસબબી બસહુએ ઊસકે દને કો.

ઔર યેક હીકાયતભી આપને કીસીસે સુની હોગી કે એક પાદશાહકી બેટીને એક દેવસે અલામત મરદકી લેકર અપની શાદી કીથી. અગલે વકતમેં એક પાદશાહથા, ઊસને સો અવરતોસે શાદી કીથી, મગર કીસીકો અવલાદ નહુઇથી. ખુદાકી કુદરતસે એક અવરતકો હમલ રહા બાદ નવ મહીનેકે ઊસસે લડકી પએદા હુઈ. એહી તરેત તીનબાર હમલસે રહી, ઔર તીનો વકતભી લડકીહી પએદા હુઇ, કોઇ લડકા ન હુવા. જબ ચોથેબાર હમલ, રહા તબ પાદશાહને કસમ ખાઈ કે અગર અબકે બાર બેટી જની તો જાનસે માર ડાલુંગા. હાસીલ કલામ, ઊસ વકતભી લડકીહી પએદા હુઇ, ઔર વોહ નેહાયત ખુબ સુરતથી સો ઊસકી માને જાનકે ખઔફસે ઊસ લડકીકો લડકા મશહુર કીયા, ઔર નજુમીઓંકોભી તાકીદકી કે પાદશાહકો અએસા સમજહાઓ કે, દો બરસતક લડકેકો મુહ ન દેખે. ચુનાચે નજુમીઓંનેભી પાદશાહકો વએસાહી કહા. પાદશાહનેભી ઊન્હોંકી બાત કુબુલ કી.

અલ કીસ્સા, જબ લડકી હોશીઆર હુઇ, ઔર દો બરસભી પુરે હોનેકો આએ તબ ઊંસકી માને ઊસકો કહા કે અએ બેટી તું પાદશાહકે હુઝુરમેં મરદકા લીબાસશે આયા જાયા કીજીએ, ઔર બાતચીતભી મરદોંકે મવાફીક કીજીએ કયું કે પાદશાહને કસમ ખાઇ હયે કે અગર મુજકો અબકે વકત બેટી હુઈ તો ઊસકો, ઔર ઊસકી માકો જાનસે મારડાલુંગા. સો અબકે વકત તું પયેદા હુઇ જબ મએંને દેખી કે તુ લડકી હએ, તબ પાદશાહકે ખઓફસે મએંને તુજહે લડકા મશહુર કીયા. તા ચંદ રોઝ તેરી, ઔર મેરી જાન બચે.

બાદ ચંદરોઝકે વોહ લડકી પાદશાહકે પાસ જાને આને લગી, ઔર થોડી દુર બએઠકર આદાબ બજાલાકર ચલી આતી. આખીર જબ જવાન હુઇ તબ પાદશાહને ઊસ લડકીકો બેટા સમજહકર કીસી પાદશાહકી બેટીસે શાદીકા પએગા

મ ભેજા. ઊસ પાદશાહુનેભી અપની બેટી દેના કુબુલ કીયા. જબ શાદીકી તા રીખ આ પહોંચી તબ પાદશાહુને અપને બેટેકો જો હકીકતમેં લડકોથી ઊસકો લોબાસ શાહાના પહેનાકર દુલહનકે મુલ્કે તરફ રવાના હુવા. જબ ઊસ લડકીકો માલુમ હુવા કે મેરા બાપ કીસી પાદસાકી બેટીસે શાદી કરનેકો લેજાતા હુએ, તો વોહ કભીતો હંસતી, ઔર કભી અપને હાલપર રોતી. ગરઝ ઇસી હાલસે ચલે જાતેથે. એક રોઝ કીસી જંગલમેં મુકોમ હુવા. લડકી મારે શરમકે કુછ મુહસે બોલતી નથી. આખીર જાનસે બેઝાર હોકર ચુપકેસે ઊઠકર ઊશ બીયા બાનમેં ચલી ગઇ. તા કોઇ શેર યા લાંડગા ખાજાવે તો ઊસ શરમો હયાસે બચું.

અલ કીસ્સા ઇસી ઈરાદેસે ચલી જાતીથી. સામનેસે એક દરખત નઝર આ યા કે જીસમેં એક દેવ રહેતાથા. જબ નઝદીક ઊસ જહાડકે જાકર પહોંચી. દે વ ઊસકો દેખનેહી ઊસકે હુસનપર દીવાના હો ગયા, ઔર આદમીકી સુરત બનકર લડકીકે આગે આકર ઊસકા અહેવાલ પુછા? પાદશાકી લડકીને અપની તમામ હકીકત કહે સુનાઇ. દેવ ઊસકા હાલ સુનકર નેહાયત હએરાન હુવા, ઔ ર અફસોસ કીયા. દેવને કહા કે અગર તું અમાનતમેં ખયાનત ન કરે તો મએં અપના આલત કીસી તરકીબસે તુજકે લગા દેતાહું, ઔર તેરી અલામત મએં ઇખતીઆર કરૂં. ઊસ લડકીને દેવકી બાત કુબુલકી ગરઝ દેવને જો કુછ કહાથા સો કીયા. ફેર વોહ લડકી વાહાંસે શાદો ખુરરમ હોકર દેવસે રૂખસ્ત હુઇ, ઔર અપને ડેરેમેં આકર સો રહી. જબ સુબેહ હુઇ, તબ કાફેલા શાદીકા રવાના હુવા, ઔર ચંદરોઝમેં મંઝીલે મકસુદકો જા પહોંચે, ઔર શાદીસે ફરા ગત કરકે પાદશાહ, ઔર તમામ અરકાને દવલત અપને મુલકકે તરફ રવાના હુએ, ઔર પાદશાહુને અપને નકલી બેટેકો વહીં છોડા. વોહ શાહઝાદીસે અએ સો અસરત કરને લગા. ચંદ મુદ્દતમેં એક લડકાભી ઊસ શાહઝાદીકો પએદા હુ વા. બાદ થોડે રોઝકે દુલહનકે બાપશે વતનકો જાનેકી રઝા માંગી. ઊશને ખુ શી બખુશી સબ અસબાબ સફરકા ઔર થોડી ફઓજ હીફાજતકે વાસ્તે દે કર ઊનકો રૂખસ્ત કીઆ. શાહજાદા, ઔર શાહઝાદી ઔર ફઓજ વહાંસે રવા ના હુએ, ઔર મંઝીલે તએ કરતે હુએ ઊસી જંગલમેં આ પહોંચે, જહાં દેવશે મુલાકાત હુઇથી. દેખાતો દેવ એક બુઢીઆકી શીકલ બનાએ ઊશી દ રખ્તકે નીચે રો રહા હુએ. શાહઝાદેને કહા અએ દેવ તુ કીસ લીએ આ હો ઝારી કરતા હુએ? મએંને તેરી મેહેરબાનીશે અપની મુરાદકો પહોંચા, અ બ તું અપની ચીઝ મુજહસે લે, ઔર મેરી મુજહ દે. દેવને કહા કે, અબ મુ

જહમેં ઇતની તાકાત નહીં જો વોહ તુજહ દે લું, ખયેર જો કુછ મેરી ત કદીરમેં લીખાથા વોહ હુવા, ઊસમે તેરી કુછ કુસુર નહી. વોહ અબ તુજહીકો મુબારક હો. સાહજાદેને પુછા કે, ઊસકા કયા સબબ હુએ? તબ દેવને કહા કે મએં ઇસી સુરતસે તેરે ઇંતેજારમેં બએઠાથા, નાગાહ એક પહાડસા દેવ આયા, મએંને ઊસકો દેખનેહી મુજહ શહવતકા ગલબા હુવા, મારે મસ્તીકે મએં નહીં રહે શકા. જબ ઊસને મેરા યેહ હાલ દેખા. વહીં દઓડકર મુજહકો છાતીસે લગા લીયા, ઔર હમસોહબત હુવા. ઊસકા હમલ મુજહે રહા, સો અએ શાહઝાદે અગર અબ મએં અલામત મરદીકી તુજહસે વાપસલું તો જનનેકે વકત કે યા હોગા, આખીર ઝીંદગીસે હાથ ધો મરના પડે. ઇસ લીએ અએ શાહ જાદે મએંને અપની ચીઝ તુજહે બખશી.

વઝીરને કહા ખુદાકી કુદરત બરહક હુએ, મુજહે ઊસમેં કુછ શક ન હીં, લેકીન મહાલ ચીઝોંકા આદમીઓશે મવજુદ હોના અકલમે નહીં આ તા. કોઇ આકીલ ઊસકો નહીં માનતા, શાયદ તુને "ચીડી ઔર ફકીરકી" કહાની નહીં સુની.

હીકાયત ચીડીઆ, ઔર ફકીરકી.

વઝીરને કહા કે, હઝરત સુલેમાનકે વકતમેં એક ચીડીઆકા જોડા એક રોહમેં બએઠા દાના ચુગ રહાથા, ઇતનેમેં દુરસે એક ફકીર જુબ્બા પોશકો આતે દેખકર માદાને નરસે કહા કે, ખબરદાર દુશમન આતાહુએ. અએસા નહો કે, પંજએ બલામેં ગીરફતાર કરે. નરને કહા કે, ઊસ ખુદા દોસ્તસે કુછ અંદેશા નકર, જો ખુદાકી રાહપર ચલતેહુએં, વોહ કીસીકો ઇઝા નહીં દેતે. ગુફતોગોમેંથે કે, વોહ ફકીર નઝદીક આન પહોંચા, ઔર બગલસે એક સોટા નીકાલકર

અઐસા મારા કે, ઊનકા બાઝુ તુટગયા. બહરહાલ ઊસ ઝાલીમકે હાથસે બચકર હઝરત સુલેમાનકે પાસ ગયા. પહેલેતો જાકર દોઆ, ઔર સનાકી, ફેર અરઝકી કે, ફુલાને દરવોશને બેતકસીર મેરા બાઝુ તોડડાલા હુએ. પાદશાહને હુકમ કીયા કે, ઊસ દરવીશકો ઇસી વકત લાકર હાઝીરકરો. ચોબ્દાર દઓડે, ઔર ઊસ ફકીરકો પકડકર પાદશાહકે રૂબરૂ લાકર હાઝીર કીયા.

પાદશાહને ગુસ્સેસે ફરમાયા કે, તુને ઊસકો કયું મારા? ઊસને અરઝકી કે, અગર મઐને ઊસકો મારા તો કુછ ઝુલમ નહીં કીયા, કયું કે, વોહ ઇનસાન કી ખુરાકહએ. યેહ સુનકર ચીડા બોલા કે, અગરચે મઐં બેચારા છોટા પરીંદ હું, મગર ઇસકદર મુજહમેં અકલો શઊરહએ કે, અપને દોસ્તસે શીરો શકરકી તરેહ મીલજાતાહું, ઔર દુશમનસે તીરકે મવાફીક ભાગતાહું. તુજહે મઐંને ફકીર જાનકર અપને દીલમેં સમજહા કે, યેહ ખુદાતરસહએ, કીસીકો તકલીફ નદેવેગા, લેકીન અબ મુજહે માલુમહુવા કે, તેરા રાહનુમા ખુદા નહીં, મગર શએતાનહએ, ઔર ઇસ ગુદડીમેં તમામ મકરો ફરેબ ભરાહુવા હુએ સો અબ ઇસકો છોડદે. તા ઔર કોઇ મેરી તરેહસે ફરેબ નખાવે, ઔર તેરે જાલમેં નઆવે. ઊસ ચીડેકી બાતેં હઝરત સુલેમાનકો બહોત પસંદ આઇ ખુશ હુએ, ઔર ખીલઅતે શાહના ઇનાયતકી, ઔર હકીમોંકો હુકમકીયા કે, ઇસ ચીડેકી મરહમ પટ્ટી કરકે જલ્દ અચ્છા કરો, ઔર ફકીરકો લાનત મલામત કરકે નીકાલદીયા.

બાદ ચંદરોઝકે, વોહી ચીડા તનદુરસ્ત હુવા, ઔર અપને જંગલકી રાહલી. એક રોઝ વોહી ચીડા જંગલમેં ચુગતાથા. કીસી દરવીશને ઊસકો કીસીતરેહ પકડકર પીંજરેમેં બંદકીયા. ચીડેને અપને દીલમેં ખીઆલકીયા કે અબકેતો જાનપર આબની. સોચકર યું કહેને લગા:-અએ મરદેખુદા, મેરે બચનેસે તુમ્હકો ચંદાં નફા નહોગા, ઔર ખાનેસે સીરી માલુમ હોતી. પસ ચંદ સુખન કે હરેક દુસરે બહા હુએ, અગર તુજહકો શઓક હુએ તો કહું.

યેહ સુનકર ફકીર બહોત ખુશ હુવા. પીંજરેસે ઊસકો નીકાલ પાંવ પકડા હાથપર બીઠાયા, ઔર કહા, લો કહો? ચીડા બોલા, એક આમ કહેતા હુએ કે, ખુદા ચાહેતો બહત્તર ઊંટકી કતાર સુઇકે નાકેમેંસે નીકલજાવે! સચ હુએ કે ખુદાકી કુદરતસે તુ કુછ દુર નહીં, બલકે નઝદીક હુએ. પર આદમીકી સઇસે હરગીઝ એતીબાર ન કીયા ચાહીએ. દુસરે યેહ કે જે કામ અપને ઇખ્તીઆરમેં ન રહે ઊસકે વાસ્તે ગમગીન ન હો. અબ છોડદે તો ઔર કહું. આઝાદને ઊસે વહીં આઝાદ કીયા. ચીડા ઊડકર એક દરખ્તકી ડાલી

પર જા બેઐઠા, ઔર બોલા, અએ ફકીર તુ અહેમક હુએ, કયા તેરી અકલ મારી ગઇ, જો અએસા શીકાર અપને હાથસે ખોયા, મેરે પેટમે એક ઇનમોલ લાલ હુએ, અગર તુ મુજહે મારકર ખાતા તો વોહભી તેરે હાથ આતા.

દુરવેશ યેહ સુનકર હાથ મલને લગા, ઔર યું કહેને લગા કે, અએ પર્રીંદ ભલા મઐં ઇસ નફેસે દર ગુઝરા, લેકીન તુ ઔર બાતેં તો કહે? ચીડા બોલા કે, તેરા દીલ માર્નીદ ચીકને ઘડેકે હુએ, મેરી બાતેં ઊસપર અસર ન કરેગી, નાહક કહેકર કયા ઝાયા કરૂં. મીસલ મશહુર હુએ કે, "આગે રોવે, અપની આંખેં ખોવે" અએ નાદાન અભીતો મઐંને તુજહસે કહાથા કે, જો ચીઝ અપને કબઝેસે નીકલ જાવે ઊસકે વાસ્તે ન પચતાવે. ઇસીદમ તુ ભુલ ગયા, ઔર યેહ ન સમજહા કે મઐંને લાલ કયુંકર નીગલા હોગા.

યેહ કહેકર ચીડા ઊડગયા, ઔર ફકીરને માયુસ હોકર ઘરકા રસ્તા પકડા. ઇસ બાતસે અપની ગરઝ યેહ હુએ કે, ખુદાકો તો સબ તરેહકી કુદરતો તાકત હુએ, લેકીન ઇનસાનકો ચાહીએ કે, બે તાહકીકાત પાદશાહોંકી જનાબમે કુછ અરજ ન કરે, ઇસ વાસ્તે કે, તુજહકો લાઝીમ હુએ કે, પહેલે તો જાકર અપની આંખોંસે દેખ, આ ફેર અરઝ કર.

કીસ્સા ગીઆરવાં.

જાનેમેં ઝએનુલમુલુકકે લશકર વ અરકાન દઔલત સમેત બીચ ઝીઆરત તાજુલમુલુકકો.

આખીર કોતવાલને વઝીરસે રૂખસત હોકર મુલ્ક નગારીનકી રાહ લી. જરા થોડીસી રાહ તએ હુઇ, હર અવ્વલ પુકારાથા. ઊસ જંગલમે એક દું અએસી લગરહી હુએ કે, શોલે ઊસકે આસમાન તક પહોંચતે હુએ. ઇતનેમે સ

વારી ટુક એક ઔર આગે બડી. સીનેકી ઝમીન નઝર આઇ, ઔર જડાઓં ઇમારેત તબ ઝાહીર હુઇ કે, જીસકો આતીશ ગુમાન વોહ યેહી શોલેપે, વોહ ઊસીકી ચમકથી. ઇતનેમેં તાજુલમુલુકને જો કોતવાલકે આનેકી ખબર સુની, ફરમાયા કે, હુબ્બાઝોંકો ભરો, ફુવારે છોડદો, ઔર ઊસ યાકુતકે દાલાનમેં બીઠાઓ. યેસાવલ બ મુજબ હુકમ કોતવાલકો હવેલીમેં લેગએ. વોહ જીસ તરફ આંખ ઊઠાકર દેખતાથા, જગમગાહાસે જવાહેરાતકે ચકાચુંદ લગજાતીથી. બાદ એક સાઅતકે તાજુલમુલુકનેભી તસ શગોકતકો ઝેબોઝીનત બખશી. કોતવાલ ઊઠકર આદાબ બજાલાયા, ઔર દોઆ વ સનાકે બાદ, યું અરઝ કરને લગા કે, મકાન બનાને ઔર મુલ્ક બસાનેકી ખબર ઊસ જંગલમે શરકરસ્તાનકે પાદશાહકે જનાબમેં પહોંચી, ઊસ ખાનેઝાદકો અહેવાલ કે તાહકીકાતકે લીયે ભેજા. ગુસ્તાખી માફ, અગર આપકે દીલમેં ખ્વાહેશ સલતનતકી, ઔર ઇરેદા ફસાદકા હો તો ઇધરસે દરંગ નહીં વાલા તયાક બંદગીકા ગલેમેં ડાલ બારગાહ સુલતાનીકે બીચ હાઝીર હુએ, ક્યું કે, દો તલવાર એક માઆનમેં નહી રેહતી, ઔર દો પાદશાહ એક વીલાયતકે દરગીઆન નહીં.

તાજુલમુલુક યેહ સુનકર બોલા કે, મયંને તો ઇસ હમેવાકે વતનમેં એક ઇબાદતગાહ બનાઇ હુયે, હુમ્તલાકી બંદગીમેં મશગુલ રહેતાહું. ખ્વાહેશ પાદશાહીકી મુતલક નહીં, બલકે દાએ દવલતખ્વા હુએ. કોતવાલને જો યેહ કાલેમએ શાયસ્તા સુને, ખુશી બ ખુરી રૂખસત હુઆ, ઔર જો દેખા, સુના વઝીરસે મુફસ્સીલ કહા. વોહ સુનકર એક લમ્હાહ તો ફીકરમેં ડુબા રહા.

ફેર પાદશાહકે હુઝુર જાકર જો કે સુનાથા, અરઝ કીયા. બાઝોને તો સચ સમજાહા, ઔર કીતનોંને જહુટ સમજા. બકાવલીકે ઝયેનુલમુલુકકી ખીદમતમેં હાઝીરથી. યેહ બાત સુનકર દીલમે કહને લગી કે, અલહમદોલીલ્લાહ, બાદ ઇતની મુદ્દતકે ઊમ્દ બસ્તાકી સુરત કુશાયશ, ઔર નાઉમ્મેદીકી રાતકે બાદ સુબ્હે આસાયશકે હોનેકી શીકલ નઝર આઇ.

અબ્યાત,

તપશ દીલકી ખબર યારકે આનેકી દી,
ખુશ હુવા હુએ ચશ્મ યેહ રમઝ અફવાહ નહીં.

પાદશાહભી ઊસ માજરેકો વઝીરકે સુનકર એક સાઅત તફક્કીરકી, ગીરેબાનમેં સર ડાલે રહે બાદ ઊસકે ફરમાયા કે, અગર યેહી સુરત હુએ તો એક ન એક દીન સલતનતકે ઝવાલકકા મુજબ હોગા.

રૂબાઈઆહ.

જુંસે ચરસેકા એક આનમેં સુત
બેલચ્યા લેકે બંદકર સકીએ
ભરે ઊસવકત ફેર વોહી ચસ્મા
ખાર હાથીભી હોતો જા ના સકે.

વઝીરને આદાબ બજાલાકર અરઝ કીયા કે, અકલમંદોને કહા હુએ. **જીસ દુશમનસે ન લડસકે ઊસસી દોસ્તદાર કરકે મીલ જાએ.**

બએત.

ખુશીસે બર આમદ હો જો કામકી,
તુ કીજે ન તુનદી વ ગરદનકશી.

અબ તદબીર યેહ હુઈ કે, કીબલએ આલમ ઇસકી સીસકા ઇખલાસ કા બઢાવેં, ઔર ગીરયા મોહબ્બતકા ઊસકી ગરદનમેં ડાલે પાદશાહને ફરમાયા સીવા ઔર ફાંસીકો લાયક નહીં દેખતાહું. તુહી વહાં જા, ઔર રબ્ત ઊસસે બહુમ પહોંચા. લેકીન વોહ કામ કરીયો કે, સાંપભી મરે, ઔર લાઠીભી ન ટુટે, યાને મેરી શાન ન ઘટે, ઔર ઇખલાસ બઢે. વઝીર બઝીરતા તદબીર બ મુજબ હુકમકે બડી કરોફરસે રવાના હુવા. એક આગે દીનકે બાદ તાજુલમુલુકકો ઊસકે આનેકી ખબર પહોંચી. ઇરશાદ કીયા કે, ફરશોફુરશકી તયારી નએ **સરસે કરે**, હુઆઝોંકા ગુલાબ બદલાદેં, ઊસકો લાલ બદક્ષાનીકે દાલાનમેં **બીઠલાદેં.**

ચુનાચે, જબ વોહ આયા, અહેલકાર ઊસી તરેહ અમલમેં લાયે. શાહઝાદા આપભી વહાં રઔનક અફઝા હુવા, ઔર જડાવ કુરસીપર બએઠા. વઝીરને ઊઠકર મુજરા કીયા, ઔર દોઆએ દી, ફેર મુલતમીસ હુવા કે આજે ઇસસે એક પાદશાહ હુએ, બદ હુઝુરમેં હાઝીર હુવાયા, ઔર ઊસને આપકાં પયામ મોહબ્બત અંજામ હુઝુર મોઅલ્લામેં પહોંચાયા, ઔર અવસાફ પસંદીદા બહોતસે બયાન કીએ, પાદશાહકી આતશ ગઝબકો સરદ કરદીયા, બલકે કીબલએ આલમકો હઝરતકી મુલાકાતકા મુશતાક કીયા. પસ ઊસસે ક્યા બેહતર હુએ કે, દો ચશ્મે ફૈઝ અતાકે, ઔર દો દરીયા જુદો સખાકે બાહમ મીલે.

તાજુલમુલુકને કહા કે, જો પયામ મેરી તરફસે લાઝીમથા સો હઝરત જહાંપનાહકી તરફસે આયા, બ સરોચશ્મ મુજકે કબુલ હએ, મેરીભી આરઝુ યેહી થી. વઝીરને અરઝકી, ઇનશા અલ્લાહોતાલા, બાદ એક હફતેકે હઝરત આલમ પનાહ યહાં રઑનક બક્ષ હોગે, ફેર ફેર ખાસા યાદ કીયા. બકાવલ તોઆમ લઝીઝ મઝેદાર કીસમ કીસમકા જવાહેરનીગાર બાસનોમેં નીકલવા રૂપે સોનેકે ખ્વાનોમેં લગવા નીઆમતખાનેમેં લાયા, ઔર દસ્તરખ્વાન ઝરબફતકા બીછવાકર ચુન દીયા. શાહઝાદેને વઝીરકે સાથ ખાયા. બાદ ઊસકે ઇરશાદ કે વઝીરકે હમરાહીયોંકોભી તકસીમ કરદો, લેકીન ઝુરૂફ નકરી વ તલાઈ ફેર ન લીએ. જબ લોગોંકો ખાનેસે ફરાગત હુઈ, વઝીર રૂખસત હોકર શારકસ્તાનકો રવાના હુવા. શીતાબ હુઝુર વાલામેં પહોંચા. તમામ માજરા મુફસ્સીલ ઝાહીર કીયા. કહેતેહએં ઊન્હીં દીનુમેં તાજુલમુલુકને એક રાત હમ્માલાકે સરકા બાલ આગપર રખ્ખા, વહીં હઝારોં દેવ સમેત વોહ વહાં પહોંચી. તાજુલમુલુક ઔર માહમુદાને ઊઠકર સલામ કીયા. ઊસને દોનોંકી બલાએં લીં છાતીસે લગાયા, માથા ચુમા, ખએરો આફીયત પુછી! તાજુલમુલુકને કહા, આપકી સલામતીમેં સબ તરેહકા ચએનો આરામ મોયસ્સર હએ, કુછ કમી ગમી નહીં, લેકીન કલ ઝીઆફત પાદશાહ શારકસ્તાનકી મુકરર હુઇ હએ, વોહ યહાં તશરીફ લાવેંગે. મેરી ખ્વાહેશ યેહ હએ કે, ઇસ સરઝમીનસે ઊસકે શેહેરતક ફરશ બનાતી વ મખ મલ સબઝો સુરખકે ખતાએ વ ખતનકે માશુકોંકે રૂખોખતકે માનીંદ હોવે. બીછવાદો કોસ કોસ ભરપર, ખીમે કામસો સંજાબકે તનાબે ઊનકા કલાબતોંકી પરદે દેખાવ વ અતલસકે ચુએ, ગંગા જમનાકી મેખેં, તલાઇ વ નકરેઇ ખડે કરવાદો. પર ઇસ ઇફરાતસે હોવેં કે, હરેક શાહકે છોટે બડે અમીરકો જુદી જુદી આરામગાહ મોયસ્સર હો.

હમ્માલાને દેવોંકો હુકમ કીયા. ઊન્હોંને તમામ રાતમેં વએસીહી તયારી કરદી, ઔર આપ અપને મુલક ગઇ. સુબ્હોકે વકત શારકસ્તાનકે પાદશાહને બ મુજબ ઇકરારકે અપને અમીરોં વઝીરોંકો હુકમ કીયા, ભારી ભારી ઝરક બરકકી પોશાકે પહેની. ઔર કઇ હઝાર સવારોંકા લીબાસ ગુનાગું, ઔર મલબુસ ઓકલમેસે આરાસ્તા હોકર દાહને તરફ રહે, ઔર એક જથ્થા અએસાહી સજા સજાયા. બાંએં તરફ એક ગોલ સવારોંકા મુસલ્લાહ ઊંચી બના હુવા આગે ઔર હાથીઓંકા હલકા સુનેરી રૂપેરી હુએ અમ્મારીઓંસે, પીછે તમામ ઠાઠ સવારીકા બના જગમગા હરેક બાન બશાન બાદલેકા ચમકતા હુવા.

અલ કીસ્સા, સવારી ઇસ હીયતસે તયારહુઇ, જહાંપનાહ એક જડાવ અમ્મારીમેં સવારહુએ. ઔર બકાવલી મરદાના ભેસ બના નેહાયત પુર તકલ્લુફ પોશાક વ જવાહેર પહેન, કમર આરઝુ મોહોકમ બાંધ ખ્વાસીમેં આ બએઠો. ચારોં શાહઝાદેભી ખોલઅત શાહના ઝેબ બદનકર ઝરકોબરકસે અપને અપને હાથીઓંપર સવાર હુએ, ફેર સવારી મુબારક તાજુલમુલુકકો રવાના હુઇ. ઝએનુલમુલુક શેહેરસે કોસભર આગે ગયા હોગા. નાગાહ ઝરીકે ખીમોંકી ચમક માનીંદ શોઆએ આફતાબકે નઝર આઇ! બોલા અગલબ હુએ કે વોહ એહી મકાન હો, જીસપર નીગાહ નહીં ઠએરતી. વઝીરને અરઝ કીયા કે, ઇં ગલ દીગર શગુફતા હઝરત રાતકી રાતમેં કુછકાકુછ રંગ બદલ ગયા! સગ્ફ યહાંતો જંગલથા, સીવાએ ઝાડકે ગુલામને કુછ નહીં દેખા! દમ મારનેકી બાત નહીં, કાદર કરીમને એક મખલુકકો અએસી કુદરત દી હુએ કે, ઊસકે સુનઅતકી કુના સાહેબાને ખીરદકો દરીયાફત નહીં હોસકતી, અકલ ઊનકી વાદી હએરતમેં પડી ભટકતી હુએ. મુદ્દે નીગા રએન તો બહોત દુર હુએ. ઊસ અજાયબ રોઝગારને યેહ રસ્તેમેં તમાશા દીખાયા હુએ; ઊસે અભી મુલાહેઝા ફરમાએ. પાદશાહ વઝીર ઊન્હીં બાતોંમેંથે કે, ઊસકે મુલાઝેમોંમેંસે એક શખ્સને આકર અરઝ કીયા કે, હમારે આકાકા હુકમ યું હુએ કે, આલમપનાહકી સવારી જીસ જગાસે આગે બડે વ પાયંદાઝ સબ ફકીર ફુકરા ગરીબો ગુરબા લુટલેવે, ઔર ખુદ બ દઔલત હરેક મંઝીલમેં જીસ ખીમેકો પસંદ કરેં, ઊસમેં ઇસ્તેરાહત ફરમાવેં.

ચુનાચે, પાદશાહ જીસ જગા આકર ઊતરતે અસબાબ ઝીયાફતકા જો રૂએઝમીંકે પાદશાહોંકો મોયસ્સર નથા, મોહય્ય, પાતે. ગરઝ, જું જું આગે બડતે જાતેથે, તું તું અસબાબકી ઝીયાદતી, ઔર અજાએબાતસે પેશતર ખત ઊઠાતેથે. તાજુલમુલુક આપભી એક મંઝીલ ઇસ્તકબાલકે લીએ આયા, ઔર સારે લવાઝીમ આદાબકે બજાલાયા. આખીર પાદશાહ સમેત હસ્સાશો બસ્સારા અપનુ કસર મુબારક મંઝીલમેં દાખીલ હુવા. હઝરતકો ઝમુરૂદકે મકાનમેં એઝાઝો ઇકરામસે લાકર બીઠાયા, ઔર મકાનોંકોભી આરસ્તા કરવાયા. જહાંતહાં નએ નએ ફરશ બીછગએ, ગુલાબકે હઓઝમેં ફુવારે છુટને લગે. પાદશાહ રાહકી અજાએબાતકી દીદસે મુતઅજ્જુબ હો રહેથે! ઇમારત ઔર બાગકી સાબ્તો તયારી મુલાહેઝા ફરમાકે આલમ બે ખુદામેં આ ગએ. બકાવલીભી શાહઝાદેકા જમાલોક માલકો દેખકર દીવાની હોગઇ, હોશસે જાતી રહી. સચ હુએ.

રૂબાઈ.

કમાં અબરૂ અગર તેરા કરીશમા, કીસી મજમેમે દેવે શીસ્તસે છોડ;
તો હરએક દીલકો વોહ તકતાહુએ, લેકીન ફકત ઊશશાકકા દેતાહુએ દીલ તોડ.

બાદ એક લેહેઝેકે જો વોહ હોશમેં આઇ તો હરતરફ આંખેં મલકર દેખને લગી. ઉસ મકાનમેં નઝર પડી ઊસકા નકશા, ઔર જવાહીર હુબહુ અપને મકાનકે માફીક દેખા! હયરાન હોકર અપને જીમેં કેહેને લગી કે, યેહ મકાન બનાનેવાલા કોઈ બડા જાદુગર હુએ કે, મેરે મકાન, ઔર બાગકો મોઅલ્લક ઊઠાલાયા, ઔર ઇસ જંગલકો સહેરાએ તીલસ્સુમ બનાયા. આખીરકાર એક પરીકો ઇશારા કીયા, જો બકાવલીકે સાથ ખીદમતગારકે લેબાસમેં થી, ઊસે કહી કે, ઇસ મકાન, ઔર બાગકો ગયોરસે દેખ, ઔર દરીઆફ્ત કર કે, યેહ ક્યા માજરા હુએ? ઊસને જવાબ દી કે, આપકા મકાન, ઔર બાગ જહાંકા વહીં મવજુદ હુએ, આપ કુછ અંદેશા નકરે; મગર ઇસ શખ્સને બડી દાનાઇ, ઔર અકલમંદી કી હુએ, જો અએસી ઇમારત બનાઇ હુએ, કે બીલકુલ માલુમ નહીં હોતા કે, આપકે મકાન, ઔર બાગમેં કુછ ફરક હો!! મેરી અકલમેં તો યેહ આતા હુએ કે, શાયદ ઇસ શખસને આપકે મકાન, ઔર બાગકો બહોત રોઝ વહાં રહેકર સએર કીયા હુએ, નહીંતો ફરીસ્તોકાભી મકદુર નહીં જો અએસી ઇમારત બનાવે !!!

બકાવલીને જો યેહ બાત સુની, નેહાયત અપને દીલમેં શાદ હુઈ, ઔર દીલમેં કહેને લગી કે. આજ મએને અપના ચોર પકડા, ઔર અપના માલ પાઇ! ચાહતીથી કે ભેદ ખોલે, ઔર પરદા જુદાઇકા દરમીઆનસે ઊડા દેવે; મગર શરમ, ઔર હયા દામનગીર હુઇ. જબરન વકહરન સબરસે તહ મુલકી. અલકીસ્સા દસ્તરખ્વાન બીછા, ઔર સોને રૂપેકે બાસનોમેં ખાના તરેહ બતરેહકા ચુના. ફેર સબ ખાને લગે. ગરઝ અએસે લઝીઝ ખાનેથે કે, અગર હઝાર બરસતક ઊસકા મઝા બયાનકરૂં તો મજાલ નહીં જો કછ બયાન હોસકે. પાદશાહ ઔર તમામ ફરઝંદ ખાનેસે ફારીગ હુએ, તબ નાચ, ઔર રંગોરાગ શુરૂ હુવા.

બએત.

જુતરબોંકી હુઇ બુલંદ સદા, પરીપએકર લગે કીખાને આદા.
ગુલે નગમા ગએ સરાસર ભુલ, દફે નએ કામમે હુએ મશગુલ.

બાદ રાગોરંગકે પાદશાહ ઔર તાજુલમુલુક બાતોંમેં મસગુલ હુએ. આખીર તાજુલમુલુકને પુછા કે આપકે, ફરઝંદ કીતને હુએ? પાદશાહને જવાબ દીયા કે, મુજકે યેહ ચાર ફરઝંદ અલ્લાહને અતા દીયા હુએ, શીવા ઇન ચારોંકે ઔર કોઇ ફરઝંદ નહીં, લેકીન એક ઔર ભીથા, જીસકે દીદારે નાહસસે મેરી આંખેં જાતીરહીથીં. લેકીન ઇન ચારોંકી કોશીશ. ઔર ખુદાકે ફઝલો કરમસે વોહ બલા દફા હુઇ. ફેર માલુમ નહીં કે વોહ કહાં ચલાગયા, તાજુલમુલુકને પુછા કે કીસ વાસ્તે ઉસને હુઝુરકી દરગાહ છોડા, ઔર દરેદવલતસે જુદાહુવા? ભલા કોઇ ઇસ મજલીસમે ઊસે પહેછાનતાભી હુએ કે, ઉસકી શકલો શમાહત કએસી હુએ? યેહ સુનતેહી પાદશાહને ઊસકી પએદાએશ ઔર અપની નાબીનાઇકા તમામ અહેવાલ બયાન કીયા.

ફેર એક અમીરકે તરફ જો ઊસકી અતાલીકથા. ઇશારત કી, સીવા ઊસકે કોઇ ઊસકી સુરતસે વાકીફ નહીં. તબ શાહઝાદા ઊસકે તરફ મુખાતીબ હુવા કે કેહો તો ઇસ મજલીસમેં કોઇ ઊસકી સુરતસે વાકીફ હુએ, યા નહીં? ઊસ જહાંદીદાને શાહઝાદેકા નકશા, ઔર ગુફતગોકા ઢયા બગઔર મુલાહેઝા કરકે અરઝ કીયા કે, ઇન લોગોંમેં કીસીકો ઊન શાહઝાદેકી શીકલકે મુવાકીફ નહીં દેખતા; મગર હુઝુરકી મુબારકમેં અકસર ઊસકી અલામતેં પાઈ જાતી હુએં, ઔર બોલચાલકી વઝેભી બહોત મીલતી હુએ. સુનતેહી ઇસ કલામકે તાજુલમુલુક ઊઠકર બાપકે કદમોંપર ગીરપડા, ઔર કહેને લગા કે મએં વોહી નાખલફ ઔર કમનસીબ હું જો ઇતની મુદ્દત ન હુસ્ત અઇયામ ઔર તાલે નાકામકે વાસ્તે સરગીરદાન ફીરા, ઔર ઇસ દરગાહસે મેહરૂમ રહા. શુકર હુએ કે દીદાર મુબારક જીસતરેહ કે ખાહેશથી દેખા, ઔર કદમબોસી કી; જીસ તરેહકી આરઝુથી, બર આઇ.

ઝએનુલમુલુકને યેહ સુનકર, શાહઝાદેકો છાતીસે લગાલીયા, ઔર સરો, આંખેં ચુમીં, સીજદે શુકરકે બજાલાયા. ફેર બેટેસે કહેને લગા, યેહ હશમતો ઇકબાલ કે ઇઝદ મુતાલને તુમકો બક્ષા હુએ. હમકો પહેલેહી ઊસકા તફવ્વલ તુમ્હારે રોઝ તવલ્લદક ઝાએચેસે હાસીલ હુવાથા. અલહમ્દોલીલ્લાહકે યેહેરએ મકસુદકો આઇનએ હુસન દીલ ખાહ દેખા, બાલાએ આખોંમેં ઊજાલા દો ચંદ હુવા. યેહ કહો કે આજતક સરો આઝાદ હો, યા કીસી શમશાદ કદસે પએવંદ કીયા હુએ. ફેર શાહઝાદા બોલા કે, ગુલામકી દો મનકુહા હુએ, અગર હુકમ હોતો બાર યાબ હોવે, ઔર કદમબોસી હાસીલ કરેં. હઝરતને

ફરમાયા, અર્ઝી યે બેહેતર. શાહઝાદા વહીં મહલમેં જાકર દીલબર, ઔર માહમુદાકો શાહકી ખીદમતમેં લે આયા. વો દોનો પરીપએકર કરીબ ઊસ મકાનકે જીસમેં પાદશાહ બએઠેથે, આકર ઠેકરહી. તબ તાજુલમુલુકને કહા કે, યહાં કયું નહીં આતી ! મેં ઊનકે દીદાર ફરહત આસારસે મઅં તરગીસે ચશ્મકો મુનવ્વર કરૂં, ઔર સીનેકો સરવરસે ભરૂં ! તાજુલમુલુકને ઇલતેમાસ કીયા કે આપકી યેહ લઑંડીયાં ઇસ જગા હયાસે નહીં આતીં કે, ચારૂં શાહઝાદે ઇનકે બંદએ આઝાદ હુએં.

ચુનાએ મોહોરકે દાગ ચુતડોંપર મવઝુદ હુએં, મીઝાઝ ચાહેતો હઝરતભી મુલાહેઝા ફરમાવેં, ઇસ રાઝકે ખુલનેસે ચારૂંકે મુંહકા રંગ ઊડ ગયા, શરમીંદે હોકર વાંસે ઊઠ ગએ. તબ વો દોનો આકર કદમ બોસ હુઇ. તમામ સરગુઝરત અઇઆમ જુદાઇકી, ઔર દીલબર વ માહમુદાકા અહેવાલ ઝાહેર કીયા. શાહઝાદેનેભી મુસીબત બીયાબાનકી, ઔર અહેવાલ ભાઇયોંકે દાગખાનેકા દીલબરકે હાથસે, ઔર મુરવ્વત હમ્માલાકી બ્યાહના માહમુદાકા લેના, ગુલેબકાવલીકા ગુલાબકે હઓઝસે, ઔર બકાવલાકી દેખનેકી કએફીયત ખ્વાબકી હાલતસે, ઔર ગુલે મઝકુરકો છીન લેના ભાઇયોંકા, ઔર બનાના બાગ, ઔર હવેલીકા બીયાનમેં બાદશાહકો તાજુલમુલુકી માં યાદ આગઇ. બોલે કે તુમને તો મેરી આંખેં ગુલેબકાવલીસે રવશાન કી, ઔર અપને દીદારસે દરયાઝા સરોકાર દીલ ગમનાકકે આગે બોલ દીયા, અબ મુજકોભી લાઝીમ હુએ કે ઊસ દર્દ ઇંતેઝારકી મારી બીચારી તુમ્હારી માંકો યેહ મુઝદએ જાન બખ્શ પહોંચાઊં. ઔર ઇસ વાદી ફીરાકકી પ્યાસીકો તુમ્હારે આનેકી ખુશખબરીકા શરબત પીલાઊં.

યેહ કહેકર પાદસાહ ઊઠ ખડે હુએ, ઔર કીલ્લે મુબારકમેં તશરીફ લાએ. વહીં તાજલમુલુકકી માંકે પાસ ગએ, ઔર અઇયામ ગુજરતાકી બદ સુલુકોંકા બહોતસા ઝીકર કીયા, આગેસે ઝીયાદા સરફરાઝ ફરમાયા, ઔર બેટેકે આનેકા મુઝદા દીયા.

અએ અઝીઝ, તેરી ઇઝ્ઝત પાદશાહકી દરગાહમેં તેરી ખીદમતકે મુવાફીક હોગી. ચાહીએ કે શાહઝાદેકે માનીંદ ફરમાબરદારી કરે તો મોહબત તેરી શાહકે દીલમેં મોવસ્સર હો, ઔર પયગામ અપની મુલાકાતકા તુજકો ભેજે, બલકે બતાયા બાના ખુદહી તુજહ પાસ ચલાઆવે, ઔર બેઇખતીઆર તેરા સર અપની છાતીસે લગાવે; અગરચે પહેલે તુ શાહકે દીદારકે લાયક ન હો, લેકીન આખીરકાર અએસે મુકામમેં અપકે તઇં પહોંચાતે કે, વહાં તેરા કોઇ શરાક

ન હોસકે, ફેર એએસા કામ નકીજીઓ કે શાહઝાદેકે માનીંદ દાગે લાનત ઉઠાવે ઔર હર કીસીકો અપને ઉપર હંસાવે.

કીસ્સા બારવાં.

બકાવલીકે રૂખસત હોનેમેં શાહઝાદાએ ઝએનુલ મુલુકસે ઔર નામા લીખનેમેં તાજુલમુલુકકો.

જબ ઝએનુલમુલુક અપને વતનમેં દાખીલ હુવા, તબ બકાવલી ઉસસે રૂખસત હોકર અપને બાગમેં આઈ, ઔર એક ઈશ્તીઆક નામા તાજુલમુલુકકો લીખી, ઔર ઉસકી અંગુઠી સમેત સમનરૂ પરીકે હાથસે ભીજવાઈ, ઔર કહા કે. તુ ઈસી વક્ત જા, ઔર શાહઝાદેકો જબ કારોબારસે ફુરસત હો, ઉસ વક્ત યેહ ખત ઔર અંગુઠી ઉસકો દીજો. સમનરૂ પરી યેહ કલામ સુનતેહી ઉડી, ઔર એક દમમેં તાજુલમુલુકકે મહેલમેં જાપહોચી, ઔર એક જગા પોશીદા હોકર બએઠી.

જબ, તાજુલમુલુક બકાવલીકે ખીઆલમેં એક મકાનમેં તનહા આ બએઠા, તબ સમનરૂ પરી ઉસકે રૂબરૂ હાઝીર હુઈ, ઔર આદાબ બજાકર વોહ દોનોં ચીઝેં શાહઝાદેકે હવાલે કી. શાહઝાદેને અગુઠીકો પહેછાના, ઔર ખત ખોલકર પડને લગા; જીસકા મઝમુન યેહથા:—

નામા બકાવલીકા (અબયાત)

સુબ્હન ઈબતેદા કર બનામે ખુદા, કે હમે પાકઝાત ઉસકી અએ દીલરૂબા.
સીતારોંસે રોશન કીયા આસમાં, કીયા જીન્નો ઈનસાં ઝમીંપર અયાં.
જમાલ ઔર કરીશમેં પરીકો દીએ, જલાયા દીલે આદમી ઈશ્કસે.
પરીપર દીયા ફેર ઉસીકો શગફ, કીયા માયલ ઉસકો ઉસીકે તરફ.
ઝરા અપને પરતવકો લએલામે ડાલ, હુવા મજનું દેખ જીસકા આપહી જમાલ.
અયાં હુસ્નકો બનકે શીરીં કીયા, તો ફરહાદભી ઉસપે આશક હુવા.

હયે મેહેર ઉસકે જલવેકી અદના કીયા, ઉસીપર હયે બેતાબ ઝર્રા સદા.
ચીરાગ ઇશ્કકા દીલમેં રોશન કીયા, શઉર ઉસપે પરવાના હોકર જલા.
હયે બાદ ઉસકે મેરા સલામો પયામ, તુજાહે અયે શહે ખુબરૂ નેકનામ.
તેરા ચશ્મો અબરૂને અયે શુખોશંગ, લગાઇ મેરે દીલપે લાખોં ખુદંગ.
તેરી ઝુલ્ફે પુરખમને અયે ગુલઉઝાર, કીયા મીસલે કુમરી મુજાહે તોકદાર.
હુયે હમેં દીલોજાન ખું ઇશ્કસે, જલેહયે દરૂં ઔર બરૂં ઇશ્કસે.
ગલત યેહ સુખન જગમેં હયે મુશતહર, કે એક દીલકો હયે દુસરેકી ખબર.
જલુંહું મયેં તુજહકો ખબર કુછ નહીં, મેરે સોઝે દીલમેં અસર કુછ નહીં.
સીવા તેરે માતમસરા હયે યેહ ઘર, નં હો તુ તો જન્નતભી હોવે સકર.
ચુવા શરબતે વસ્લ મુંહમેં ઝરા, લબોંપર મેરે જાન ઠહેરીહયે આ.
કીયા તેરે ગમને દીલ અયેસા ફીગાર, હુયે એક ટુકડેકે ટુકડે હઝાર.
મયેં નાસુફતા ગૌહરહું અયે ખુશ લકબ, હયે અલમાસકી મુજહકો તુજહસે તલબ.
તુ દરીઆ હયે ઔર મયેંહું તીશ્ના જીગર, બુજહા પ્યાસકો મેરે તુ આનકર.
તેરે ગમમેં જીસે ગુઝર જાઉગી, અગર તુ નઆયા તો મરજાઉગી.
મગર ખુશ ઉઠુંગી બરોઝે જઝા, કે હોંગે તેરે લાલે લબ ખુંબહા.
જવાબ ઉસકા દેવેગા તુ ક્યા મુજહે, જો પુછુંગી કાહેકો મારા મુજહે.
ન બોલ આગે બસ અયે ઝબાને કલમ, દુખાનેકો દીલકે નહીં યેહભી કમ.

ગરઝ તાજુલમુલુકને વોહ ખત પડા, ઔર એક આહ મારા, ઔર જો ઇશ્કકી આગ ઉસકે સનેમેં દબીહુઇથી યકબયક ભડકી, ઔર સીમાબકે માનીંદ બેકરાર હોકર તડપને લગા. આખરશ દીલકી બેકરારીકો ઝબ્તકર સબર કીયા. ફેર કલમ ઉઠાકર બકાવલીકે ખતકા જવાબ લીખનેમેં મશગુલ હુવાઃ—

જવાબ નામેકા (અબયાત)

અયે આશકોંકી જલાનેવાલી, હયે તરઝે જફા તેરી નીરાલી.
તુ સીમ તનોંકી સફશીકનહયે, તુ ઇશ્કકી રાહમેં રાહઝનહયે.
અબરૂ તેરી આંખપર વોહ ખમદાર, હો મસ્તકેપાસ જયેસી તલવાર.
જાદુહયે તેરી નીગાહે પીનહાં, યા બરક બરાએ ખીરમનેજાં.
ગુંચા હયે તેરે દહનસે દીલતંગ, આગે તેરે લબકે લાલ બેરંગ.
રોશનહયે તેરેસે ચશ્મે ઊમ્મીદ, મયેં ઝર્રા નમતહું તુ હયે ખુરશીદ.

અયે નાઝનીન ઝોહરા જબીન વ અયે રશ્ક અફઝાએ ખુતાને ચીન તેરે ઇશતીઆક નામેકે મઝમુનને મેરે દીલે બેદામકો મીસાલે શમા જલા દીયા, ઔર

તમામ સીનેકો દાગોંસે ભરદીયા શોરો ફુંગાંસે હશર બરપા હુવા, આહકા ધુવાં હર બાલ બાલસે નીકલતા હય્યે, અય્યે શમય્યે શબ્અફરોઝ તેરે ઇશ્કકી આતશસે જો દાગ મેરે સીનેમેં પડે હય્યે, વોહ હરગીઝ ન મીટેંગે, બલકે જબ તલક માહકે સીનેમેં દાગ હય્યે તબતલક યેહભી ચમકતે રહેંગે; યેહ નજાનીઓ કે તેરા તસવ્વર મેરી આંખસે કીસીવક્ત જાતા રહે, શબોરોઝ તેરી યાદમેંહું, કીસીવક્ત તેરે ખીઆલસે ગાફીલ નહીંહું, હર જા તેરી જુસ્તેજો કરતાહું, જબસે તેરા ઇશ્ક હુવા, તબસે અય્સા દીવાના હુવાહું કે, ન રાતકો નીંદ હય્યે, ન દીનકો સબર હય્યે, હરઘડી બેકરારી, ઔર આહો ઝારી કરતાહું. તેરે ઇશ્કમેં જીસદીનસે કદમ રખ્ખા હય્યે ઉસ દીનસે જાનોમાલકી કુછ પરવા ન કીયા, દેવોંસે કીસકીસ તરેહ મોહબતકી, ઔર અપની દાનાઇકી કમંદ ઉન્હોંકી ગરદનમેં ડાલી, તબ કહીં તેરે જમાલે જહાં આરાકી દીદ હુસુલહુઇ, ઔર દીલકે ઝખમોંપર નમક છીડકને લગા. ફીલજુમલા, બાદ મુદતકે મરે ઇશ્કકી ચીંગારી તેરે દીલમેં જાપડી યા મેરે બરકે ઇશતીઆકકી તડપ તેરે ખીરમને મોહબતમેં જા ગીરી, જીસકે સબબસે તુજહકો મેરા ખીઆલહુવા.

બય્યેત.

હય્યે કય્યેઝે ઇશ્કકી જોશીશ યેહ થી જો સીનેમેં,
શરાબ એકહય્યે લેકીન દો આબગીનેમેં.
ગરઝ મય્યેં ક્યા કહું મુજહ ઝારો નાચારસે ક્યા હોસકતાહય્યે, યેહ સબ
કુછ તેરેહી ઇશ્કકા સબબ હય્યે.

ગરનહો દીલબરકે જાનીબસે કશીશ,
આશકે બેચારા કહે ક્યા કરસકે.

બસ અબ ઝીઆદા અપને રાઝેદીલસે કલમકો આશના કરના ખુબ નહીં, ક્યું કે બુઝરગોંકા કય્યોલ હય્યે કેઃ—

મીસરા—કલમભી રાઝેમુશતાકામેં હય્યેગા એક ના મહરમ.

ફેર ખતકો બંદકરકે અપની આંખોંકો બજાએ મોહર ઉસ ખતપર રખ્ખા, ઔર ફેર સમનરૂ પરીકે હવાલે કીયા, ઔર ઝબાનીભી પય્યેગામે શવ્કે મુલાકાત બહોતસે કહે. આખીર સમનરૂપરી શાહઝાદેસે રૂખસત હુઇ. ઔર બકાવલીકે પાશ આન પહોંચી. જવાબ નામેકા દી, ઔર જો જો અહેવાલ દેખાથા વો સબ ઝબાની સુનાઇ.

કીસ્સા તેરવાં.

તાજુલમુલુકકે જાનેકી બકાવલીકે પાસ, ઔર કએદમેં પડના બકાવલીકા અપની માકે હાથસે, ઔર ખરાબોખસ્તા હોના તાજુલમુલુકકા.

અલકીસ્સા, બકાવલીને જબ તાજુલમુલુકકા ઈશ્ક અપનેસે દોચંદ પાયા, ઔર સબરોકરાર બજુઝ વીસાલકે મહાલ નઝરઆયા, તબ સમનરૂકો કહા કે, તુ જલ્દ જાકર હમ્માલાકો લાકર હાઝીરકર. વોહ યેહ બાત સુનતેહી ઉઠી, ઔર એક પલમેં જાપહોંચી હમ્માલાને ઉસે દેખકર પુછા કે, અએ સમનરૂ તુ ઇતની બેકરાર કયું હએ, ઔર ઇતની શીતાબી કીસલીએ હએ, ઔર અએસી ઘબરાઇ હુઇ કયું આઇ? ખએરતો હએ? સમનરૂ બોલી, સબ ખએરીઅતહએ, મગર પાદશાહઝાદીને તુજકે યાદ ફરમાયા હએ, દેર નકરો જલ્દ ચલો. હમ્માલા ઘબરાકર ઉસીવકત ઊઠ ખડીહુઇ, ઔર બેવકત બુલાનેસે થરથર કાંપતીહુઇ, શાહઝાદીકે રૂબરૂ હાઝીરહુઇ. કયા દેખતીહએ કે, બકાવલીકી નરગીસી ચશ્મ શીરાકે યારમેં બીમારહએ, ઔર હર મોએ મીઝગાંક ખારેકે માનીંદ અશ્કબાર માતમઝદોંકીસી બએઠી હએ. હમ્માલાને સરઝુકા આદાબ બજાલાઇ, ઔર સરસે પાંવતક બલાએં લેકર કહેને લગી કે, અએ યાસમને ચમનેનશાત વ અએ નસતરને ગુલશને ઇંબીસાત તેરા ગુંચએદીલ અએસા કીસલીએ મુરઝહાયા જો તુને અપના યેહ રંગ બનાયા? કીસલીએ અએસી ઝાર ઝાર રોતીહએ? કીસવાસ્તે અપને ફુલસે ચેહેરેકો ગરમ આંસુઓંસે ધોતીહએ? તેરી આઈ બલા મુજહેલગે, તુ હમેશા હંસી ખુશી રહે, ખુદાકે વાસ્તે કુછતો બોલ, દીલકે ભેદકો ખોલ.

યેહ સુનકર બકાવલીને કહા કે, અએ મક્કારા કુટની કયું બાતેં બનાતી હએ, જાન બુજહકર ભોલી હુઇ જાતી હએ, ઔર બએઠે બીઠાએ મેરે સરપર બલા લાઇ હુઇ હએ; અબ ખુદાકે વાસ્તે યેહ સબ અઇયારી છોડ, ઔર મેરે સીનએ સોઝાંકી આતશકો બુજહા, ઔર ઉસકો વહાંસે યહાં તુનેહી પહોંચાયા, યા ઔર કીસીને? ગરઝ મેરે નામોસો નંગકે પરદેમેં ઉસીને રખનાડાલા, ઔર મુજકે ખ્વાબમેં ઉસીને બે હીજાબાના નંગે દેખા, અગર અપના ભલા ચાહતી હએ તો જલ્દ જા, ઔર ઉસકો મેરેપાસ લેઆ. હમ્માલા યેહ બાત સુનકર હંસી, ઔર કહેને લગી કે, વાહવાહ તુમને ઇતની હી બાતકે વાસ્તે રોરોકર મુંહ સુજહાયા, ઔર અપના યેહ હાલ બનાયા, લો ઊઠો હાથ મુંહ ધો હંસો બોલો, ઉસકો લાના કયા મુશકીલ હએ! ફેર વોહ શરકસ્તા

નકે તરફ દઓડી, ઔર થોડી દેરમેં તાજુલમુલુકકે પાસ જાપહોંચી, ઔર મુસકુરા કર કહેને લગી કે, ઊઠરે ઓ પતંગે ઉડચલ, તેરી શમાને તુજકે બુલાયા હએ! યેહ સુનતેહી શાહઝાદા હમ્માલાકે પાંવપર બેઇખ્તીઆર ગીરપડા. હમ્માલાને ઉસકા સર ઊઠાકર છાતીસે લગાયા; ફેર કાંધેપર બીઠાકર બકાવલીકે મુલકકા રસ્તા લીયા.

બકાવલીકા યેહ હાલ દેખકર ઉસકી માકો કુછ થોડી તસલ્લી હુઇ, મગર દીલમેંસે વોહ ખલીશ નગઇ. આખીરમેં કહેનેલગી કે, અબ ચુપ રહે, યેહ મકર, ઔર ફરેબકી બાતેં કીસે સુનાતી હએ? ઇતનેમેં હમ્માલાને ઊસ શાહઝાદેકો લેકર આન પહોંચી. સમનરૂ પરીને જો દેખા તો હમ્માલાકો વહીં ઈસારતસે કહા કે, શાહઝાદેકો કીસી પોશીદા મકાનમેં છુપા રખ્ખો, ઔર બકાવલીનેભી હમ્માલાકો આંખકે ઇશારેસે સમ જહાદીયા.

ગરઝ તાજુલમુલુકકો હમ્માલાને એક મકાનમેં લેજાકર છુપાઇ, ઔર ઇધર બકા વલી અપની માકે પાસ પહેર રાતગએ ચારોનાચાર સબર કીએ બએઠી રહી. આ ખીર વોહ પલંગપર જાકર સોરહી. જબ બકાવલીને દેખા, માતો ખુબ ગાફીલ હોકર સો રહી હએ, તબ વહાંસે આહિસ્તા ઉઠી, ઔર દબેપાંવ ચલી, મગર દીલ માકે બઓફસે ધડકતાથા, ઔર ઇશ્કકે શોકસે ભડકતાથા. અલગરઝ જું તું શાહઝાદેકે પાસ આનપહોંચી. તાજુલમુલુકને જએસા બકાવલીકો દેખા, દેખતેહી બેહોશ હોગયા, ઔર ગશખાકર ગીરપડા. તબ બકાવલી દઓડી, ઔર શાહઝાદેકા સર ઉઠાકર અપ ને ઝાનુપર રખ્ખી, ઔર મુંહસે મુંહ મલનેલગી, ઔર ગાલસે ગાલ રગડને લગી. ગરઝ બકાવલીકે મુંહકી બાસ ગુલાબસેભી ઝીઆદા ખુશબોદારથી. સુંગતેહી શાહ ઝાદેકે દીમાગમેં તાકતઆઇ, ઔર હોશીઆર હુવા! આંખેં ખોલકર જો દેખતાહએ તો બકાવલીકે ઝાનુપર અપને સરકો પાયા! નસીબકે સીતારેકો અરશે આઝમપર પાયા; ખુશહોકર ઉઠબએઠા. ફેરતો દોનોતરફસે નઝરેં પ્યારકી લડનેલગીં, ઔર શરાબે શઓકકા પીઆલા ચલને લગા, ઔર આપસમેં દોનોકી મોહબત ઝીઆદાહુઇ; પરદા હીજાબકા દરમીઆનસે ઉઠાયા, ઔર શરમોહયા દૂરહુઇ. જબ વીસાલસે દોનો સેરાબહુએ, ઔર ઇશ્કકી આગ જો જુદાઇસે શઓરોશ ભડકતીથી બુજહાઇ.

અબયાત.

હઝાર અફસોસ ફેર યેહ ચરખ પુરઝુર, કરેહએ મુશતરીકો માહસે દૂર.
જહાં દો શખ્સ બએઠે મીલકે એકજા, વહીં સંગ જુદાઇ ઉસને ફેંકા.
જો દે દુઃદીલમેં નુરે આશનાઇ, તો બખશે ઊસકો સે. દાગે જુદાઇ.
ગલત હએ યેહ કહાં ઇસમેં વફાહએ, કમાંમેં ઊસકે બસ તીરે જફાહએ.

ઇત્તેફાકન બકાવલીકી મા જમીલાખાતુન આંધીરાતકે વક્ત ચોંકપડી, ચાંદનીકી બહારસે ઉસવક્ત બાગમેં હર ચારતરફ નુર બરસતાથા, બેઇખતીઆર ઉઠ ખડીહુઇ, ઔર સએર કરનેલગી. નગાહ જીસ જગા વોહ ખ્વાબીદા બખ્ત લીપટેહુએ બેખબર સોતેથે, જાનીકલી!! ઇસ હાલતકો દેખતેહી ઉસકી આતશે ગએરતકા શોલા ભડકા ગુસ્સા રૂકન સકા વહીં જોશમેં આઇ, ઔર તાજુલમુલુકકો સંગે ફુલાખુનકે મવાફીક તીલસ્મુમમેં ફેંકા, ઔર બકાવલીકે ગુલ રૂખસારોંપર તમાચે મારકર ગુલે અરગવાં બનાયા; બાદ વહાંસે ગુલીસ્તાને ઇરમમેં જો ઉસકે બાપકા તખ્તગાહથા વહાં લેગઇ, ઔર ફીરોઝ શાહકે રૂબરૂ જો કુછ દેખાથા સો ઇબતેદાસે ઇનતેહા તક કહે સુનાઇ! ફીરોઝશાહને કઇ પરીઆં ખુબ ઝબાંદરાઝ, ઔર ચાલાકકો બકાવલીકી ખીદમતમેં મુકરર કીયા કે બકાવલીકે દીલકી આગ નસીહતકે પાનીસે બુઝાહાંવેં, ઔર આદમઝાદકા નકશે ઉલફત ઉસકે દીલસે મીટાદેવેં. વોહ પરીઆં દીન રાત બકાવલીકો નસીહતેં કરતી, ઔર આદમઝાદકી બેવફાઇ, ઔર બેમુરવતીકે કીસ્સે બયાન કરતી, મગર બકાવલીકો કુછ અસર નહુવા, બલકે ઝીઆદા આહો ઝારી કરતી, ઔર ઝારઝાર રોતી. દીનતો જું તું ઊન પરીઓંકે સાથ કાટતી, મગર રાતકો અપને શાહઝાદે તાજુલમુલુકકે ખીઆલમેં જાગતી, ઔર યેહ અશઆર અપને હાલપર પડતી:—

અશઆર.

ન કોઇ હુઓ યાં મુજહસા મુબતીલાએ ફીરાક,
ગુઝરગઇ હએ મેરી ઊમર દરબલાએ ફીરાક.
ગરીબો આશકો બેદીલ ફકીરો સરગરદાં,
ઉઠા ચુકીહું સભી રંજો દાગહાએ ફીરાક.
ફીરાકકો તેરી ફુરકતકા મુબતીલા યેહ કરૂં,
કે સરફ ખુનેજગર હોએં દીદાહાએ ફીરાક.
કીધર ફીરાક કહાં મએં કહાંકે રંજો તઅબ,
ફલકકે હાથસે અબ ટુટજાએ પાએફીરાક.
મએં દાદ પાંઊં કહાં ક્યા કરૂં કહું કીસીસે,
ફીરાકકો કોઇ હએગા જો દે સઝાએ ફીરાક.
મીલે ફીરાક મુઝકો ગર તો જાનસે મારૂં,
સરોરકે દીદાસે બરદંમએં ખુંબહાએફીરાક.
યેહ બેદીલી હએ કે હાફીઝકે ઔર મેરે મુંહસે,
બરંગે મુરગેસહર નીકલેહએ સદાએ ફીરાક.

જબ પરીઓંને ઉસકે મીજાજમેં સવદેકો ઝીઆદાપાયા, જાનલીયા કે ઇશ્કને ઇસકે દીલમેં ઘર બનાયા હએ લાચાર હોકર ફીરોઝશાહસે અરઝકીયા કે, હમને બહોતેરા નસીહતેંકીં, મગર બકાવલીકો ઉસકા કુછ અસર નહુવા, ઔર કીસો તરેહ સમજહતી નહીં, અગર પથ્થર હોતા તો વોહભી પીગલજાતા, લેકીન બકાવલીકો મુતલક અસર નહુવા. ગરઝ અબ કોઇ સુરતનહીં જો ઉસકા ઇલાજ હોસકે. આગે જો આપ ઇરશાદકરેં સોકરેં. ફીરોઝશાહને યેહ માજરા સુનકર દીલમેં કહા કે, બેટી હાથસે જાચુકી, મુતલક કીસોકી નસીહત નહીં માનતી, તબતો ઉસકોભી ગુસ્સાઆયા. ફરમાયા કે, બકાવલીકો તીલસમાતમે કએદ કરો, ઔર પાંવમેં ઉસ સીમતનકે સોનેકી ઝંજીરે પહેનાદો.

કીસ્સા ચવદવાં.

તાજુલમુલુકકે દરીઆએ મોહીતમેં પડનેકા, ઔર વહાંસે સલામત નીકલકર એક બીઆબાનમેં પહોંચનેકા ઔર સુરતે અસલી બદલજાનેકા.

કહેતેહએં કે, જબ જમીલાખાતુનને તાજુલમુલુકકો હવાપર ફેંકા તો વોહ વહાંસે એક બડે દરીઆમેં જાપડા, ઔર ઉસ દરીઆકે તુફાનસે ગોતે ખાંનેલગા. કભી મોતીકે માનીંદ નીચે જાતા, ઔર કભી કફે દરીઆકે મીસાલ ઉપર આતા; ઇસી તરેહ ચંદરોઝ ગોતે ખાતા રહા. એકરોઝ એક કીનારેપર જાપહોંચા. સચ હએ કે, આશકોંકો ઇઝરાઇલભી બેજાન નહીં કરસકતા. શાહઝાદેમેં થોડી જાન બાકીથી કે, કીનારેપર આપહોંચા, ઔર દરીઆમેંસે નીકલકર ખુશકીમેં ગયા. આફતાબકી ગરમીસે હાથ પાંવમેં તાકત આઇ, ચલને ફીરને લગા. અલકીસ્સા ચંદરોઝમેં બદનમેંભી તાકત આઇ. વહાંસે આગે બડા. દુરસે એક જઝીરા દીખાઇ દીયા. તાજુલમુલુક વહાં ગયા. કયા દેખતા હએ કે, ચારોંતરફ દરખ્ત મેવાદાર જાબજા કરીનેસે લગેહુએહએ. વહાંસેભી આ

ગે ખડા તો ક્યા દેખતાહએ, એક જહાડ હએ કે જીસમેં ફલકી જગા આદમીકે સર લટક તે હએં! તાજુલમુલુકને જો ખુબ ગઓર કરકે દેખાતો શાહજાદેકો દેખકર વોહ તમામ સર આદમીઓકે એકદમ ખીલખીલાકર હંસપડે, ફેર સબકેસબ ઝમીનપર ગીરપડે, બાદ થોડી દેરકે ઊસ દરખ્તકી શાખોંમેં ઊનગીરેહુએ સરોંકી જગા દુસરે સર પએદાહુએ! શાહઝાદા યેહ તમાશા ખુદાકી કુદરતકા દેખકર નેહાયત હએરાનહુવા. બલકે દીલમેં ડરા. ફેર આગે ચલા. દેખાતો એક જહાડ અનારકા એક બાગમેં ખડા હએ, ઉસ જહાડકી ડાલીઓંમેં હરેક અનાર ઘડેકે માનીંદ બડેબડેથે, ઉસમેંસે તાજુલમુલુકને એક અનાર લેકર ચીરા તો ઊસમેંસે છોટેછોટે પરીંદે ખુશરંગ નીકલપડે, ઔર ચીડીઆકે માનીંદ ઊડગએ! શાહઝાદા યેહ હાલ દેખકર ઔરભી ઝીઆદા હએરાનહુવા. અલકીસ્સા અએસે અએસે અજાએબાત ચંદરોઝ દેખાકીયા!!!

ગરઝ, ઊસ સરઝમીનમેં જહાંતક દેખ નઈ નઈ કીસમકે તમાશે નઝર આએ, લેકીન વહાંસે નીકલજાનેકા કોઈ રાસ્તા નમીલા, તબતો નેહાયત બેકરાર હોકર હર તરફસે લકડીઆં જમાકીં, ઔર એક બડા ગઠ્ઠા બાંધકર ખુદાકા નામ ઝબાનપર લાયા, ઔર વોહ ગઠ્ઠા દરીઆમેં ડાલકર ઉસપર ચડબએઠા, બાદ કઈરોઝકે એક કીનારેપર જાપહોંચા. તબ ઉતરકર આગે ચલા તો એક બીઆબાન ખોફનાકમેં વારીદ હુવા. શામકે વક્ત દરીંદોંકે ડરસે એક દરખ્તપર ચડબએઠા. જબ પેહેર રાતગઈ, તબ એક સાંપકી આવાઝ દખનકે તરફસે તાજુલમુલુકકે કાનમેં આઈ. હરચંદ શાહઝાદેને ઇધર ઉધર દેખા, મગર કુછ નઝર નઆયા. આખેરશ એક અઝદહા પહાડકે મવાફીક નમુદારહુવા. ઔર ઉસી જહાડકે નીચે કે જીસપર શાહઝાદા બએઠાથા આયા. શાહઝાદા ઊસ અઝદહેકો દેખકર દીલમેં નેહાયત ડરા, ઔર હવાસ ફાખ્તાહુએ જહાડકી ડાલીસે લીપટકર દમ બખુદ હોરહા. બાદ એકસાઅતકે ઊસ સાંપને એક કાલાસાંપ મુંહસે નીકાલા, ફેર કાલેસાંપને એક મન અપને મુંહસે ઉગલદીયા! વોહ મન આફતાબકે માનીંદ ચમકનેલગા! ઉસકી રોશનીસે ચાર કોસતક ઉજાલા નઝરઆનેલગા! જીતને પહાડ, ઔર જંગલથે સબ રોશન હોગએ, ઔર તમામ ચરીંદો પરીંદ ઉસ અઝદહેકે આગે આકર નાચનેલગે! આખેરશ મદહોશ હોકર ગીરપડે! તબ ઊસ અઝદહેને અપને દમકી કશીશસે ખીંચકર નીગલનેલગા, યહાં તક કે ઉસકા પેટ ભરગયા.

બાદ ઉસકે ઉસસાંપને ઊસ મનકો નીગલગયા, ઔર જીધરસે આયાથા ઉધર ચલા ગયા. શાહઝાદેને દીલમેં ખીઆલકીયા કે, કુછ અએસી તદબીર કરના ચાહીએ કે, જીસસે વોહ મન હાથ લગે. એહ બાત દીલમેં ઠહેરાકર બએઠારહા, ઇતનેમેં સુબ્હો હુઇ. ફેર તાજુલમુલુક દરીઆકે તરફ ગયા, ઔર વહાંસે એક બડાસા કીચડકા લોંદા ઉઠાલાયા, ઔર શામકે વક્ત દરખ્તપે ચડકે બએઠારહા. વોહ અઝદહાભી અપને વક્તપર આનપહોંચા, ઔર

બદસ્તુર સાંપકો મુંહસે ઊગલદીયા, ઔર સાંપને મનકો ઉગલા. શાહઝાદાતો ઇધર ઉસીકી ફીકરમેં બયઠાથા. જયસા સાંપને મનકો ઊગલદીયા સો શાહઝાદેને ઉસી વક્ત ઉસ કીચડકે લોંદેકો અયસે અંદાઝસે ફેંકા કે, વોહ મન ઉસ લોંદેકે નીચે દબગયા. વોહ જંગલ જો રોશન હુવાથા સો અંધેરા હોગયા! હાથકોહાથ દીખાઇ નદેતાથા. તબ વોહ અઝદહા ઔર સાંપ સર પટકકર મરગએ. શાહઝાદા ફજરકે વક્ત ઉસ દરખ્તસે નીચે ઊતરા, ઔર ઉસ મનકો કીચડકે લોંદે નીચેસે નીકાલકર એક કપડેમેં લપેટકર અપની કમરમેં બાંધા, ઔર શહેરકી તલાશમેં વહાંસે આગે ચલા. દીનકોતો ચલનેસે કામ રખતા, ઔર રાતકે વક્ત કીસી જહાડપર ચડબયઠતા. યુંહીં ચંદરોઝ ગુઝરે. એકરોઝ રાતકે વક્ત શાહઝાદા ઊસ દરખ્તપર બયઠાથા, ઉસીપર એક બોલતીહુઇ મયનાકા ઘોંસલાભીથા. વોહ અપને બચ્ચોંકો અકસર પાદશાહોંકી, ઔર અજીબ નકલેં સુનાયા કરતીથી, ઔર હરેક ફનકી ફનેહેં, ઔર તરકીબ બતાતી, ક્યું કે "કાનપડી એક ન એકદીન કામ આતીહય" ગરઝ ઉસ રાત બચ્ચોંને અપની માસે કહા કે, અય અમ્મા કોઇ ઇસ જંગલકીતો બાત કહેકર સુનાઓ?

મયના બોલી કે, ઇસ જંગલમેં જાબજા ખઝાના બેશુમાર ગડાહુવાહય, ઔર સીવા ઇસકે યહાંસે દખનકે તરફ એક હઔઝકે કીનારે એક બડા દરખ્તહય કે ઉસકા નામ "સીરાજુલકરતબ" હય, ઉસકી યેહ ખાસીયતહય કે જોકોઇ ઊસ જહાડકી છાલકી ટોપી બનાકર પહેને તો વોહ શખ્સ સબકો દેખે, મગર ઉસકો કોઇ નદેખે! લેકીન ઊસ જહાડતક કોઇ જાનહીં સકતા, ક્યું કે વહાં એક બડા સાંપ ઊસ જહાડકી નીગાહબાની કરતા હય, ઔર ઉસ સાંપકો અગર કોઇ તલવાર યા તીરસે મારે તો કુછ અસર નહીં હોતા. બચ્ચોંને પુછા કે, ફેર ક્યુંકર ઉસકા ઇલાજ હોવે, ઔર વહાંતક પહોંચે? મયનાને કહા કે, અગર કોઇ હીમ્મત કરે, ઔર જવાંમરદીસે ઊસ હઔઝકે કીનારેપર પહોંચ જાવે. જબ ઉસપર વોહ સાંપ દઔડે, તબ વોહ ઉસ હઔઝમેં કુદપડે, વહીં ઊસ શખ્સકી સુરત ફલેકે મવાફીક હોજાવેગી, મગર કુછ અંદેશા નકરે, ઔર વહાંસે ઉડકર પછીમકે તરફ ઉસ જહાડકી ડાલીપર જાબયઠે. ઊસ ડાલીમેં બહોતસે લાલ, ઔર હરે ફલ લગેહુએ હયં. ઉસમેંસે એક લાલફુલ તોડકર ખાજાવે તો અપની અસલી સુરતપર આજાવે, ઔર હરે ફુલકી યેહ ખાસીઅત હયકે, જો કોઇ ઉસકો સરપર રખ્ખે તો કોઈ હથીઆર ઉસપર અસર ન કરે, અગર ઉસી ફુલકો કમરમેં બાંધે તો હવાપર ઊડતા ફીરે, ઔર ઊસકે પત્તોંકી યેહ ખાસીઅત હયકે, જીસ ઝખમપર લગાવે ફવરન ભરજાવે, ઔર ઊસ જહાડકી લકડી લેકર હઝાર મનકા કુલફહો, ઊસકો ઝરા લગાવે તો ફીલફોર ખુલજાવે!!

તાજુલમુલુક યેહ અજીબો ગરીબ બાતેં સુનકર, ઊસ જહાડકો દેખનેકા નેહાયત

મુશતાક હુવા. સુબ્હો હોતેહી જો જો મએનાને ઉસ જહાડકે નશાન બતાએથે, વોહ ઉસી તરફ ચલા. હર સુરતસે મંઝીલેં કાટતા, ઔર રંજ ઉઠાતા ઉસ હઓઝતક જાપહોંચા. સાંપને જો આદમીકો દેખા તો ઉસી વકત ઊસકે તરફ દઓડા. શાહઝાદા બેખઓફ ઉસ હઓઝમેં કુદપડા. ફેર કબ્યા હોકર ઉસી દરખ્તકી મેવાદાર ડાલીપર જાબેઠા, ઔર એક લાલફલ ખાકર સુરતે અસલીપર આગયા. ફેર હરા ફલ તોડકર કમરમેં બાંધા, ઔર એક લકડી બડી તોડલી. ફેર થોડીસી છાલભી ટોપી બનાનેકે વાસ્તે લેલી, ઔર થોડે પત્તે લેકર વહાંસે હવાપર ઉડા ! બાદ ચંદરોઝકે નશાન આબાદીકા નઝર આયા. તબ ચાકુસે અપની રાનકો ચીરા, ઔર સાંપકા મન ઊસમેં રખકર ઉસ જહાડકે પત્તે ઝખમપર રખદીયા; થોડી દેરમેં વોહ ઝખમ અછ્છા હોગયા—ફેર વહાંસે આબાદી કી રાહ લી.

કીસ્સા પંદરવાં.

તાજુલમુલુકકા એક હઓઝપર પહોંચના, ઔર ઊસમેં ગોતા મારકર તબદીલ હોના સુરતકા.

નકલ હએ કે, તાજુલમુલુક એક સંગેમરમરકે હઓઝપર કે જીસકે ચારોંતરફ રંગારંગકે ફુલ ખીલે હુએથે વહાં જાપહોંચા. વોહ પાકીઝા જગા ઔર ઠંડી છાંવ દેખકર તાજુલમુલુક જાતેહી સોરહા. થોડી દેરકે બાદ હોશીઆર હોકર હઓઝકે કીનારેપર ગયા, ઔર પાનીકી સફાઇ દેખકર નહાનેકા શઓક હુવા. વહીં ટોપી, ઔર લકડી એક દરખ્તકે નીચે રખકર હઓઝમેં ઊતરપડા, ઔર ગોતા મારકર જુંહીં પાનીસે સર બાહેર નીકાલા તો ઊસ હઓઝ, ઔર મકાનકો નપાયા, બલકે એક શહેરકે દરવાઝેપર જાપહોંચા ! ઔર કયા દેખતા હએ કે, અલામત મરદકી જાતી રહી, ઔર અબ રતોંકીસી સુરત હોગઇ ! વોહ ગુલસે રૂખસારે જો ખતેસબ્ઝસે સબઝા ઝારથે માનીંદ યાસમીંકે હોગએ, ઔર સંદલસી છાતીપર અનારકે મવાફીક છાતીઆં નમુદ હુઇ !

તાજુલમુલુક ઉસ આફતે નાગહાનીસે દીલમેં નેહાયત ઘબરાયા, પર સીવા સબરકે ઔર કુછ તદબીર નસુજહી, લાચાર સબર ઈખતીઆર કીયા, ઔર શરમીંદા હોકર એક જગા બએઠ ગયા ! ઈતનેમેં એક જવાન વહાં આ નીકલા, ઔર દેખા કે, એક રંડી જવાન પાકીઝા સુરત બએઠી હએ, અગર ઉસે હુર કહીએ તો રવા હએ, ઔર પરી કહીએ તો બજાહએ. ગરઝ વોહ જવાન ઊસપર આશક હુવા, ઔર પુછા કે, અએ નાઝનીન તુજહપર અએસી કયા આફત પડી હએ જો તુ ઈસ વીરાનેમેં આઈ ? ઊસને વહીં જવાબદી કે, મેરા બાપ તાજરથા, જહાંકહીં તીજારતકો જાતા મુજહે અપને સાથ લેજાતા. કલ ઇસ જંગલમેં હમારા કાફલા ઉતરાથા, આધી રાતકે વક્ત ડાકા પડા; સબ લુટગએ, તમામ કાફલેવાલોં સમેત મેરા બાપભી મારાગયા, ફકત અકેલી ઝીંદા રહેગઈ, અગર ન યહાં રહેનેકા ઠીકાના હએ, ન કીસીસે જાનપહેછાન હએ. ઊસ જવાનને કહા કે, અગર તુ મુજહે કુબુલ કરે તો મએં તુજહે અપને ઘરકો લેચલું, ઔર સાહેબખાના બનાઊં. ઉસીકીભી આતશે શહવત ઉસ જવાનકો દેખકર શોલાઝન હુઈથી, ઇસ બાતપર રાઝી હોકર ઉસ જવાનકે સાથ ગયા, ઔર ઉસકી જોરૂ બના, લેકીન તાજુલમુલુક ઇસ વારેદાતસે કભીતો હંસતાથા, ઔર કભી રોતા, હરતરેહસે દીન કટતાથા. ચંદરોઝમેં હમલ નમુદ હુવા. બાદ નવ મહીનેકે લડકા જના ! ચાલીસ રોઝકે બાદ ઉસકે ઘરકે પાસ એક હઓઝથા, સો હઓઝમેં નહાનેકો તાજુલમુલુક ઉતરા, ઔર ગોતા મારા, ફેર સર ઊઠાકર દેખા તો નવોહ સરઝમીન હએ, નવોહ મકાન, નવોહ સુરત ! ખુદાકી કુદરતસે એક હબશી જવાનકો શીકલ બનગયા ! યેહ હાલ દેખકર શાહઝાદેને ખુદાકા શુકર અદાકીયા, ઔર કહા કે, સુરતે અસલી તો નહુવા, મગર અવરતસે ફેર મરદતો હુવા.

અલકીસ્સા ઇસી ખીઆલમેંથા કે, એક હબશન રંડી બડી સંડી બદસુરત નમુદહુઈ, ઔર તાજુલમુલુકકી કમર પકડકર પુકારી કે અએ બેમુરવ્વત તીનદીનસે બચ્ચે મારે ભુખકે બેતાબ હોરહેહએં, તુ કહાં ગયાથા ? ખએર, અબ જા, જલ્દ દો વીન દીનકી લકડી આં લા, તા ઉસકો બેચકર લડકેબલોંકો ખાના પકાકર ખીલાઊં. તાજુલમુલુકને આસમાનકે તરફ દેખકર કહા કે, અએ બારેખુદા તુ કબતક મુજહકો ઇસીતરેહકે આઝાબમેં ગીરફતાર રખેગા, અભીતો દેવકે હાથસે છુટકર દમ નહીં કીયા કે અબ ઇસ બલાકે પંજેમેં ફંસા ! ગરઝ ઉસ નાપાક હબશનને તાજુલમુલુકકો અપને ઘરકો લેગઈ ! જાતેહી ચારોંતરફસે બચ્ચેબાલોંને આનકર ઘેરલીઆ, ઔર કહા કે, બાબા હમારે વાસ્તે કયા લાયા હએ ? શાહઝાદા ચુપકા એક એકકા મુંહ તકનેલગા ! ઇતનેમેં ઉસ ચુડેલને કુલાડી લાકર તાજુલમુલુકકો દી, ઔર કહા કે, જલ્દ જાકર લકડીઆં કાટલા. શાહઝાદા ઊસ ફુરસ્તકો ગનીમત જાનકર જંગલમેં ગયા, લેકીન ઊસ તીલસમાતે અજીબસે હએ

રાનથા. ફેર દીલમેં ખીઆલ કીયા કે, દોબાર હઓઝમેં ગોતા મારનેસે સુરત બદલચુકી હએ, અબ તીસરે વક્તભી ગોતા મારકે દેખીએ કે, ખુદા ક્યા કરતા હએ.

ફેર વહાંસે આગે બડા, ઔર એક હઓઝમેં જાકર ગોતા મારા તો અપની સુરતે અસલીપર આગયા, ઔર પહેલે હઓઝકે કીનારેપર જાપહોંચા! વહાં જો ઉસ તીલસમાતી જહાડકી લકડી, ઔર ટોપી લાયાથા સો જહાંકી તહાં બીલા તફાવત પાયા, તબ જનાબે બારીમેં સીજદએ શુકર અદા કીયા. ઔર નેહાયત દીલમેં શાદ હુવા, ઔર દીલમેં કહા કે, અબ કીસી હઓઝમેં હરગીઝ ગોતા નમારીએ તા કોઇ દુસરી આફતમેં ગીરફતાર નહોજાઉં. એહ દીલમેં મુકરર કરકે વોહ લાઠી હાથમેંલી, ઔર ટોપી સરપર રખ્ખી, ઔર વહાંસે ચલનીકલા.

કીસ્સા સોલવાં.

પહોંચનેમેં તાજુલમુલકકા દેવ સીહા પએકરકે મકાનમેં, ઔર વહાં મુલાકાત હોની બકાવલીકી, ચચાજાદી બહેન રૂહ અફઝાસે, ઔર ઉસકો ઉસ દેવકી કએદસે છુડાનેમેં ઔર જઝીરએ શીરદાસમેં દોનોકે પહોંચનેમેં.

સુખનકા નક્કાશ ઇસ હીકાયતકી તસવીર સફ્ફએ બયાનપર યું ખીંચતા હએ કે, જબ તાજુલમુલુકને યેહ મુસબતેં ઊઠાયા, ફેર ઝમીનપર પાંવભી રખના છોડદીયા! હવા પર ઉડતા ચલાજાતાથા. એકરોઝ અએસે એક પહાડપર ગુઝરહુવા, કે કોહ કાફભી ઊસ પહાડકે આગે પરતથા, ઉસ પહાડપર એક હવેલી સંગેમરમરકી નેહાયત આલીશાન નઝરઆઇ. શાહઝાદા વહાંકા અહેવાલ દરીઆફત કરતેકો અંદર ગયા, ઔર ઇધરઉધર ખુબ ફીરા, મગર કીસી શખ્સકો નદેખા; તબ હરેક મકાન ઢુંઢને લગા. નાગાહ એક આવાઝ દરદનાક ઊસકે કાનમેં પડી, વહાં જાકર દેખા તો એક હસીન નાઝનીન અવરત

જીસકે હુસનકી સફાઇપર નઝર ઠહેર નસકતીથી, બલકે ઉસકો દેખનેસે પાંવમેં સનસનાહટ આજાતીથી! પલંગપર બેઠીહુઇ આહેસ્તા આહેસ્તા હીચકીયાં લેલે રોતીહએ. શાહઝાદેને ટોપી સરસે ઉતારકર ઉસસે પુછા કે, અએ આરામેજાં ઇસ જવાનીકે આલમમેં તેરી જુદાઇ તેરે આશકે બેદીલપર એક સીતમ હએ, ઔર તેરે દુરીઊસકે હકમેં સમહએ, તુને ઉસસે કીસલીએ કીનારા કરકે યહાં આકર તને તનહા રેહેના ઇખતીઆર કીયા? વોહ નાઝનીન યેહ કલામ રીંદાના સુનકર બહોત શરમીંદા હુઇ, ઔર ઉસ છેડછાડકી બાતોંસે નેહાયત હએરાનહુઇ, ફેર દુપટેકા આંચલ મુહપર લેકર બોલી, અરે તુ કઔનહએ જો બેધડક ઇસ મકાનમેં ચલાઆયા, ક્યા તુજહે કુછ અપની જાનકી પરવાહ હએ યા નહીં? ચલ ચલાજા, નહીંતો નાહક મારા જાવેગા. તાજુલમુલુક બોલા કે, અગર તુજહે મેરા સર દરકારહએ તો લે, મએં કુછ અપની જાનકા ખઔફ નહીંકરતા, ઔર દુસરે કીસી દુશમનસે તો મએં મુતલક ડરતા નહીં.

બએત.

નહીં ડરતા મએં મરનેસે ડરાતી હએ તુ ક્યા મુજહકો,
કે જીપર ખેલના હએ સહેલ રીંદે લાવબલીકો.

બહરહાલ મુજહે અપને હાલસે આગાહ કર. ઉસ માહજબીનને સર ઉઠાકર કહા કે, મએં પરીહું, ઔર નામ મેરા "રૂહઅફઝા" હએ, મુઝફ્ફરશાહ તખ્તનશીન શહેરે ફીરદોસકા મેરા બાપ હએ. એક રોઝ અપને ચચાકી બેટીકી મુલાકાતકો કે નામ ઉસકા બકાવલી હએ, બાગે ઇરમમેં ગઇથી; જબ અપને ઘરકો જાનેલગી, તબ રાસ્તેમેં એક દેવ સીયાહરૂને મુજહે રાહમે પકડા, ઔર યહાં લેઆયા. અબ વોહ ચાહતા હએ કે, મુજહસે સોહબત કરે, મગર મએં મંઝુર નહીં કરતી, ઈસ વાસ્તે મુજહે હરતરેહસે સતાતા હએ, ઔર રોઝ તાઝા બલા મેરે સરપર લાતાહએ. યેહ સુનકર તાજુલમુલુકને પુછા કે, તેરી ચચાકી બેટી કહાંહએ? ઔર કીસહાલમેં હએ? જવાબદી કે વોહ બીમાર હએ. શાહઝાદેને પુછા કે, ઉસે ક્યા મરઝ હએ? વોહ બોલી કે, વોહ કીસી આદમઝાદસે ઇશ્ક રખતીથી, બાદ મુદ્દતકે ઉસસે વીસાલહુવા, ફેર દીનોમેં ઉસસે જુદાહુવા: અબ વોહ ઊસકે ફીરાકમેં શામો શહર ઝારઝાર રોતીહએ, ઔર અપની જાનેશીરીં ઉસકે ઇશ્કમેં દેતી હએ; કોઇ ઉસકી તદબીર સુજહ નહીં પડતી હએ. ઈસ લીએ મેરે ચચાને ઊસે કએદ કીયા હએ, ઔર લાચાર હોકર ઉસ અઝીયતકા સદમા અપને સરપર લીયા હએ!!

ઇસ માજરેકે સુનતેહી શાહઝાદેકા રંગ પીલા હોગયા, મુંહ ઊતરગયા, આંખોંમેં

પાની ભરઆયા, આહ કરકે નારા મારા. રૂહ અફ્ઝાને યેહ હાલ દેખકર કહા કે, અએ જવાન યેહ કયા હાલત હએ, કયું આહોઝારી કરતાહએ ? કીસલીએ ચેહેરેકા રંગ ઝર્દ હો ગયા ? શાહઝાદા બોલા કે, મએં વોહી ગીરફતારે બલાએ દુરીહું, ઔર મુજહ કમબખ્તકે સબબસે તેરી ચચાકી બેટીકે સરપર આફતઆઇ, વહાં ઊસકા કએદમેં જી ઘબરાતા હએ, ઔર મએં યહાં આવારગીમેં પરેશાનહું. ઇસ તરેહ શાહઝાદેને અપના તમામ કીસ્સા રૂહઅફ્ઝાકે આગે કહા. વોહ સુનકર નેહાયત મુતઅજ્જુબ હુઇ, ઔર દોનોંકી મોહબ્બતપર હઝારાહઝાર આફરીનકી. ફેર કહેને લગી કે, અગર મએં ઇસ દેવકી કએદસે રેહાઇ પાતી તો તુમ દોનોંકી આરઝુ બરલાતી. શાહઝાદેને કહા, અબ તુજહે કઔન રોકસકતાહએ ? ઇસ કએદખાનાસે ઇસી વકત નીકલ, ઔર જીસતરફ તેરા જી ચાહે બે ધોકસે ચલ, લેકીન તુ ઉસ મુઝીસે ડરતી હએ તો દેખલે કે એકહી હમલેમેં ઊસકા કયા હાલ બનાતાહું, ઔર ઊસકે પુરઝેપુરઝે કરડાલતાહું, લેકીન અંદેશા યેહ હએ કે, મેરેપાસ કોઇ હથીઆર નહીં હએ. રૂહઅફ્ઝાને દેવકે સીલ્હખાનેમેં લેગઇ. શાહઝાદેને અંદર જાકર તેગા આબદાર ઉઠાલીયા.

બાદ વહાંસે નીકલકર દોનોંને જઝીરએ શીરદોસકી રાહલી. થોડી દુર ન ગએ કે, એક આવાઝ દહેશતનાક ઉનકે કાનમેં પડી. રૂહઅફ્ઝાને કહા કે, અએ શાહઝાદે હોશીઆર હોજા કે દુશમને ખુંખ્વાર આપહોંચા. તાજુલમુલુકને અપની બગલસે ટોપી નીકાલકર રૂહઅફ્ઝાકે સરપર રખદીયા, ઔર આપ તેગા લેકર દેવકે તરફ મુતવજ્જા હુવા. દેવભી સામને આયા. શાહઝાદેને લલકારકે કહા કે, ઓ લઇન ખબરદાર આગે કદમ નબડાઇઓ, નહીંતો એક હાથ અએસા મારુંગા કે, મુરદાર હોજાએગા. દેવ યેહ સુનકર બીજલીકે માનીંદ તડપ ગયા, ઔર દાંત નીકાલકર બોલા કે, અજબ તમાશેકી બાત હએ કે, ચુંટી હાથીસે મુકાબીલા કીયા ચાહતી હએ, ઔર ચીડીઆ સીમુરગસે લડા ચાહતી હએ ! મુજહે શરમ આતી હએ, મખ્ખીકે ખુનસે કયા હાથ ભરું, ઔર જીસ હાથકે તમાચેસે કોહે કાફ પુરઝેપુરઝે હોજાવે, સો એક મુસ્તેખાકપર કયા મારું; ખએર અગર તુ અપના ભલા ચાહતા હએ તો મેરી માશુકા મુજહે દે, ઔર તુ અપની રાહલે કે દીલ મેરા ઉસ શમાપર પરવાનેકી તરેહ જલતાહએ, ઔર ઉસકે સોઝે ઇશ્ક સે દમબદમ પીઘલતા હએ. શાહઝાદેને કહા, અએ મરદુદ તેરી કયા મજાલહએ જો રૂહઅફ્ઝાકો તું માશુકા કહે ખુદા તરસ ખાતાહું, નહીંતો અભી તેરી ઝબાન કાટલું.

દેવ યેહ શાહઝાદેકી લાફઝની. ઔર ઝબાંદરાઝી સુનકર આતશે ગઝબસે જોશમેં આયા, ઔર એકસો મનકા પથ્થર ઊઠાકર શાહઝાદેકે તરફ ફેંકા. શાહઝાદા હવાપરઊડા, ઔર "સીરાજુલ કરતબ" અસા અએસા દેવકી ગરદનમેં મારા કે તમામ બદન ઉસકા કાંપગયા. બાદ ઉસકે ગુસ્સેસે કહા કે, અએ મલઉન અગર તુજહે તેરી જાન દરકારહો

તો યહાંસે ચલાજા, નહીંતો એક હાથ અએસા મારૂંગા કે, દો તુકડે કરડાલુંગા. જબ દેવને હરીફકો બડા ઝોરાવર દેખા, તબ અએસા શોર મચાયા કે ચારોં તરફસે હઝારોં દેવ આનપહોંચે, ઔર શાહઝાદેકો ઘેરલીયા. તાજુલમુલુકનેભી ઉસ મએદાનમેં બડી જવાંમરદીકી, ઔર તમામ દેવોંકો એક દમમેં ભગાદીયા.

અબયાત.

યેહ તલવારકી ઉસ જરીને વહાં, ઝમીં હીલગઇ કાંપ ઉઠા આસમાં.
લડાઇને હર સીમ્ત ગાડે યેહ પાંવ, કહીં સુલ્હકી હાથ આઈ ન ઠાંવ.
કીએ કત્લ ઉસને તો લાઓંપલીદ, યેહ તેગ ઉસકી કહેતીથી હલ મીન મઝીદ.
વોહ ઇનસાન દેવોંસે અએસા લડા, કે મીરરીખ અહસન્ત કહેને લગા.
ગીરે ખાકપર બસકે વોહ બેશુમાર, કમીંહોગઇ જ્યું કફે રાશાદાર.
બહેથા બદનસે હરેકકે લહુ, કે થી કોહપર ખુનકી આબજુ.
ગરઝ જો બચે ભાગે ફીરતેકે સાથ, રહા ખેત બસ શાહઝાદેકે હાથ.

લેકીન શાહઝાદા ઉન દેવોંસે લડતે લડતે બહોત થકગયાથા સો ગશખાકર ગીરપડા, તબ રૂહઅફઝા દઓડઆઇ, ઔર સર તાજુલમુલુકકા ઉઠાકર અપને ઝાનુપર રખ્ખી, ઔર ગુલબર્ગસે હાથ ઉસકે સીનેપર ફીરાને લગી. ઔર અપને મુંહકી ખુશબો જો અંબર, ઔર ઇતરસે બેહતરથી, સુંઘાકર હોશમેં લાઇ; ટોપી સરસે ઊતારકર શાહઝાદેકે આગે રખદી, ઔર ઉસકી જવાંમરદીપર હઝાર આફરીન કરને લગી. ફેર વહાંસે જઝીરએ ફીરદોસકી રાહલી. જબ શહેરકે નઝદીક પહોંચે, રૂહઅફઝાને તાજુલમુલુકકો એક બાગમેં કે ઊસ બાગકા નામભી રૂહઅફઝાથા વહાં લેગઇ, ઔર શાહઝાદેકો વહાં બીઠાકર આપ અપને માબાપકી મુલાકાતકે લીએ ગઇ. ઊન્હોંને રૂહઅફઝાકે આનેસે દોબારા ઝીંદગી પાઇ. રૂહઅફઝાકી આંખેં, ઔર પેશાની ચુમનેલગે, ઔર બહોત ખુશીકી, ઔર અહેવાલ પુછા. રૂહઅફઝાને દેવકી અઝીઅત, ઔર સીતમગારી, ઔર શાહઝાદેકી મોહબત. ઔર વફાદારી બયાનકી, લેકીન યેહ નકહી કે બકાવલીકા આશક વોહી શાહઝાદા હએ.

મુઝફ્ફરશાહ ઉસી વક્ત ઊઠકર બાગમેં ગયા, ઔર શાહઝાદેકા શુકર, ઔર એહસાન બજાલાયા, ઔર બહોતસી ખાતીરદારીકી, ઔર કીતને પરીઝાદ, ઔર પરી ઓંકો ઉસકી ખીદમતકે વાસ્તે મુકરર કીએ. ફેર વહાંસે અપને મહેલમેં ગયા.

કીસ્સા સતરવાં.

મુઝફ્ફરશાહકા ખત લીખના ફીરોજશાહકો રૂહઅફજાકે આનેકા, ઔર આના મુલાકાતકો બકાવલી, ઔર ઉસકી માકા.

રાવી શીરીન ઝબાન યું બયાન કરતા હય્યે કે મુઝફ્ફરશાહને એક ખત રૂહ અફ્ઝાકે આનેકા ફીરોઝશાહકો લીખકર એક પરીકે હાથસે બાગે ઇરમમેં ભેજા. ફીરોઝ શાહ વોહ ખત પડકર નેહાયત શાદહુવા, ઔર ફરમાયા કે, જમીલાખાતુન રૂહઅફ્ઝાકો દેખનેકો જલ્દ જાવે, ઔર ઉસકી મુલાકાત કરકે આવે. જબ બકાવલીને માકે જાનેકી ખબર સુની, તબ કહેલા ભેજી કે, મય્યેંભી રૂહઅફ્ઝા બાહેનકી મુલાકાતકો તુમ્હારે સાથ ચલુંગી. જમીલાખાતુનને ઇસ બાતકો ગનીમત જાના કે, શાયદ વહાં કે જાનેસે બકાવલીકી તબીઅત અચ્છી હોવે, ઔર મીઝાજમેં ફરહતો ખુશી આવે. તબ બકાવલીકી પાંવકી ઝંજીર કાટકર બકાવલીકો અપને હમારાહ લેકર જઝીરએ ફીરદોસકે તરફ રવાનાહુઇ.

જબ મુઝફ્ફરશાહકો ખબરહુઇ કે, જમીલાખાતુન, ઔર બકાવલી આતીહય્યેં, તબ રૂહઅફ્ઝાકો ઇસતીકબાલકે લીએ આગે ભેજા. રૂહઅફ્ઝાને ઉન દોનોંકો દેખા, તબ અપની ચીચાનીકો જહુકકર સલામકી, ઔર કદમોપર ગીરપડી. જમીલાખાતુનને સર ઉસકા ઉઠાકર છાતીસે લગાઇ, ઔર પેશાની ચુમી, ઔર બલાએંલીં ફેર દોનો બહેનેં આપસમેં દેરતલક ગલે મીલીં મુબારક, સલામતકી સદા દોનોંતરફસે બુલંદ હુઇ. ફેર ઉસને હંસકર બકાવલીસેં કહા કે, તુમ્હેંભી અપના શાહઝાદા મુબારકહો. રૂહઅફ્ઝાકા યેહ કલામ સુનકર બકાવલી ઉસવક્ત તો ચુપ હોરહી, માકે ખઓફસે કુછ કહેનસકી, મગર દીલમેં નેહાયત શાદહુઇ.

અલકીસ્સા રૂહઅફ્ઝાને દોનોંકો બડીશવકતસે અપને ઘરમેં લેઆઇ. મુઝફ્ફર શાહ, ઔર હુસનઆરાભી દોનોંસે બખુબી મીલે, ઔર ખુશીકી. ફેર ઇધરઉધરકા મ ઝકુર નીકલા, દરવાઝા ગુફતગોકા ખુલા. ફેર રૂહઅફ્ઝાકી રેહાઇકા મઝકુર આયા. ઉસને ઉસ તઝકેરેકો ઔરહી તરેહસે બયાનકીયા. ગરઝ જમીલાખાતુનતો રાતકીરાત રહી, ઔર દુસરેદીન રૂખસત હુઇ. રૂહઅફ્ઝાને જમીલાખાતુનસે અરઝકી કે, મય્યેં ચાહતીહું કે, બકાવલી ચંદરોઝ મેરે પાસ રહે, શાયદ યહાંકી આબોહવાસે તબીઅત દુરસ્તહો, ઔર ખુશી પય્યેદાહો, ઔર વહસ્ત જાતીરહે. જમીલાખાતુનને કહા, ક્યા મુઝાકા ક્યે,

ચંદરોઝ તુમ અપનેપાસ રખ્ખો, યેહ કહેકર જમીલાખાતુન બાગે ઇરમકો રવાનાહુઇ. તબ રૂહઅફ્ઝાને બકાવલીકો તનહા લેબએઠી, બાતેં ઇશ્કઆમેઝ કરનેલગી, ઔર તાજુલ મુલુકકી આહોઝારી, ઔર બેકરારીભી બયાનકી. તબતો બકાવલીભી નેહાયત શરમીંદા હુઇ, ઔર ખીસયાની હોકર કહેનેલગી કે, વાહવાહ બહેન યેહ બાતેં, ઔર અય્એસી હંસી મુઝકો પસંદ નહીં, યેહ તુમપર જો બીતીહય્એ સો મુઝપર ડાલકર સુનાતેહો, અબતો મુઝેહભી માલુમ હુવા કે, ઊસ દેવકે ઇશ્કમેં તુમભી ગીરફતારહો, ઔર ઉસકા ગમ દીલહી દીલમેં ખાતેહો, બસ અય્એસી ગુફતોગો વાહીઆત નકરો, નહીંતો કસમ હય્એ હઝરત સુલેમાનકી કે અપને ઘર ચલીજાઊંગી, ફેર કભી તુમ્હારે યહાં નઆઊંગી, ભલા ફાનુસકી શમાસે પરવાનેકો ક્યા નાસબત, ઔર ગુનચ્ચએ સરબસ્તાસે બુલબુલકો ક્યા મુનાસેબત ! કહાં પરી, ઔર કહાં ઇનસાન, યેહતો ફકત તુમ્હારાહી ગુમાન હય્એ.

રૂહઅફ્ઝાને દેખા કે, યેહ કીસીતરેહ હાથ નહીં આતી, ઔર દમનહીંખાતી, તબ ઇસતરેહ કહેને લગી કે, અય્એ બહેન મય્એંતો યેહ નહીં કહેતી કે, ઇશ્કમેં મુબતીલા હય્એ, ઔર દીલહી દીલમેં ઊસકા ગમ ખાતીહય્એ, લેકીન મય્એંતો યેહ કહેતીહું કે, તુ શમએફાનુસહય્એ, કોઇ પરવાના જો આપસે આકર જલે તો તુઝકો ઊસકે જલનેસે ક્યા ; અગર હઝારોં ગુલે નીલોફર દરીઆમેં ઇશ્કમેં ડુબેં તો ચાંદ સુરજકો ઊસસસે ક્યા ગમહય્એ. ગરઝ અય્એસી બાતેં કર બકાવલીકા ગુસ્સા દુરકર ભુલાવેમેં ડાલ હાથ પકડકર બકાવલીકો ઉસ બાગમેં લેગઇ, જહાં તાજુલમુલુક રેહેતાથા, ઔર ઇધર ઊધર ફીરનેલગી, ઔર બાગ દીખલાતીથી. ઈતનેમેં એક આવાઝ દર્દનાક ઉસ મરીઝે ઇશ્કકી બકાવલીકે કાનમેં પડી. બકાવલી ઊસ આવાઝકે સુનનેસે બહોત બેકરારહુઇ; આખીર રેહે નસકી, તબ રૂહઅફ્ઝાસે પુછને લગી કે, યેહ આવાઝ કીસકી હય્એ ? ઔર કહાંસે આતી હય્એ ? ઉસને જવાબદી કે, યહાં એક શીકાર તાઝા ગીરફતાર નાલાંહય્એ, અગર તેરા જી ચાહતાહો તો મેરેસાથ આ, તુઝકો તમાશા દીખલાતીહું, ઔર અચ્છી તરેહસે આવાઝ સુનાઊં.

ગરઝ, બકાવલીકો ધોકા દેકર શાહઝાદેકે આગે લાકર ખડાકરદી ! બકાવલીને તાજુલમુલુકકો દેખતેહી શરમોહયાકા પરદા ઊઠગયા ! તાજુલમુલુકભી આતશે શઓકકા જલાહુવા સબર નકરસકા, દઓડકર ઉસ ચશમએખુબીસે બેઇખતીઆર લીપટગયા. બકાવલીનેભી અપના હાથ ઊસકી ગરદનમેં ડાલકર બેઇખતીઆર દોનોં મીલકે રોએ, ઔર ગમે જુદાઇકે દફતર આંસુઓંકે પાનીસે ધોએ. રૂહઅફઝા યેહ હાલ દેખકર, કહકહા મારકર હંસી, ઔર બકાવલીસે કહેનેલગી કે, અય્એ બહેન તુતો અબતક દુનીઆકી લઝ્ઝતસે વાકીફ નહીં, ઔર બેગાને મર્દકા મુંહભી નહીં દેખી, ફેર ઇસ નામહરમ મર્દકે ગલે મીલકર ઝારઝાર ક્યું રોતી હય્એ, ઔર ઊસકે ગમમેં અપની જાન ક્યું ખોતી હય્એ ?

તુને તો મેરે ચચાકા નામ ડુબોયા, ઔર તમામ કુંબેકો કલંક લગાયા! યેહ સુનકર બકાવલીને કહા કે, અએ રૂહઅફ્ઝા, અગર તુને મુજહ સીનાફીગારકે ઝખમપર મરહમ લગાયા હએ તો ફેર તાને કે નાખુનસે મત છીલ, ઔર જો દીદારકા શરબત પીલાયાહએ તો ઝહેરે મલામત મત ખીલા; અબતો મેરા રાઝ તુજહપર બીલકુલ ઝાહીર હુવા, ઔર પરદા ખુલગયા; અબ મેરે હકમેં જો તુજકે બેહતર નઝર આવેસો કર, તુ મુખતાર હએ. ગરઝ વોહ દોનોં આશક, ઔર માશુક ચમને નશાતમેં હંસે બોલે, ઔર અપને અપને ઇશ્તીઆકકે દફતર ખોલે, ઔર કઇદીન બોસો કનારકી લઝ્ઝત બખુબી ઉઠાઇ, ઔર શરબતે વીસાલસે અપને સીનએ સોઝાંકી આગ બુજહાઈ.

આખીર બકાવલીકે રવાનગીકા દીન આપહોંચા. તાજુલમુલુક ફેર બીસતરે બેકરારીપર માહીએ બે આબકે મવાફીક તડપનેલગા. યેહ હાલ દેખકર બકાવલીનેભી ચાહા કે શરમોહયાકા દામન ચાક કરકે અપનાભી વએસાહી હાલ બનાવે, લેકીન રૂહઅફ્ઝાને વહીં મના કીયા કે ખબરદાર ઝીનહાર અએસા નકરના, ક્યું કે ઇસમેં રૂસવાઇ, ઔર બદનામી હએ; ચંદરોઝ ઔરભી સબરકર, ખુદાકે હુકમસે થોડે દીનોંમેં તુજહકો તેરે ચાહનેવાલેસે મીલાદેઉંગી, ઔર શરબતે વીસાલ શબોરોઝ પીલાઉંગી, જુદાઇકે દીન થોડે બાકીહએં સો વોહભી કટજાએંગે, અબ તુ ખાતરજમા રખ, ઔર માબાપકી બખુબી ફરમાબરદારી કર, ઔર જનાબે ઇલાહીમેં ઇલતાજા, ઓર ઝારીકર; ફેર દેખતો પરદએ ગએબસે ક્યા ઝુહુરમેં આતાહએ, ઓર કોશીશ ક્યા પેશ લાતીહએ. બકાવલી યેહ કલામ રૂહઅફ્ઝાકા સુનકર ચારોનાચાર સબરકરકે ગુલીસ્તાને ઇરમકો ગઇ, ઓર અપને બાપકી ખીદમતમેં જાનોદીલસે મશગુલહુઇ. બકાવલીકે માબાપ નેહાયત ખુશહુએ, ઓર જનાબેબારીમેં શુકરાના બજાલાએ કે, અએ ખાલીક તુને અપનેહી ફઝલોકરમસે બકાવલીકી વહશત દુરકી.

કીસ્સા અઢારવાં.

રૂહઅફ્ઝાકા જાહેરકરના અપની માસે તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલીકે ઈશકકી કય્ફીયતકો, ઔર જાના જમીલાખાતુનકે પાસ ઉન દોનોંકી શાદીકી દરખ્વાસ્તકે લીએ.

કહેતેહએં કે, જબ બકાવલી રૂહઅફ્ઝાસે રૂખસત હોકર અપને ઘર ગઈ, તબ રૂહઅફ્ઝાને શાહઝાદે, ઔર બકાવલીકે ઇશ્કકી તમામ કય્ફીયત અપની માસે ઝાહીરકી. હુસ્નઆરા યેહ સુનકર દેરતક ફીકરકે ગરેબાનમેં સર ડાલકર સોંચનેલગી, ફેર કહેને લગી કે, અગરચે નાતા રીસ્તા આદમઝાદકા પરીસે હોના બહોત મુશકીલ હએ, લેકીન ઉસને તુજહે દેવ સીતમગારકી કય્દસે છુડાયા હએ, ઇસલીએ મુજહેભી લાઝીમ હએ કે, મએંભી ઉસે સમજાઉંગી. યેહ કહેકર ઉસી વક્ત એક મુસવ્વર ચાલાક દસ્તકો બુલા, તાજુલમુલુકકી તસવીર ખીંચવાકર ગુલીસ્તાને ઇરમમેં અપને સાથ લેગઈ, ઔર ફીરોઝશાહ, ઔર જમીલાખાતુનસે મુલાકાતકી, ચંદરોઝ વહીં રહી. એક દીનકા ઝીકર હએ કે, જમીલાખાતુનસે બાતં કરતે કરતે અપને મતલબકી બાતપર આઈ, ઔર ઇસ તરેહસે કહેને લગી કે, અએ બહેન, અગર કોઇ ગુનચએ રંગીન આબો હવાકે ફય્ઝસે કીસી શાખમેં લગે, ઔર ઉસકે પાસ કોઇ બુલબુલ ન બએઠે તો ઉસકા હોના, ઔર નહોના બરાબર હએ, ઔર અગર એક આબદાર મોતી કીસીકે હાથઆયે, ઔર ઉસકો રીસ્તેસે અલગ રખ્ખે તો અકલસે બાહેરહએ. કબતક તુ બકાવલીકો ઘરમેં રખ્ખેગી? ઔર કુંવારી રખ્ખેગી? બેહતર તો યેહ હએ કે, ઉસ માહ જબીનકો કીસી માહરૂસે શાદી કરદે.

જમીલાખાતુનને કહા કે, અએ હુસનઆરા, તુને સુના હોગા કે, બકાવલીને એક આદમઝાદસે દીલ લગાયા હએ, ઔર ઉસીકે ઇશ્કમેં મુબતીલાહએ, ઔર અપની કોમમેંસે કીસીકો વોહ પસંદ નહીં કરતી, ઔર ઉસ આદમીઝાદકે વાસ્તે રોઝોશબ ગીરીઆં, ઔર ઝારી કરતી! મએંતો ઇસ અમરમેં બહોત લાચારહું કે બુઝરગોંકા ચલન કએસા છોડું, ઔર આદમઝાદસે કીસતરેહ શાદી કરૂં? આદમીસે પરીકા બીઆહ કીસીને કીયા હએ, જો મએં કરૂં? હુસનઆરાને કહા કે, યેહ તો તુ સચ્ચ કહેતી

હએ, મગર આદમઝાદકે કમાલોંસે અગર તુ વાકીફ હોતી તો અએસે ખીઆલે ખામ અપને દીલમેં હરગીઝ નલાતી.

સુન, અએ નાદાન, આદમઝાદ તમામ મખ્લુકાતસે બેહતર વ બરતરહએ, ઔર ખુદાને અએસે અએસે રૂતબે ઊનકો દીયાહએ કે. જીસકી ઇનતેહા નહીં, યાને દરીઆએ હકીકતકો એક પલમેં કુઝએ અકલમેં ભરલેતા હએ.

બએત

ઇનસાંકી ઝાત બરઝએ જામે હએ બેચુમાં,
ઝીલે ખુદા વ સુરતે ખલ્ક ઇસમે હએ અયાં.

પસ આદમકો ખુદાને અશરફુલ મખ્લુકાત બનાયા હએ, ઔર અપની ઝાતો સીફાતકી તજલ્લી ઊસમેં રોશનકી, ઇસલીએ અએ જમીલાખાતુન, આદમઝાદ હકીકતમેં અસલી હએ, ઔર હમારા વજુદ તુફેલી, ઔર મખ્દુમ હએ. અલ કીસ્સા અએસી અએસી બાતેં કરકે ઊસકે દીલકી આગ બુજહાઇ, ઔર ઇનસાનકે તરફસે અદાવત દુર હુઇ. તબ જમીલાખાતુનને કહા કે, ખએર મએંને તેરે કહેનેસે ઉસ બાતકો કુબુલકી, મગર એહ બાતેં જો મએંને તુજહસે કી હએં સો ઉસકો કીસીસે મત કહેના, નહીંતો મુજબ શરમીંદગીકા હએ. હુસનઆરાને વોહ બાત કુબુલકી, ઔર તાજુલમુલુકી તસવીર જમીલાખાતુનકે હાથમેંદી, ઔર બોલી કે, યેહી તસવીર શરકસ્તાનકે શાહઝાદેકી હએ, આજત ખુદાને અએસા હસીન, ઔર ખુબસુરત જહાનમેં પએદા નહીં કીયા; અબ બેહતર તો યેહી હએ કે, ઉસ બુલબુલે આશકે ઝારકો ઉસ ગુલકે સાથ મીલા, ઔર ઉસ માહરૂકે પહેલુમેં ઉસ ઝોહરા જબીનકો બીઠા.

અલ કીસ્સા, જમીલાખાતુનકો ઉસ બાતપર ગઝીકી. તબ જમીલાખાતુન બોલી કે, બહેન ઊસકી તસવીરતો હએ, મગર ઉસકો કહાંસે ઢુંઢ લાઉં? તબ હુસનઆરાને કહા કે, તુ ખાતીરજમા રખ, ઔર શાદીકી તઇઆરી કર, મએં ઊસકો દુલાની તારીખ દુલ્હા બનાકર બરાત સમેત યહાં લેકર આઊંગી. યેહ કહેકર વહાંસે રૂખસત હુઇ, ઔર ચંદરોઝમેં જઝીરએ ફીરદોસમેં જાપહોંચી, તબ બાગે ઇરમમેં ગઇ, ઔર તાજુલમુલુકસે વહાંકી કએફીયત બયાનકી, ઔર કહી કે, ચંદરોઝમેં બખાવલીસે શાદીભી હોજાવેગી.

કીસ્સા ઊનીસવાં.

તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલીકી શાદીકે બયાનમેં.

બાગબાન ઇસ ગુલીસ્તાનકા ગુલ, ઔર બુલબુલકે વીસાલકા યું બયાન કરતા હય્યે કે, જમીલાખાતુનને જો બાતેં હુસનઆરાસે કીથી, ફીરોઝશાહસે જાકર ઝાહીરકી, ઔર શાહઝાદેકી તસવીર બતાઇ. ફીરોઝશાહને વોહ તસવીર સમનરૂ પરીકે હાથસે બકાવલીકે પાસ ભીજવાદીયા, ઔર કહા કે, યેહ તસવીર શરકસ્તાનકે શાહઝાદેકી હય્યે, ઔર અય્યેસા જવાન હસીન, ઔર ખુબસુરત ઇસ ઝમાનેમેં દુસરા કોઇ નહોગા, ઔર તુ જો કીસી આદમઝાદકે ઇશ્કમેં દીવાની હુઇ હય્યે, ઔર અપની જાન ઉસકી જુદાઇમેં ખોરહીહય્યે સો વોહ બેફાએદા હય્યે, અગર તેરી મરઝી હો તો ઊસકે સાથ તેરી શાદી કરદું? મેરી અકલમેંતો અય્યેસા આતા હય્યે કે, ઇનસાનમેં તો ક્યા, મગર પરી, ઔર હુરો ગીલમાંમેંભી અય્યેસા ખુબસુરત કોઇ નહોગા. સમનરૂ પરી ખુશીખુશી બકાવલીકે પાસ વોહ તસવીર લેગઇ, ઔર ઝબાની જોકુછ ફીરોઝશાહને કહાથા સો વોહ તમામ હકીકત બકાવલીસે કહેસુનાઇ. ઊસ લાલા ઉઝારને બગઔર ઊસ તસવીરકો દેખી, ઔર અપને માશુકકી તસવીર જાનકર ઊસ તસવીરકો બોસાદી, ઔર દીલમેં બોલી કે, યેહ કારપરદાઝી, ઔર નય્યેરંગ સાઝી તમામ રૂહઅફઝાકી હય્યે. હકીકતમેં વોહ અપને કય્યોલકી બડી સચ્ચી હય્યે.

આખીર મુસકુરાકર સમનરૂપરીસે કહી કે, દેખતો તુજકે મેરે સરકી કસમ, યેહ ઉસી શખ્સકી તસવીર હય્યે, જીસકી જુદાઇમેં સીનાચાક, દીલ બેકરાર, જાન હલાક હય્યે. સમનરૂ વોહ તસવીર દેખકર મારે ખુશીકે ઊછલપડી, ઔર બોલી કે હાં હાં પાદશાહઝાદી બેશક યેહ તસવીર ઉસી શાહઝાદેકી હય્યે, લો અબ હંસો બોલો, ખુશીઆં કરો, જો તુમ્હારા મતલબથા સો ખુદાને પુરા કીયા. યેહ કહેકર સમનરૂપરી ફીરોઝશાહકે પાસ આઇ, ઔર યું અરઝ કરને લગી કે, હુઝુર ફરઝંદ માબાપકે તાબે હય્યેં, ઉનકી સઆદતમંદી ઇસીમેં હય્યે કે, વાલેદય્યેનકી મરઝીકે બરખીલાફ કોઇ કામ નકરેં, ઔર હર હાલમેં ઉનકી ખુશીકો અપની ખુશી જાનેં. ફીરોઝશાહ યેહ ગુફતોગો સુનકર નેહાયત શાદહુવા, ઔર શાદીકી તઇઆરીકા હુકમ દીયા. કારપરદાઝોંને ઊસી વકત સબ સામાન શાદીકા તઇઆર કીયા, ઔર શહેરમેં તમામ દુકાનેં નકશો નીગારસે આરાસ્તા હુઇં, ઔર રંગારંગકે ફરશ બીછાએ, ઔર જાબજા નાચ રાગ હોને લગા; ચારોં તરફ શાદીકી ધુમ મચગઇ. જાબજાસે પરીઓંકે ટોલેકેટોલે આનેલગે, ઔર મજલીસ અય્યે

થી નશાતકી આરાસ્તા હુઇ, ઔર નાચ દેખને, શરાબ પીનેમેં મશગુલ હુઇએ, ઔર હરરોઝ નઇ નઇ તરેહકી ઝીઆફતેં ખાનેલગે. શીરોઝશાહ હરેક અદના, ઔર આલા કી મવારીક હરેકકે રૂતબેકે ખુદ અપની ઝાતસે મેહેમાનદારી બજાલાતા, બલકે અહેલ કારોંકો ઇસી કામપર મુકરર કીયા; તાકે હરેક કામકા બખુબી સરંજામહો.

ઉધર વઝીરએ શીરદોસમેંભી મુઝફફરશાહને ઉસી તરેહસે તાજુલમુલુકકી શાદીકી તઇઆરી, ઔર મેહેમાનદારી શુરૂકી. ફેર ઉસ તારીખકો જો મુકરર કી ગઇથી, તમામ વઝીરોં, ઔર અમીરોંકો હુકમ કીયા કે, નએ લીબાસ, રંગીન પુરતકલ્લુફ પહેનેં, ઔર સરદાર લશકરોંભી હુકમ દેવેં કે, તમામ લશકર આરાસ્તા હોવે. બાદ નેક સાઅત દેખકર શાહઝાદેકો સોનેકી ચોકીપર બીઠલાકર ન્હીલાયા, ઔર પોશાક શાહના પહેનાયા ઔર તાજપર જીગા, ઔર કલગી લગાઇ, ઔર નવરતનકે, હાર. ઔર ફુલોંકી બધ્ધી પહેનાયા, ઔર સેહેરા મુક્કેશી મોતીઓંકા સરકો બાંધા, ઔર એક પરી પએકર ઘોડેપર સવાર કીયા, ઔર વહાંસે મુઝફફરશાહ કઇ પાદશાહોં સમેત, ઔર હુસનઆરા, ઔર તમામ સહેલીઆં સમેત શાહઝાદેકો બીચમેં લીએ, ઔર સરદાર, અમીરોં ઉમરા દહને તરફ, ઔર બાંએં તરફ જુલુમેં, ઔર આગે સવારોંકે પરે તોપેં સલામીકે છોડતેહુએ ચલેજાતેથે. આખીર મનઝેં કાટતેહુએ વઝીરએ ઇરમકો રવાનાહુએ, ઔર ઉધર યેહ ખબર નેક અસરકે સુનતેહી બકાવલીકો આરાસ્તા કરને લગી.

અબયાત.

પરસ્તારોંને યેહ ઉસકો બનાયા, કે ઉસકા હુસન દુના કરદીખાયા.
કી ઇસ અંદાઝસે બાલોંમેં કંઘી, કે ખીખરા દેખને વાલોંકા વાંજી.
લીપટ ઉનકી જો ઉસદમ આઇ એકબાર, હુઇ કાફુર બુએ મુશ્કે તાતાર.
બજુગી ગુંથી વોહ પાકીઝા ચોટી, કે સબ અહેલે નઝરકી જાન લોટી.
ગીને લાલોંકે આલીઝે દુર અફશાં, લગાએ ઉસમેં પીનહાં ઔર નુમાયાં.
ચમક દેખેં અગર ઊનકી સરાસર, તસ્સદ્દુક હોં શબે યલદાકે અખતર.
ફેર એક શબનમકી અંગીઆ ચહચહે લાલ, હરેક તાર ઊસકા સએદે દીલકાથા જાલ.
નીપટ ઊસપર નેહાયત જેહમ જહમાઇ, નીપટ અસલુબસે દોરી ટકીથી.
સજી જુંહીં કલસસી છાતીઓંપર, સમાહસને દીખાયા યેહ તુરકતર,
પડી જીસકી નઝર ઉસપર વોહ બોલા, શફકમેં વાહવાહ કયા ચાંદ નીકલા.
ફેર ઉસપર પહેની એક વએસીલી કુડતી, કે તા હોવે અયાં રંગત બદનકી.
શાહાના તરેહકી એક ભારી પીશવાઝ, ફેર ઊસને પહેની બાસદ નાઝો અંદાઝ.
મુગરરક તાશકા એક પાએજામા, પહેનકર ઊસને એક આલમકો રોંદા.

ભરી જબ માંગ ઊસકી મોતીઓંસે, હુએ શરમીંદા તારે કહે કશાંકે.
લગાયા ઉસકે જબ માથેપે ટીકા, હુવા ગુલ ચાંદપર તારા યેહ નીકલા.
પહેનાયા કાનમેં ઉસકે વોહ જહુમકા, કે બરહમ હોગયા અકદે સુરઈઆ.
પહેના ચંપાકલી બાંધા વોહ દુલડા, નબાતુન નઅશકો હએરતમેં ડાલા.
વોહ નથકી જોહોક બાલિકા દમકના, વોહ માહસે મુંહકા ઘુંઘટમેં ચમકના.
બનાતાથા હરેકકો નકશે દીવાર, હરેક પીરોંજવાથા મહવે દીદાર.
સીવા ઇસકે બહોતસા ઉસને ગહેના, મુનાસીબ જીસ જગાથા વાંભી પહેના.
ચડી મુખડેપે ઉસકે અએસી શીરીં, કે ફીકી પડગઇ એકબાર શીરીં.
ન ગહેનેસે બડા કુછ હુસન ઊસકા, હુઇ ઝેવરકો બનકે ઉસસે સોભા.
લીબાસો ઝેવરો હુસનો અદાકા, બયાં સારા કરૂં કબહએ યેહ યારા.

અલ કીસ્સા જબ બરાત કરીબ પહોંચી, તબ શીગાઝશાહકે ઈસતીકબાલકે લીએ તમામ અરકાનેદવલત ભેજે. ઉનહોંને નેહાયત તાઝીમ, ઔર તકરીમસે શહેરમેં લેઆએ, ઔર જીસ જગા મજલીસ અએશો નશાતકીથી વહાં બડે કરરો ફર, ઔર તમકનતસે બીઠલાયા, ઔર હુસનઆરાસે જમીલાખાતુન બડે સુલુકસે પેશઆઈ, ઔર સારે તરીકે સમધનોંકે બજાલાઇ. ગરઝ પીછલી રાતતક નાચ રાગકી સોહબતરહી. ફેર ઉસ ગોહરે બેબહાકા ઉસ લાલ યકતાકે સાથ અકદ બાંધા. મુબારક સલામતકા ચારોંતરફ શોરહુવા. ફેર ગુલાબ પાન દીયા ગયા, ઔર શરબત પીલાનેલગે. ફેર દુલેકો રીત રસમકે વાસ્તે અંદર બુલાયા, ઔર દુલહનકે પાસ મસનદે શાહાનાપર બીઠાયા, જો જો ટોટકેથે સો કીએ, ઔર ડોમનીઓંસે માસુલી ટાનેભી ગવાએ ફેર દુલે ઔર દુલહનકો ખીલવત ખાનેમેં પહોંચાદીએ, ઔર હરેકને વહાંસે કીનારા કીયા.

નઝમ.

આશકો માશુક બહમહો જહાં, શઓક નીપટ જોશમેં આવે વહાં.
શમાકુ પરવાના જો દેખે કહીં, રહે નસકે ગીરપડે ઊસપર વહીં.
સબ્ર કરે ફુલસે બુલબુલ કહાં, લેલેહએ આગોશમેં માનીંદે જાં.
તુતી જો આઇનેકો દેખે કભુ, ચએન નઆવે ઉસે બે ગુફ્તોગુ.
દેખા જો શાહઝાદેને ઊસદમવહાં, ઉસ ગુલે બેખારકો બે બાગબાં.
લેકે બગલમેં લીએ બોસે કઇ, શઓકને કુછ સબ્રકી રૂખસત નદી.
લે ચુકા જબ પીસ્તએ લબકા મઝા, સેબે ઝનખદાંકી તરફ જહુકપડા.
આરેઝે ગુલરંગપે ફેર મેલકી, ઉસકીભીલી ખુબ તરેહ ચાશની.

ઉઠ્ઠીહુઈ છાતીયાં વોહ સખ્તસખ્ત, ગેંદકે માનીંદ જો પાઇં કરખ્ત.
રહેનસકા ડાલદીયા ઉનપે હાત, બલકે બડી ઉસસેભી કુછ ઔર બાત.
ગોહરે અલમાસ હુએ ફેર બહમ, લેનેલગે દોનોં મઝે દમબદમ.

જબ ખુબ શરાબે વીસાલસે મદહોશહુએ, તબ હરેકને અપના અપના સાઅદ સીમીં દુસરેકા તકીઆ બનાયા, મુંહસેમુંહ, લબસેલબ, સીનેસેસીના મીલાયા. આખીર ઈસી તરેહસે દોનો સોરહે. જબ સુબ્હોહુઇ, મુર્ગને બાંગદી. શાહઝાદેને ઊઠકર હમ્મામ કી રાહલી, ઔર રહઅફ્ઝા ઊસ અશરતગાહમેં આઇ, ઔર બકાવલીકો દેખી કે રાતકી જાગી મલીદલી ગાફીલ સોતીહએ, બાલ છુટેહુએ, ઔર હાર તુટેહુએ, કાજલ આંખોંકા તમામ ફએલગયા, લાખેકા નામભી હોઠોંપર નરહા, ગાલોંપર નશાન દાંતોંકે, ઔર છાતીઓંપર હાતોંકે પડેહુએ હએં! એહ આલમ દેખકર રહઅફ્ઝા રહે નસકી, જલ્દ ઉસકો જગાઇ, ઔર મુસકુરાકર બોલી કે, અએ બહેન ઉસરોઝ તો મુજહે કહેતી થી કે, તુને દેવમઝારકે મદરસેમેં શરાહે લોંદીપડીહએ, લેકીન આજતો તેરે અતવાર, ઔર ચેહેરેકે આસારસે સાફ માલુમ હોતાહએ કે, આજકી રાત તુનેભી અપને યારકે મકતબમેં અપને મતલબકો બખુબી પકડકર બડી અલ્લામા બની હએ. બકાવલી યેહ સુનકર મુસકુરાકર બોલી કે, બુવા ભલા તુમ્હારે મુંહમેં ક્યું પાની ભરઆતાહએ? ઇસપરસે મુજહે સાફ માલુમ હોતા હએ કે, તુમ્હારાભી યેહી ઇરાદા હએ. અગર અએસા હી ખીઆલ હએ તો બહોત બેહતર, મઐંભી રાઝીહું, શઔકસે અપને વસલીકો ઉસ મુશ્તાકકે આગે રખ્ખો, ફેર ઉસકે કલમકી રવાનગી, ઔર કુવ્વત દેખો કે, કીસતરેહ તોડજોડ લગાતા હએ, ઔર કએસે કએસે ગુલબુટે બનાતાહએ. ગરઝ ઇસી તરેહ વોહ દોનોં આપસમેં હંસતી ઔર બોલતીથીં. આખીર રહઅફ્ઝા અપને બાપ સમેત રૂખ્સત હોકર અપને ઘરકો ગઇ, ઔર તાજુલમુલુકને અપની બુદોબાશ વહીં ઇખ્તીઆરકી.

કીસ્સા બીસવાં.

રૂખસત હોના તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલીકા ફીરોજશાહ, ઔર જમીલાખાતુનસે, ઔર પહોંચના મુલ્કે શરકસ્તાનમેં.

એક રોઝ તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલીને આપસમેં મસલહત કરકે ફીરોઝશાહ ઔર જમીલાખાતુનસે રૂખસત માંગી. વોહ રાઝી હુએ, ઔર ઉસી વક્ત સફરકે સામાનકી તઇઆરીકો હુકમ કીયા, ઔર હઝારોં ગુલામ કમર તીલઆત, ઔર સએકડોં લોંડીઆં ખુબસુરત ખીદમતકે વાસ્તે ઇનાયતકીં, ઔર દાન દહેઝકે સીવા ઇતના કુછ નકદોજીનસ, ઔર લવાઝેમા સફરકા દીયા કે, બયાનસે બાહેરહએ,

અલકીસ્સા શાહઝાદા, બડી શાનોશઓકતસે બકાવલી સમેત ચંદરોઝમેં અપને મુલ્કમેં જાપહોંચ્યા. દીલબર, ઔર મહમુદાકી જાનમેં જાન આઇ. ઉન દોનોકા આના ઉનકે હકમેં અએસા હુવા જઅેસા બીમારકે લીએ મસીહા આયા, લેકીન બકાવલીકો ઇસ હુસ્નો જમાલસે દેખકર હએરાનહુંઇ. આએહુએ હોશ જાતેરહે, હાતોંકે તોતે ઉડગએ. બકાવલીને જો ઉનકા યેહ રંગ ઢંગ દેખી, તબ હરેકકો ગલેસે લગાઇ, ઔર કહેનેલગી કે, તુમ કીસીં તરેહકા અંદેશા નકરો, ખાતીરજમા રખો, મએં તુમ્હારે અએશમેં મુતલક ખલલ અંદાઝ નહોઉંગી, બલકે અપની ખુશી તુમ્હારી ખુશીકો મુકદદમ જાનુંગી, ઔર તુમ્હારી ઇતાઅત, ઔર ફરમાબરદારી બજાલાઉંગી. ચુનાચે વોહ તીનો આપસમેં માનીંદ શીરો શકરકે રહેનેલગે, ઔર સાહઝાદાભી ઉનકેસાથ બડી ગુફતગોસે અવકાત કાટતાથા, ઔર દીન રાત અએશોઅશરતમેં રહેનેલગે.

કીસ્સા ઈકીસવાં.

બકાવલીકા રાજા ઇંદરકી સભામેં જાનેકા, ઔર નાચના ગાના ઊસકે હુજુર, ઔર જુદાઈ હોના તાજુલમુલુક ઔર બકાવલીમેં.

અહેલે હીંદકી કીતાબોંમેં યું લીખ્ખા હય્યે કે "અમરનગર" નામી એક શહેર આબાદ હય્યે કે, વહાંકે રહેનેવાલે હમેશા ઝીંદા રહેતેહય્યેં, ઔર રાજા ઈંદર વહાંકા રાજ કરતાહય્યે, ઔર દીન રાત પરીઓંકે સાથ અય્યેશોઅશરતમેં રહેતાહય્યે, ઔર નાચ રાગ સે કમાલ શવ્વોક રખ્ખતા હય્યે, ઔર તમામ જીન્નાતભી ઉસકે તાબેદાર, ઔર ફરમાંબર દાર હય્યેં. તમામ પરીઆં ઊસકી મજલીસમેં જાતીહય્યેં, ઔર રોઝોશબ નાચતી, ઔર ગાતીહય્યેં.

એકરોઝકા ઝીકર હય્યે કે, રાજા ઇંદરને કહા કે, ફીરોઝશાહકી બેટી બકાવલી મુદ્દતસે હમારી મજલીસમેં નહીંઆતી, ઉસકા ક્યા સબબ હય્યે ? ઔર યહાં આનેકો ઉસે કવ્વોન મનાકરતા હય્યે ? પરીઓંમેંસે એકને અરઝ કી કે, વોહ એક આદમઝાદકે દામે ઇશ્કમેં ગીરફતાર હુઇ હય્યે; બુલબુલે બેકરારકે માનીંદ નાલા, ઔર ફરીઆદ કરતી હય્યે, ઔર અપને બેગાનેસે નફરત કરતી હય્યે; ફકત ઉસીસે સોહબત હય્યે, શરાબે વસ્લ શબોરોઝ ઉસીકી સાથ પીતી હય્યે, ઔર ઊસીંકે દમસે જીતી હય્યે. યેહ માજરા સુનતેહી રાજાકો નેહાયત ગુસ્સા આયા. કઇ પરીઓંકે તરફ ઇશારા કીયા કે, બકાવલીકો જહાં હોવે વહાંસે ઇસી વક્ત લાકર હાઝીર કરો. વોહ પરીઆં ઉસી વક્ત વહાંસે તખ્તેરવાંપર સવાર હોકર તાજુલમુલુકકે બાગમેં આઈ, ઔર બકાવલીકો જગાકર રાજાકી એતેરાઝી, ઔર ગઝબનાકીકા અહેવાલ ઝાહેર કીયા ! તબતો બકાવલીકો તાબ નરહી, ચારો નાચાર, ઊસ તખ્તપર સવાર હોકર અમરનગરમેં ગઈ, ઔર કાંપતીહુઇ રાજાકે સામને આદાબ બજાલાકર હાથ બાંધકર ખડીહુઇ. રાજાને નીગાહે કહેરસે બકાવલીકે તરફ દેખ્ખા, ઔર ખફા હુવા. આખીર ફરમાયા કે, ઇસકો આગમેં ડાલદો કે ઇનસાનકે બદનકી બો બાસ ઇસમેં નરહે, ઔર વહાંકી સોહબતકે કાબીલ હોવે. પરીઓંને ફીલફોર બકાવલીકો હાથોંહાથ વહાંસે બાહેર લાકર આતશકદેમેં ડાલદીયા. બકાવલી ઉસ આગમેં જલકર ખાક હોગઇ.

બએત.

જળગયા આશક તો કયા ગમ હૅએ કે ઉસકી ચરમેતર,
દેખતી હૅએ યારકો ગુલશનમેં માનીંદેખલીલ.

બાદ ઉસકે રાજાને ઉસ રાખપર કુછ મંતર પડકર પાની છીડકા, ફીલફોર બકા વલી ઝીંદા હુઇ, ઔર સુરતે અસલીપર આ મજલીસમેં નાચનેલગી! પહેલીહી ઠોકરમેં અહેલે મજલીસકે દીલોંકો પામાલ કરડાલી! ગરઝ નાચને ગાનેકા જો હકથા સો અદા કીયા, તમામ મજલીસકો ગશ આયા! ફેરતો હરેકકી ઝબાનસે વાહવા હોનેલગી, ઔર આફરીન, ઔર તહસીનકી સદા બુલંદ હુઇ. તબ બકાવલી આદાબ બજાકર રાજાસે રૂખસત હુઇ, ઔર અપને બાગમેં આકર ગુલાબકે હૌઝમેં નહાકર શાહઝાદેકી બગલમેં સોરહી. ફજરકો ઉઠી, ઔર અપને મામુલકે મવાફીક સીનગારકી, ઔર તમામ લોગભી અપને અપને કામ ધંદેસે લગ ગએ. અલકીસ્સા હર રાત ઇસી તરેહ વોહ ગએરતે હુર અમરનગરમેં જાતી. પહેલેતો આગમેં જલજાતી, ઔર ફેર રાજાકે હુઝુર જાતી, ઔર નાચતી ગાતી. જબ થોડીસી રાત બાકી રેહેતી, તબ રૂખસ્ત હોકર અપને બાગમેં આતી, ઔર ગુલાબકે હૌઝમેં નહાકર અપને આશકે સાદકસે હમ આગોશ હોતી, ઔર અપને દીલકો ઠંડા કરતી.

નઝમ.

કુબુલ ઉસને કીયા જલના સદાકા, ન છોડા વસ્લ અપને દીલરૂબાકા.
બદનકો અપને વોહ હરશબ જલાતી, સદા તનકો વોહ ખાગીસ્તર બનાતી.
પર આશકસે નકરતીથી કીનારા, ફીરાક ઉસકા નથા હરગીઝ ગવારા.
જો જલમરનેકો અપને દીલમેં ઠાને, વોહ હર આતશકદેકો આબજાને.
ગવારા તનપે હોવે નારેસોઝાં, સહા જાતાનહીં પર સોઝે હીજરાં.
જીસે હો શમારૂયોંસે મોહબ્બત, વોહી જાનેહૅએ નીત જલનેકી નીય્યત.

મગર શાહઝાદેકો ઇસ બાતકી મુતલક ખબર નથી. એક રાતકા ઝીકર હૅએ કે, બકાવલીતો અપને મામુલપર ઇંદરકે અખાડેમેં ગઇ. યહાં શાહઝાદેકી આંખ ખુલગઇ, પલંગપર ઉસે નદેખા! ચારોંતરફ ઉસ બાગકે ઢુંઢને લગા, મગર કહીં ઉસકા નશાન નમીલા; નેહાયત હૅએરાનહુવા, ઔર ઉસી ખીલવતખાનેમેં આબએઠા, ઔર યહાંતક ઉસ માહ જબીંકી રાહ દેખી કે આંખેં પથરાગઇં, આખેરશ સોગયા. ફેર થોડી દેરકેબાદ બકાવલીભી અપને વકતપર આઇ, ઔર તાજુલમુલુકકે સાથ સોરહી. સુબ્હોકો તા

જુલમુલુકને જો બકાવલીકો અપને સાથ સોતી પાયા, તબતો ઔરભી હએરાન હુવા. લેકીન દમનમારા, ઔર ઉસ રાઝકો મુતલક નબોલા, મગર ઇસ બાતકી તહેકીકકે વાસ્તે દુસરી રાત અપની અંગલી કાટકર ઉસપર નમકકા પાની છીડકા કે કહીં નીંદ નઆવે.

ગરઝ જબ આધીરાત હુઇ, તબ એક તખ્ત આ મવજુદહુવા. બકાવલી ઉઠ કર બનાવ કરનેલગી, ઔર શાહઝાદા આહેસ્તા ઉઠકર ઉસ તખ્તકા પાયા પકડકે બએઠ રહા ? ઇતનેમેં બકાવલીભી આકર સવારહુઇ, ઔર દેવોંને ઉસ તખ્તકો અધર ઉડાયા. તાજુલમુલુક ઉસી તખ્તકે પાએસે લટકરહા ! ફેર ઇસકદર વોહ તખ્ત બુલંદહુવા કે, ઝમીન નઝરસે ગાયબ હોગઈ ! આખીર વોહ તખ્ત રાજા ઇંદરકે દરવઝેપર જાકર ઠહેરા. બકાવલી ઊસ તખ્તપરસે ઉતરકર એકતરફ ખડી હોરહી, ઔર શાહઝાદાભી એક તરફ છુપાકર ખુદાકી કુદરતકા તમાશા દેખને લગા. ગરઝ જીસ તરફ આંખ પડતાથી પરીઓંકે ટોલેકેટોલે નઝરઆતેથે, ઔર હરતરફસે તરેહતરેહકે ગગ, ઔર સાઝકી આવાઝ આનેલગી, જો શાહઝાદેને અપની ઉમરમેંભી કભી નસુનાથા ! હાસીલ કલામ, તાજુલમુલુકને વહાં વોહ તમાશા દેખા જો કભી નદેખાથા, ઔર વોહ સુના જો કભી નસુનાથા. શાહઝાદા વોહ તમાશા દેખરહાથા કે ઇતનેમેં કઇ પરીઆં દઓડીં, ઔર બકાવલીકો ઉઠાકર આતશકદેમેં ડાલદીં ! વોહ જલકર રાખહોગઇ. વોહ ઇસ હાદેસેકો દેખકર સબકુછ ભુલગયા, ઔર બેઇતીઆર દોનોં હાથોંસે સરપીટનેલગા, ઔર અપને જીમેં કહેનેલગા કે, હએફહએ કે, મએં ઇસ વકત પરવાનેકે માનીંદ પરભી નહીં રખતાહું, જો ઉસ શમારૂકે સાથ જલતા, ઔર અપને બદનકો રાખ કરકે ઉસસે મીલતા. ક્યાકરૂં કુછ બસ નહીં ચલતા, યેહતો ઇસી ખીઆલમેંથા કે, એક પરીને પાનીપર કુછ પડકર ફુંકી, ઔર ઊસ રાખપર છીડકી ! ઊસીવક્ત બકાવલી ઝીંદાહુઇ, ઔર રાજાકી મજલીસમેં આઇ. શાહઝાદાભી ઉસકે પીછે ચલાગયા. ઊસ મજલીસમેં બહોતસે દેવ, ઔર પરીઆં જમાહુએથે, ઇસલીએ કોઇ કીસીકો પહેછાન નહીં સકતાથા, ઇસી સબબસે શાહઝાદેકોભી કીસીને નજાના, કે, યેહ કઓનહએ. ઈત્તેફાકન બકાવલીકા તબલા બજાનેવાલા બહોત બુઢાથા, ઔર ઝઇફીકે સબબસે અછ્છી તરેહ બજા નહીં સકતાથા. બકાવલી રૂકરૂકકે નાચતી, ઔર બારબાર તીવડી ચઢાતી. શાહઝાદા યેહ હાલ દેખકર બેચએનહુવા. આખીર રહેનસકા—સાઝીંદેકે કાનમેં જાહુકકર કહા કે, અગર તેરી મરઝી હોવે તો એક દો ગતેં મએંભી બજાઊં કે ઇસકામમેં બહોત હુશીઆર, ઔર ચાલાક દસ્તહું. ઊસ બુઢેને ઇસ બાતકો ગનીમત જાના, ઔર ઉસી વક્ત પખવાજ શાહઝાદેકે હવાલે કીયા. શાહઝાદા પખવાજ બજાનેમેં નેહાયત તાક શોહરએ આફાકથા—તીસપર બકાવલીકેદામે ઇશ્કમેં ગીરફતારથા સો મવાફીક બકાવલીકે મીઝાજકે બજાનેલગા—તબતો કએફીયત નાચકી અએસી બડી કે, હર દરોદીવારસે

સદા વાહવા કી આનેલગી, ઔર રાજા ઇંદરભી યહાંતક ખુશહુવા કે, અપને ગલેકા નવલખ્ખા હાર ઉતારકર બકાવલીકો ઇનાયત કીયા! બકાવલી નાચતેનાચતે પીછે હટી, ઔર વોહ હાર શાહઝાદેકો પખાવાચી જાનકર દેદીયા. બાદ ઉસકે મજલીસ રાગરંગકી બરખાસ્તહુઇ. શાહઝાદા જીસતરેહ ગયાથા ઉસીતરેહ બાગમેં આયા! જબ બકાવલી ગુલાબકે હઔઝકે તરફ ગઇ, શાહઝાદા ખ્વાબગાહમેં જાકર સોરહા, લેકીન સુબ્હોકે વકત મુસકુરાતાહુવા ઉઠા. બકાવલીને શાહઝાદેસે પુછા કે, ઐ સબબ મુસકુરાનેકા ક્યા બાએસ હએ? ઉસને કહા કે, મએંને રાતકો એક અજાયબ ખ્વાબ દેખાહએ, ઇસ વાસ્તે હર ઘડી મુજહકો હંસી આતીહએ. બકાવલી બોલી કે, ખુદા ખુબકરે, લેકીન મએંભી તો સુનું કે, વોહ ક્યા ખ્વાબ દેખાહએ! તાજુલમુલુક બોલા કે, મએંને યેહ દેખાહએ કે, તુ આધી રાતકો કહીં જાતીહએ, ઔર મુજકે અએસાહી છોડકર ચલીજાતીહએ. બકાવલી યેહ બાતકે સુનતેહી દીલમેં ડરી કે, શાયદ વોહ ભેદ ઉસપર ઝાહેર હોગયાહો, ઔર શાયદ યેહભી મેરેસાથ વહાં આયાહો! ફેર જીમેં કહેનેલગી કે, સબ કએફીયત તો સુનલેના ચાહીએ. ફેર શાહઝાદેસે બોલી કે, ઇસકે સીવા ઔરભી કુછ દેખાહએ? શાહઝાદેને કહા કે, ફેર ખ્વાબમેં દેખા કે, આજકી રાત મએંભી તેરે હમરાહ ગયાહું, ઇસતરેહ કે, પરીઆં એક તખ્ત લાઇં, ઔર તુ ઉસપર સવારહુઇ, ઔર મએં તખ્તકે પાએસે લટકતાહુવા ચલાગયા. પસ અબ ઝીઆદા કહેના ખુબ નહીં, ક્યું કે, ખ્વાબકી બાત બેસરોપા હોતીહએ—ખ્વાબોખીઆલકી બાતેં બેફાએદા કએોનબકે. બકાવલીને કહા કે, અએ શાહઝાદે તુજકે મેરે સરકી કસમ, સચ કહે કે, ફેર ક્યા દેખા?

ગરઝ, તાજુલમુલક થોડા અહેવાલ કહેતા, ઔર ફેર ચુપહોજાતા, ઔર વોહ કસમેં દેદેકર પુછતીથી! આખીર થોડાથોડા માજરા અવ્વલસે આખીરતક કહેસુનાયા, ઔર વોહ હાર જો ઇંદરને બકાવલીકો ઇનઆમ દીયાથા, સો તકીએકે નીચેસે નીકાલ કર બતલાયા! તબતો પરીને અપના મુંહ પીટી, ઔર સુન હોગઇ. થોડી દેરકે બાદ બોલી કે, અએ શાહઝાદે યેહ તુને ક્યાકીયા કે, તુ આપ અપના દુશમનહુવા, ક્યું કે મએને તેરેવાસ્તે અપને મા બાપસે જુદાહો, ક્યા ક્યા રંજો મુસીબત ઉઠાઇ, ઔર અપને બેગાનેકે તાનેતીશને હઝારોં ઉઠાઇ, બલકે તેરે વાસ્તે મએંને હરરોઝ આગમેંભી જલના કુબુલકી, લેકીન તુજહકો નછોડા, ઔર તેરી ચાહસે મુંહ નમોડા. ચુનાચે તુને અપની આંખોંસેભી યેહ તમાશા દેખલીયા, કુછ કહેનેકી હાજત નહીં. કાશકે તુ ઉસ મજલીસમેં નઆતા, ઔર ઇસી જગા મેરી જુદાઇકા સદમા ઊઠાતા તો બહોત બેહતરથા, ક્યું કે ઇસકા અંજામ અછ્છા નહીં—અબ મએં નેહાયત હએરાનહું કે, અગર તુજકે વહાં નલેજાઉં તો બનતી નહી, ઔર લેજાઉં તો કબતક તુજહકો છુપાએ રખ્ખું. ખએર અબ જોકુછ તકદીરમેં લીખાહએ વોહી હોગા, લેકીન મએં આજ અપને

નસીબોંકો આઝમાતીહું, ઔર તુજહેભી અપને સાથ લીએજાતીહું, આગે મરઝી ખુદાકી. ચુનાચે હરરોઝકે મવાફીક ઊસી વકતપર મજલીસમેં ગઈ, ઔર રાજાસે અરઝકી કે, આજ મએંને એક પખવાજ બજાનેવાલા અપને સાથ લાઇહું, અગર હુકમ હોવે તો વોહ યહાં હાઝીર હોકર આપકે રૂબરૂ બજાવે, રાજાને ફરમાયા કે, બહોત અછ્છા, ઉસકો બુલાઓ કે, હમારીભી અએન ખુશીહએ,

અલકીસ્સા શાહઝાદા બજાનેલગા, ઔર બકાવલી નાચનેલગી. આખીર યેહ હાલ હુવા કે, ઉસકે બજાનેને, ઔર બકાવલીકે નાચનેને તમામ સભાકો બેહોશ કરદીયા, ઔર રાજાભી બહોત ખુશહુવા, ઔર ઉસી આલમમેં ફરમાયા કે, અએ બકાવલી માંગ કે તુ ક્યા માંગા ચાહતી હએ ? જોકુછ માંગેગી બીલફૈર પાવેગી, મહરૂમ નજાવેગી. યેહ સુનકર બકાવલીને આદાબ બજાલાઈ, ઔર અરજકી કે, મહારાજકી ઇનાયતસે લોંડીકો કીસી ચીઝકી કમી નહીં, ઔર કોઇ હસરતોઅરમાં દીલમેં બાકી નહીંહએ, મગર ખુદાવંદ અપની ઈનાયતસે ઇસી પખવાજીકો બખ્શદીજીએ, ફકત યેહી આરઝુ હએ.

રાજા ઈસ કલામકે સુનતેહી બરહમહુવા, ઔર શાહઝાદેકે તરફ ગુસ્સેસે દેખકર બોલા કે, અએ આદમઝાદ તુભી ઇસે ચાહતાહએ, ઔર યેહભી તુજહે ચાહતી હએ; ખએર અબ તેરી ચાહતકા મઝા ચખ. તુ ચાહતા હએ કે, બકાવલીસી પરીકો બેમેહેનત ઔર મશક્કત યહાંસે લેજાવે ! ઔર અપની બગલ ગરમ કરે, સો અએસા હરગીઝ નહોગા ! ફેર બકાવલીકે તરફ મુંહ કરકે કહા કે, અએ મક્કારા ક્યા કરૂં કે, મએં તુજહકો બચન દેચુકાહું સો તુજહે બખ્શા, લેકીન બારા બરસતક તેરા નીચેકા ધડ પથ્થરકા રહેગા. ઔર યેહ હરફ જુંહીં ઊસ સંગદીલકી ઝબાનસે નીકલા, વહીં વોહ સીમતનકા આધા ધડ પથ્થરકા હોગયા, ઔર ગાયબ હોગઇ.

નઝમ.

હએ હાત અઝલસે હએ બઆલમ, શાદી વ ગમી હુઇહએ તવઅમ.
એક બાદેબહાર યાં બહે હએ, ફેર બાગમેં બસ ખીઝાં રહેહએ.
ગહે સરપે હો તેરે તાજે શાહી, યેહ ખાકપે બીસતરે તબાહી.
ગુલસે કભી દીલ ફરાગ દેખે, ગહે દીલપે હઝારદાગ દેખે.
યકદમ જો નથાતો અએશહોવે, ખુમયાઝા નીત ઊસકા તએશહોવે.

હીકાયત બાવીસવીં.

તાજુલમુલુકકે સરંદીપમેં પહોંચનેકી ઔર બકાવલીસે મીલનેકી ઔર ચતરાવત રાજાકી બેટીકે આશક હોનેકી.

કહેતેહએં કે, જબ બકાવલીકો રાજા ઇંદરને પથ્થરકી બનાયા, ઔર વોહ વહાંસે ગાયબ હોગઇ. તબ શાહઝાદા માનીંદ માહીએ આબ મીસ્લે સીમાબ તડપનેલગા, તબ ઊસકો પરીંઓને ઉઠાકર નીચે ડાલદીયા તાજુલમુલુક એક જંગલમેં જાપડા. તીનરોઝ તક બેહોશ રહા, ચોથેરોઝ જો આંખ ખોલકર દેખા તો બજાએ દીલદાર ખ્હેલુમેં ખાર દેખા. હરતરફ શોરા ફરીઆદ કરતાથા, ઔર બકાવલીકી ખબર હરેક દરખ્તસે પુછતાથા. એકરોઝ ઇસી તરેહ આહો ઝારી કરતાહુવા એક જંગલમેં જા દાખીલહુવા. વહાં કયા દેખા કે, એક સંગે મરમરકા તાલાબ જીસમેં પાની મીસાલે ગુલાબ ભરાહુવાથા, ઔર ઉસ તાલાબકે ચારોંતરફ સીડીઆં લગીહુંથી, ઔર બહોતસે મેવાદાર દરખ્તભી ઉસકે આસપાસ લગેહુએથે. શાહઝાદેને વહાં ઠેહેરકે જરા દમલીયા. ફેર ઉસ તાલાબમેં નહા કર બાહેર આયા, ઔર એક સાયાદાર દરખ્તકે નીચે પડરહા, ઔર અપને માશુકકે ખી આલમેં સોરહા.

નાગાહ કઇ પરીઆંભી આન પહોંચીં, જો તાજુલમુલુકકે હાલસે બખુબી વા કીફથીં, ઔર ઊસી તાલાબમેં નહાકર બાલ સુખાનેલગીં, ઇતનેમેં એક પરીકી નઝર શાહઝાદેપર જાપડી, વોહ અપને સાથીઓંસે કહેને લગી કે, અએ બહેનોં, બકાવલીકા પખવાજી યેહીહએ. તાજુલમુલુકકે કાનમેં જો યેહ આવાઝ પહોંચી, ઊસીવકત આંખે ખોલદી, ઔર ઊન પરીઓંસે બચશ્મે ખુંબાર પુછનેલગા કે, તુમ્હે કુછ માલુમહએ કે બકાવલી કહાંહએ? પરીઓંકા દીલ ઇસકા હાલેઝાર દેખકર ભરઆયા, તબ બોલી કે, હમને ઉસે આંખોંસે તો દેખા નહીં, મગર અએસા સુનાહએ કે, "સંગલદીપ" મેં એક બુતખાના હએ, ઊસમેં હએ, લેકીન નીચેકા આધા બદન નાફતક પથ્થરકા હોગયાહએ, ઔર તમામ દીન ઉસ બુતખાનેકા દરવાઝા બંદ રેહેતા હએ, ઔર બાદ એક પહેર રાતગએ કે સુબ્હેતક ખુલા રહેતા હએ, શાહઝાદેને પુછા કે. વોહ મુલ્ક કીસતરફહએ? ઔર કીતના દુર હએ? ઊન્હોંને જવાબ દી કે; ઊસ મુલુકકી રાહતો એકતરફ, મગર આદમી અગર તમામ ઉમર ચલે તોભી વહાંતક પહોંચ નસકે. તબતો તાજુલમુલુક નાઊમ્મેદ હુવા, ઔર અપની ઝીંદગીસે હાથ ઊઠાકર ટકરેં મારનેલગા, ઔર પથ્થરોંસે સર ફોડનેલગા! પરીઓંને ઊસકે હાલપર રહમ ખાકર આપસમેં મસલહતકી કે, ઇસ

આફત રસીદાકો વહાંતક પહોંચાયા ચાહીએ; આગે જોકુછ ઉસકી તકદીરમેં લીખ્ખા હોગા સો હોગા. આખીર ઊસે વહાંસે લેઉડીં, ઔર એક બાતમેં વહાં પહોંચાદીયા. થોડી દેરકે બાદ, શાહઝાદેકો જો હોશ આયા, ક્યા દેખ્ખતાહએ કે, એક શહેર રશ્કે જન્નત ઝમીનપર આબાદ હએ! વહાંકે મરદ, ઔર અવરત કોઇ બદસુરત નઝર નહીં આતા, બલકે દરખ્તભી વહાંકે અએસે ખુબસુરત, ઔર ફદદે મવઝુંહએં કે, દેખ્ખનેવાલે ઊનકે નઝારેસે ભીચક રહેજાતે હએં.

આખીર વહાંસે આગે ચલા, ઔર સએર કરતે કરતે બાઝારકે તરફ જાનીકલા, રાહમેં એક બરાહમન મીલા, ઊસસે પુછા કે "દેવતા તુમ કીસ ઠાકુરદવારકે પુજારીહો?" ફેર પુછા કે, ઇસ શહેરમેં કીતને ઠાકુરોંકે મંદરહએ? ઊસ બરાહમનને જીતને મંદર મશહુરથે સબ બતાદીએ. ફેર કહા કે, થોડે રોઝ હુએહએં કે, દરીઆકે કીનારેપર એક નયા મંદર પએદાહુવાહએ, તમામરોઝ દરવાઝા બંદ રેહેતા હએ; કોઇ નહીં જાનતા કે, ઉસમેં ક્યા હએ! શાહઝાદા એહ બાતસુનકર દીલમેં ખુશ હુવા, ઔર દરીઆકે કીનારે દેવલકે દરવાઝેપર જાકર બએઠરહા. જબ બરાબર એક પહેર રાત હુઇ, તબ ઉસ દેવ લકે દરવાઝે ખુદબખુદ ખુલગએ. તાજુલમુલુક ઉસ દેવલકે અંદર ગયા, દેખ્ખા કે, બકાવલીકા આધા બદન પથ્થરકા, ઔર આધા બદન સુરતે અસલીપર હએ, ઔર દીવારસે લગકર પાંવ ફએલાએ બએઠી હએ! બકાવલીને તાજુલમુલુકકો દેખ્ખકર મુતઅજ્જુબ હોકર પુછા કે, તુ યહાંતક ક્યુંકર આયા? શાહઝાદેને તમામ અહેવાલ કહેસુનાયા. ફેર સારી રાત દોનોં આપસમેં બાતેં કરતેરહે. જબ સુબ્હો હોનેલગી, તબ બકાવલીને શાહઝાદેસે બોલી કે, અબ તુ બાહેર ચલાજા, નહીંતો આફતાબકે નીકલતેહી તુભી મેરે મવાફીક પથ્થરકા હોજાએગા. ફેર અપને કાનકા એક મોતી નીકાલકર શાહઝાદેકો દી, ઔર બોલી કે, બીલફએલ ઇસકો બાઝારમેં બેચકર અપના અસબાબ દુરસ્ત કર, ઔર ચંદરોઝ અવકાત બસરકર. શાહઝાદા વોહ મોતી લેકર બાઝારમેં ગયા. ઔર ઊસકો બેચકર એક ઉમદા હવેલી ખરીદકી, ઔર થોડાસા સામાને ઝુરરીભી બનાલીઆ, ઔર કઇ ખીદમતગાર નવકર રખે, ઔર ઉસ મકાનમેં રહેનેલગા.

અલ કીસ્સા, જબ રાત હોતી તો બકાવલીકે પાસ જાતા, ઔર સુબ્હો અપને મકાનપર ચલા આતા. ચંદરોઝ ઇસી તરેહ ગુઝર ગએ. બાઝે આદમી જો ઉસકે હમસાયાથે વોહ શાહઝાદેસે આશના, ઔર દોસ્ત હોગએથે સો ઉસકો શહેરકી સએરકો હમેશા અપને સાથ લેજાયા કરતે. એક રોઝ તાજુલમુક ઊનકે સાથ સએર કરતા હુવા બાઝારકે તરફ જાનીકલા તો ક્યા દેખ્ખતા હએ કે, બહોતસે આદમીઓંકા એક ટોલા બહાલતે તબાહ આહોફુંગાં કરતાહુવા નઝર આયા. શાહઝાદેને અપને દોસ્તોંસે પુછા કે. યેહ લોગ અગરચે બલાબાસે ફકીર હએં, લેકીન ઉનકે ચેહેરેસે માલુમ હોતા

હએ કે, વોહ સબ અમીર હએં, ખુદા જાને ઇસકા ક્યા સબબહએ ? ઊનમેંસે એકને બોલા કે, ઇનમેં બાઝે તો શાહઝાદે હએં, ઔર કઇ અમીરઝાદે હએં, લેકીન સબકે સબ આતશે ફીરાકકે જલેહુએ હએં. ઇનકા કીસ્સા યું હએ કેઃ—

રાજા ચતરસએનકી બેટી માહપારા, બલકે આસમાને ખુબીકા સીતારા હએ, ઔર ઉસકે માનીંદ કોઇ અવરત ખુબસુરત, ઔર હસીન ઇસ સરઝમીનમેં નહીંહએ.

નઝમ.

હએ ભરા નાઝ કદદેમવઝુમેં. બાદા છલકે હએ ચશ્મે મએગુંમેં.
સએકડોં કુશ્તે ઊસકી અબરૂકે, લાખ બંદેહએ મારે ગેસુકે.
તારે ઝુલ્ફ ઉસકી જીસકદર શબગું, હએ સીયાહ બખ્ત ઊતનાહી મફતું.
ઇમરત ઔર ઝહેર આંખમેં ઉસકી, મારડાલે કભી જીલાએ કભી.
નંગો નામોસ પહેલે ખોદેવે, ઊસકે કુચેકી રાહ તબલેવે.

ગરઝ એકતો વોહ કાતીલે ગબ્રો મુસલમાંહએ, ઔર દુસરા ઊસકે હમ રાહ ઔરભી દો કાફરઅદા દીલશીકન ગારતગરે દીનો ઇમાં એકકા નામ “નરમલા” વોહ તંબોલીકી બેટી હએ, ઔર દુસરીકા નામ “ચીલા” વોહ માલીકી બેટી હએ. વોહ તીનોં આપસમેં નેહાયત ઊલફત, ઔર મોહબ્બત રખતી હએં. સોના બએઠના, ખાના પીના શબોરોઝ એક જગા રેહતી હએં. ઔર વોહ તીનોં અપની શાદી જો જીસકો પસંદકરે ઉસીસે હોવે, દુસરે કીસીકા ઇખતીઆર નહીં જોકુછ દખલ દેવે, લેકીન અબતક કોઇ મરદ ઉનકે કાબીલ ઊનકો નઝર નઆયા જીસે વોહ પસંદ કરેં ! શાહઝાદા યેહ બાત સુનકર ખામોશ હોરહા.

ઇત્તિફાકન એકરોઝ તાજુલમુલુક ઊસ હુરવશ પરી પએકરકે મહેલકે તલે જા નીકલા. તમાશાઇ લોગ જો વહાં જમાહુએથે વોહ ઊસકે ગુલરૂખસારકો બુલબુલ વાર તકતેથે, ઔર દીવાનોંકે માનીંદ કુછકુછ આપસમેં બકતેથે. ઔર વોહ પરીઝાદ બએઠી હુઇ જહરૂખેમેંસે દેખરહીથી કે શાહઝાદા ઉસસે દોચારહુવા, ઔર ઉસકે ઇશ્કકા તીર કલેજેકે પારહુવા ! અકલોહોશ જાતેરહે, સબ્રોકરાર રૂખશતહુએ ! બેહોશ હોકર ગીરપડી ! નરમલા, ઔર ચીલાને દઓડકર રાજા ચતરસએનકી બેટીકો ઊઠાયા, ઔર ગુલાબ મું ઉપર છીડકા, ઔર ઇતર સુંઘાવા. થોડી દેરકે બાદ હોશમેં આઇ, લેકીન વોહ ખુમારી નગઇ હરચંદ ઉન્હોંને બેહોશ હોનેકા સબબ દરીઆફ્ત કીયા; મગર ઉસને કુછ જવાબ ન દી. તબ નરમલાને ખીડકીસે નીચે ઝુકકર દેખી તો એક શાહઝાદા નેહાયત ખુબસુરત હુસ્નોજમાલમેં બેમીસાલહયા ! દેખકર દીલમેં સમજહગઇ. ફેર કહેનેલગી કે,

અએ ચતરાવતી રાની, તેરી બેકરારીને હમકો દીવાના બનાદીયા, ઔર હાઝતીરાબીને દામને સબર છુડાયા, ઈતની ક્યું ઘબરાતીહએ, ઔર કીસવાસ્તે આપકો દીવાના બનાતી હએ, તુજકે ઈખતીઆર હએ જીસ મરદકો તુ પસંદ કરે, ઊસીસે તેરા બાપ તેરી શાદી કરદેવેગા, ખાતીરજમા રખ, ઔર જીસ જવાન આલીશાનકો દેખકર તેરી યેહ હાલત હુઈહએ સો વોહ અગર ફરીસ્તાભી હોવેગા તોભી તેરે દામસે છુટને નહીં પાવેગા. અગર તેરી મરઝીહો તો કહે દેખતો મએં કીસતરેહ ઉસકો ગીરફતાર કરતીહું, ઔર અએસા ફસાતીહું કે, હીલ નસકે! યેહ કહેકર એક કુટનીકો બુલવાકર ઉસકે અહેવાલકો દરીઆફત કરનેકો ભેજી. વોહ કુટની અજબશુબી, ઔર તન્નાઝીસે શાહઝાદેકે પાસ ગઈ, ઔર જાતેહી શાહઝાદેકે ઘોડેકા રીકાબંદ પકડકે કહેનેલગી કે, અએ શખ્સ તુ નહીં જાનતા કે, યેહ શહેર મકતલે ગુરબાહએ, યહાં આશકોંકો સુલી દેના રવા હએ! યહાંકે પરીરૂ મુર્ગેબીઆલકોભી અપની ઝુલ્ફકે દામમેં ફસાલેતીહએં, ઔર એકહી નીગાહમેં ખાકપર ગીરાદેતીહએં, ઔર તુ કીસ જુરઅત, ઔર દીલેરીસે ઈધરઉધર ફીરતા હએ, ઔર પાદશાહોંકે મહેલોંપર દીદબાઝી કરતા હએ? મગર આતશકા પરકાલા હએ જો શમારૂઓંકે દીલોંકો પીગલાતા હએ, ઔર સંગદીલોંકે કલેજોંકો મોમ બનાતા હએ, બારે કહે તો સહી કે તુ કહાંસે આયાહએ, ઔર કહાંકા રહેનેવાલા હએ, ઔર કીધર જાએગા? તાજુલમુલુક ઉસકી બાતોંસે પહેછાનગયા કે, યેહ કીસીકી ભેજીહુઈ હએ. ફેર ઉસસે બોલા કે, અએ ચમકચાંદની બહોતસી બાતેં નબના, ઔર મેરે દાગે દીલસે રૂઈકો નરૂઠા, ચલ ચલીજા, ઔર અપને મજરૂહકે ઝખમપર મરહમ લગા; લે સુન કે, વતનતો મેરા મતલએ ખુરશીદસે રોશનતરહએ, ઔર નામ મેરા પાદશાહોંકે સરકા અફસરહએ, ઔર તુ જીસકે તરફસે આઈ હએ, ઉસસે જાકર કહે કે, મુજહ મુસાફર વહેશતઝદાકી તરફ ખીઆલ નકરે, ઔર મુજહસે સવદાઈપર હરગીઝ ધ્યાન નધરે.

બએત.

ઊસ કને જા જીસકો તેરા ધ્યાનહો, નાઝકર ઉસપર કે જો ખ્વાહાનહો.

વોહ મક્કારા દીલમેં જાનગઈ કે, વતન ઈસકા શરકસ્તાન હએ, ઔર નામ ઈસકા તાજુલમુલુક, આલી નસબ વાલાહસબહએ.

ગરઝ તમામ અહેવાલ દરીઆફત કરકે ચતરાવતસે આકર બયાનકી. ફેરતો શાહઝાદા રોઝબરોઝ રંગબરંગકે કપડે બદલતા, ઔર ઊસકે મહેલકે નીચેસે હમેશા શામકે વક્ત સએર કરનેકો નીકલતા. ચતરાવત ઉસકે ફીરાકમેં ચોદવીં રાતકે ચાંદકે માનીંદ ઘટને લગી, ઔર ઉસકી જુદાઈમેં દીલહીદીલમેં ગમ ખાને લગી. ચંદરોઝ તો યુંહીં

ગુઝરે, ઔર વોહ રાઝ કીસીપર નખુલા. આખેરશ યહાંતક નવબત પહોંચી કે, ઉસકે માબાપકો ઇસ બાતકી ખબર હુઈ. રાજાને એક દલાલા બડી હોશીઆર બુલાઇ, ઔર શાહઝાદેકે પાસ ભેજી કે, એક લડકીકા પએગામ તાજુલમુલુકકો દેવે. વોહ શાહઝાદેકે પાસ આઈ, ઔર ચતરસએનકા પએગામ સુનાઇ, ઔર ઉસ ગુલઅંદામકે હુસનકી તારીફકી. શાહઝાદેને ઉસકી તમામ હકીકત સુનકર જવાબ દીયા કે, તુ જાકર ઉસકો પહેલે મેરી તરફસે સલામ કહે કે, જો કોઈ કબાએ શાહી, ઔર તાજે શાહાનશાહીકો છોડકર રંજ સફર, ઔર લીબાસ ફકરકા ઈખતીઆર કરે, ઔર અપને બીગાનેસેં કીનારા કરે, ઉસકી પાબંદીકા ખીઆલ ફકત પાનીપર નકશ બનાના હએ. યેહ કહેકર ઉસ દલાલાકો રૂખસત કીયા. વોહ દલાલા રાજાકે પાસ આઈ, ઔર તાજુલમુલુકકે ઇનકારકી હકીકત કહેસુનાઇ. ચતરસએન ઉસકે ઇનકાર કરનેસે નેહાયત ફીકરમંદ હુવા, ઔર અપને વઝીરસે ઉસ બાતકી મશવેરતકી. વઝીરને અરઝકી કે. એક ગરીબ મેહમાનુમાંકો અગર પાદશાહ અપના ફરમાંબરદાર કરના ચાહેં તો કુછ બડી બાત નહીં, અગર આપકી મરઝી હોવે તો દેખીએ કે, મએં ઉસકો કીસતરેહ અપને દામમેં ફંસાતાહું.

ગરઝ વઝીર તાજુલમુલુકકે દરપેશહુવા કે, શાહઝાદેપર ચોરીકી તોહમત કરકે ઉસકો ગીરફતાર કીજીએ, ઔર અપના કામ બખુબી નીકાલીએ. અલકીસ્સા ચંદ રોઝકે બાદ, તાજુલમુલુકકો ખરચકી હાજતહુઇ, ચાહા કે, કુછ બકાવલીસે માંગે— ઈતનેમેં વોહ સાંપકા મન જો અપની રાનકો ચીરકર ઉસમેં રખખાથા, યાદ આયા. જરરાહકો બુલવાકર રાનકો ચીરડાલા, ઔર ઉસમેંસે વોહ મન નીકાલકર ઝખમપર મરહમ લગવાયા. જબ ઝખમ અછ્છા હુવા, તબ બાઝારમેં ઉસ મોહરેકો બેચનેકો લેગયા. ઉસ મોહરેકો દેખકર તમામ જવહરી હએરાનહુએ, ઔર વઝીરકો જાકર ખબરકી, કે એક શખસ અએસા કીમતી મોહરા બેચનેકો લાયા હએ કે, હમને અપની તમામ ઉમરમેં અએસા મોહરા નહીં દેખા, ઔર સીવાએ પાદશાહકે ઉસ મોહરેકી કીમતભી કોઇ દેનહીં સકતા. વઝીરને ઇસકલામકે સુનતેહી કઈ જવાન ઉસકે સાથ કરદીયા, ઔર ઉસ ગરીબુલ વતનકો નાહક પકડા મંગવાયા. દેખા તો વોહી શાહઝાદા હએ. ફીલફોર ઉસપર ચોરીકા દાવા કરકે ઉસકો કએદ કીયા, ઔર યેહ ખુશખબરી જાકર રાજાકો સુનાઇ કે, જો પરીંદા દામ તોડકર ભાગ ગયાથા સો આજ ઇસ ફરેબસે પકડા હએ! અબ યકીન હએ કે જો આપ ફરમાવેંગે વોહ દીલોજાનસે કબુલ કરેગા.

કીસ્સા તેઈસવાં.

ચતરાવતકે સાથ શાદી હોના તાજુલમુલુકકી, ઔર ખોદના ઉસ દેવલકો, જીસમેં બકાવલીથી.

જબ રાજા ચતરસએનને બંદીખાનેમેં નેહાયત તંગ કીયા કે. ચતગવતસે શાદી કરનેકો રાઝીહોવે, લેકીન વોહ કુબુલ નકરતાથા, મગર બકાવલીકી જુદાઈસે નેહાયત બેકરાર, ઔર સીનાફીગાર ઝારઝાર રોતા, ઔર બંદીખાનેકી દીવારોંદસ્સે સર મારતાથા. એક દીન વહાંકે દારોગાને રાજાકી ખીદમતમેં અરઝકી કે, વોહ નવગીરફતાર શાહઝાદએ આલીવીકાર માનીંદ મુર્ગે મીસમીલકે શબોરોઝ તડપતા હએ, અગર ઊસકો જલદ આઝાદ નકીજીએગા તો ચંદરોઝમેં તડપતડપકર મરજાએગા. રાજાને દારોગાકો તો કુછ જવાબ નદીયા, મગર અપની બેટીકો કહેલા ભેજા કે, તુ જાકર અપને હુસનકી શમાકી રોશની ઊસપર ડાલ શાયદ તેરે હુસનકો દેખકર તુજહપર આશક હોવે, ઔર પરવાનેકી તરેહ પીગલજાવે.

ચતરાવત યેહ બાત સુનકર, નેહાયત શાદહુઇ, ઔર જલ્દ બનાવ સીંગારકે આરાસ્તા હુઇ, ઔર અપને હુસનકો દોચંદાંકી, ફેર નરમલા, ઔર ચીલાકોભી અપને સાથલી.

અબયાત

ગઇ ઝીંદાંમેં વોહ રશ્કે ઝલીખા, વહાં વોહ યુસુફે સાની જો દેખા.
બરાએ નઝર વોહ લાઇથી જોતો, રખા ફીલફોર ઊસકે આગે ઊનકો.
વોહ ક્યાથે યાને દંદાં મીસ્લે ગૌહર, અકીકે લબથે બર્ગે ગુલસે ખુશતર.
ફેર અએસે સાઅદે સીમીં દેખાએ, કે ચાંદી ચાંદકી જીસસે લજાએ.
રૂએ ગુલઝરંગકા વોહ ઝર દીખાયા, ચમકને જીસકી સુરજકો જલાયા.
સુંઘાઈ ઈતરસી બાસ અપને તનકી, મહક શરમીંદાકી મુશ્કે ખુતનકી.
ફેર આંખોંકે ઉસે દીખલાઇ બાદામ, એવઝ અબરૂકે ઝુલ્ફે અંબરીં ફામ.
રખા સેબે ઝકન ફેર ઉસકે આગુ, કે ઊસકાભી મઝા ચખ્ખે વોહ ગુલરૂ.
વલે રખ્ખા અનારે સીના મખફી, હંતાઅત હતનીકી શરમો હયાકી.

મગર શાહઝાદેને ઊનમેંસે કીસીપર નઝરભી નકી, ઔર કોઇ ચીઝ પસંદ નકી.

જબ ચતરાવતને દેખી કે, ચરમે જાદુ, ઔર તેગે અબરૂસે કુછ કામ નનીકલા ! તબતો બેકરાર હોકર શાહઝાદેકે આગે આકર ગીરપડી, ઔર તડપને લગી; યહાંતક તડપી કે, શાહઝાદેકે દીલકોભી કુછ સદમા પહોંચા ! તબતો તાજુલમુલુક બેઇખતીઆર ઉઠ ખડા હુવા, ઔર ચતરાવતકો ખીંચલીયા, ઔર અપને પહેલુમેં બેઠાયા. ઔર ઉસકે સાથ શાદી કરનાભી કુબુલકીયા.

જબ યેહ ખુશખબરી રાજાકો પહોંચી, વોહ નેહાયત ખુશ હુવા. ઔર ઉસી વક્ત શાહઝાદેકો બંદીખાનેસે નીકાલવાયા, ઔર હમ્મામ કરવાકર ખીલઅત શાહના પહેનાઇ. ફેર એક મહેલ પાકીઝા રહેનેકો દીયા, ઔર નેક સાઅત દેખકર અપને રસમકે મવાફીક શાહઝાદેકે સાથ અપની બેટી ચતરાવતકી શાદી કરદી. ફેર નરમલા, ઔર ચીત્રાભી આનકર રૂબરૂ ખડી હુઇં, ઔર નાઝો નખરે કરને લગીં. તા ઉનકોભી કુબુલ કરે, મગર શાહઝાદેને કીસીકે તરફ નઝર ન કી. આધીરાત હુઇ તબ ઉઠા ઔર બકાવલીકે તરફ ચલા. ઉધર બકાવલીને જો ચંદરોઝ તાજુલમુલુકકો નદેખીથી સો નેહાયત બેકરારી, ઔર આહો ઝારી કરતીથી, ઇતતેમેં શાહઝાદાભી બેતાબાના જાપહોંચા. બકાવલી ઊસકો દેખકર બહોત ખુશહુઇ, લેકીન શાહઝાદેકે હાથ પાંવમેં જો મેંહેંદી લગી હુઇ દેખી તો મારે ગુસ્સેકે બકાવલીકે ચેહેરેકા રંગ સુર્ખ હોગયા, ઔર ખફા હોકર કહેને લગી કે, વાહવાહ શાહઝાદે ઇતને દીનોંકે બાદતો આએ, મગર ખુબહી રંગ લાએ. આશકોંકા નામ તુને ડુબોયા, ઔર વફાદારીકો દાગ લગાયા ! અબ ઝીનહાર આશકીકા દમ નભરના ઔર અપના ઇશ્ક કીસીસે ન કહેના.

મસનવી.

અરે સંગદીલ તુને યેહ કયા કીયા, કર ઇનસાફ તુ અપને દીલમેં ઝરા.
મેરા જીસ્મ ગુલરંગ હોજાએસંગ, હીનાકા હો ફેર તેરે હાથોંપે રંગ.
મએ પથ્થરકી હોકર રહું યુંપડી, કરે અએશો અશરત તુ વાં હરઘડી.
મેરા ગુચનએ રૂખ તેરા દાગ ખાએ, કીસી ઔર ગુલકો તુ છાતી લગાએ.
ગઝબ હએ કે માશુક ગમસે ગલે, શબોરોઝ સોઝે અલમસે જલે.
જો આશક ઉધર અએશો અશરત કરે, તો માશુક હીજરે સનમમેં મરે.
ન લે નામ ચાહતકા અએ બદગોહર, પડે આહ પથ્થર તેરી ચાહપર.
ઉડે મેરે સીનેસે નીત ગમકીહુક, કરે હએફ તુ ચએન તાજુલમુલુક.
યેહરંજીશકી બાતેં સુની ઉસને જો, લગા બેદસા કાંપને ડરકે વો.
ગરઝ અપને તઇં શાહઝાદા સંભાલ, પરીસે લગા કરને યું કીલોકાલ.
ગયાહએ તેરા કીસ તરફ આજ ધ્યાન, ખીઆલ અએસે દીલમેં નલા મેરી જાન.

અગરચે હું શાહઝાદએ નામદાર, મગર હું તેરા બંદએ જાંનીસાર.
બાલા શુબ્હા હું માલેકે તખ્તો જાહ, વલે તેરા નવકરહું અએ રશ્કે માહ.
મેરા ગોસ્ત ઔર પોસ્ત સબ હએ તેરા, મેરા દીલ તેરે હાથોં હએ બીક ચુકા.
યેહ જલવેને તેરે દીવાના કીયા, સબ અપનોંસે મુજહકો બેગાના કીયા.
મેરે દીલકો જીસ દીનસે ભાઇહએ તુ, ઔર આંખોંમેં જબસે સમાઇ હએ તુ.
તબીસે કોઇ જીકો ભાતી નહીં, નઝરમેંભી કોઇ સમાતી નહીં.
તેરે પાંવસા મુંહ નહીં ચાંદકા, યેહ દીલ મેરા તુજહપરસે કુરબાંહુવા.
બજુઝ તેરે કીસપર હએ અએ દીલરૂબા, યેહ આશક તેરા હોવેગા મુબતીલા.
નહીં જગમેં તુજહસી કોઇ દુસરી, પડે આંખ કીસપર ભલા કહે મેરી.
કભી મુજહસે મત હુજીઓ બદગુમાં, મએં આશક બદીલહું તેરા મેરીજાં.
અગર તુ કહે આગમેં જલમરૂં, જો ફરમાવે તુ તો કુવેમેં ગીરૂં.
તઅલુક તુમ્હેં ઔર કે સાથહએ, મેરા જીના મરના તેરે હાથ હએ.
વલે ક્યા કરૂં સખ્ત લાચારથા, બુરી કએદમેં મએ ગીરફતારથા.
મુજહે ખ્વાહીશે કદખુદાઇ નથી, પર ઊસકે કીએબીન રેહાઇ નથી.
નકરતા જો ઉસ કામકો મએં ભલા, તો આકર તુજહે કીસતરેહ દેખતા.
મએં ઉસ કએદખાનેમેં મરતા ઉધર, તુ ઇસ બુતકદેમેં તડપતી ઇધર.
પહોંચતી ન મેરી ખબર તુજહ તલક, ન હાલત તેરે દર્દકી મુજહતલક.
ફકત અપનાહી દેખતા જો ઝરર, તો કરતા નયેહ બાત અએ સીમબર.
મુજહે ઇતના જી અપના પ્યારા નથા, યેહ નુકસાન તેરા ગવારા નથા.
યકીંથા મેરે દીલકો ઇસ બાતકા, ન જીવેગી તુભી જો મએં મરગયા.
ઇસી સોંચમેં પેંચ યેહ પડગયા, મુજહે વરના શાદીસે ક્યા કામથા.
પરીને યેહ સુનકર ગઝબસે કહા, ભલા જહુટ ઇતનાહએ ક્યું બોલતા ?
કેઇ બીઆહ કરતાહએ મજબુરહો? અરે મેરે આગેસે ચલ દુરહો.
વફા ઔર મોહબત તેરી દેખલી, યેહ દોદીનકી ચાહત તેરી દેખલી.
તુજહે અએશો અશરત મુબારકરહે, મુજહે રંજો ઝહેમત મુબારક રહે.
તુજહે મુજહસે ઇસ હાલમેં કામ ક્યા, બુરે વકતકા કઓનાહએ જુઝ ખુદા.
સુના ઊસને જબ ઇસ તરેહકા કલામ, લીયા અપના દીલ દોનોં હાથોંસે થામ.
દમે સર્દ ભરભરકે રોનેલગા, વોહ દીલદાર જીકોભી ખોનેલગા.
પરીને જો દેખા ઉસે અશ્કબાર, લગી આપભી રોને બેઇખતીઆર.
યેહ હાલત બ્હોત દેર તારીરહી, કે તરફએનસે આહો ઝારી રહી.
ફેર આખીરકો વોહ આશકે બેકરાર; ગીરા ઉસકે પાવોંપર એક આહ માર.

પરીભી તહમ્મુલ નકુક કરસકી, ઉઠા ઊસકે સરકો ગલે લગગઈ.

કે મએં તુજહસે જીમેં નહીં કુછ ખફા, યેહ શીકવા ઝબાની ફકત હએં કીયા.

• હએ મંઝુર બસ મુજહકો તેરી ખુશી, ખફા હોનેવાલી મએ સદકે હુઈ,

કીયા તુને જોકુછ કે થા મસલેહત, મએં અવરતહું આખીર મેરી ક્યાહએ મત.

હુવા તુજહસે જો મુજહકો સબહએ કુબુલ, નહો તુ ઝરા અપને દીલમેં મલુલ.

હઝારો હો ગુલર અગર તેરે પાસ, તુ હએ જાનોદીલસે વલે મેરેપાસ.

અલકીસ્સા, ઇસી તરેહકી બાતેં ઉન દોનોંમેં હોતીરહી. કભી ઇધરસે નાઝ તો કભી ઉધરસે નીયાઝ, ઇસકે તરફસે શીકાયત તો ઉસ તરફસે મઆઝેરતથી. આખીર તાજુલમુલુકને અપને કએદ પકડનેકા, ઔર ચતરાવતસે શાદી કરનેકા તમામ અહેવાલ અવ્વલસે આખીરતક કહેસુનાયા, ઔર બકાવલીકે દીલપરકા ગુબાર દુર કીયા; ઇતનેમેં સુબ્હો હોગઇ. તાજુલમુલુક અપને ઘરકો આયા, ઔર ચતરાવતકે પલંગપર સોરહા. ગરઝ શાહઝાદા ઇસી તરેહ હર રાતકો વહાં બકાવલીકે પાસ જાતા, ઔર ફજર હોતેહી ચલાઆતા. ચતરાવત શાહઝાદેકી ઇસ હરકતસે નેહાયત હએરાનથી, ઔર અપને દીલમેં કહેતીથી કે, યા ઇલાહી, યેહ અજબ માજરાહએ કે, બાવજુદ મએં શાહઝાદેસે ઇતની ઉલફત રખતીહું, મગર વોહ મેરે તરફ જરાભી ખીઆલ નહીં કરતા! કુછ સબબ માલુમ નહીં હોતા.

અલકીસ્સા, એક રોજ ચતરાવતને અપને બાપસે જાકર શાહઝાદેકી બેવફાઇકા તમામ અહેવાલ બયાન કીયા. તબ રાજાને કીતને જાસુસ શાહઝાદેકી જુસ્તજોમેં લગાએ કે, માલુમ હોવે કે, રાતકે વક્ત વોહ કહાં જાતાહએ? વોહ જાસુસ ઇસી ફીકરમેંથે કે ઇતનેમેં રાત હુઈ, ઔર શાહઝાદા બરાબર આધી રાતકે વક્ત અપને મકાનસે નીકલા, ઔર બકાવલીકે દેવલમેં ગયા. તમામ રાત વહીં રહા, ઔર સુબ્હો હોતેહી બાહેર આયા ઔર અપને મકાનકા રાસ્તા લીયા. જાસુસોંને જાકર રાજાકો ઇસ બાતકી ખબર કી કે, શાહઝાદા રાતભર ફલાને દેવલમેં રહેતા હએ. રાજા ચતરસએનને જો યેહ કલામ સુના! જલકર કબાબ હોગયા, ઔર ઉસી વક્ત કઇ સંગતરાશકો બુલાકર હુકમકીયા કે, ફીલફોર વહાં જાકર ઊસ દેવલકો ખોદડાલેં, ઔર નીરતો નાબુદ કરેં. ઉન્હોંને બમુજીબ હુકમકે ઉસ દેવલકો એસા બુનીઆદસે ઉખાડ દરીઆમેં ડાલદીયા! તાજુલમુલુક જો અપને વક્તપર વહાં ગયા તો ઉસ દેવલકા નશાનભી વહાં ન પાયા! તબતો નેહાયત પરેશાનહુવા, ઔર દીવાનોંકી તરેહસે ખાકપર લોટને લગા, ઔર યેહ રુબાઇ પડને લગા:—

રૂબાઈ—ઇસ્સે અબ પુછું યા મઅે ઊસ્સે પુછું, મુંહ દેખરહે હઅેં આહ જીસ્સે પુછું.
અફસોસ ઉધરકા કોઇ આયા ન ઇધર, અઅે જાન તેરી ખબર મઅેં કીસ્સેપુછું.

રૂબાઈ—અઅે જાન તેરા પતાં અગર પાઊંમઅેં, મરમરકેભી અપનેતઇં પહોંચાઊં મઅેં.
કુછ હોનહીં સકતાહઅે કરું ક્યા અઅે કાશ, ફટજાઅે અગર ઝમીં સમાજાઊં મઅેં.

આખીર નાઉમ્મીદહોકર પુકારકર રોનેલગા, ફેર વહાંસે અપને મકાનકો આયા, ઔર ચંદરોઝ ઊસીતરેહ આહોઝારી ઔર બેકરારી કરતારહા. જબ બકાવલીકે મીલનેસે બીલકુલ માયુસ હુવા, તબ સબરકીયા, ઔર ચતરાવતકી જાદુભરી બાતોંપર નીસાર હોને લગા, ઔર શબોરોઝ ઉસસે અઅેશો અશરત કરનેલગા.

હીકાયત ચોબીસવીં.

બકાવલીકા પઅેદા હોના અેક કસાનકે ઘરમેં, ઔર મીલના તાજુલમુલુકકા ચતરાવતસે, ઔર જાના અપને વતનકો.

કહેતેહઅેં કે, ઊસ બુતખાનેકી યાને બકાવલીકે દેવલકી ઝમીન અેક કસાનને હલ ફીરાકર દુરસ્ત કીયા, ઔર ઉસમેં સરસું બોયા, ઉસમેં બહોત ખુશનુમા સબઝા ઊગા. તાજુલમુલુકભી કભી કભી ઉસ સબઝેકો દેખનેકો જાતા, ઔર અપને દીલે બેકરારકો વહાંકી સઅેરસે તસલ્લી દેતા. જબ સરસું ફુલી, ઔર બહારપર આઇ, તબ તો શાહઝાદા દોનોં વક્ત વહાં જાનેલગા, ઔર યેહ રૂબાઇ પડને લગા:—

રૂબાઈ—ક્યા રંગ તુમ્હારાહઅે, કહોતો ફુલો, આતીહઅે મુજકે ઇશ્કકી ઇસ રંગસે બો.
નીકલેહો ઝમીંસે ઇસલીઅે પુછુંહું, ગુલશનસે મેરા કુછભી ખબર રખતેહો ?

જબ વોહ ખેત તમામ પકા, તબ ઉસ ખેતકો કાટકર સરસું જમા કીયા, ઔર ઉસકા તેલ નીકાલા. અઝબસકે સબ કસાનોંકા યેહી દસ્તુર હઅે કે, ખેતમેં જો ચીઝ પઅેદા હોતીહઅે સો પહેલે વોહ ખાતેહઅેં; ઇસલીઅે વોહ ઉસકી જોરૂકે ખાનેમેં આયા.

ઔર વોહ અવરત હકીકતમેં બાંજથી, મગર ખુદાકી કુદરતસે ઊસેભી હમલ રહા, બાદ નવ મહીનેકે એક લડકી પરીપએકર માનીંદ ચવદવીં રાતકે ચાંદકે પએદા હુઈ. ઉસ કસાનકા ઘર બેચીરાગથા સો ઉસ લડકીકે રૂએ પુરનુરસે રોશન હોગયા ! હરતરફ ધુમ મેચગઇ કે, એક બાંજ અવરતકો સરસુંકે તેલકે ખાનેસે એક લડકી અએસી હસીન માહજબીન પએદા હુઈ કે, ઉસકે હસ્નોજમાલકા બયાન નહીં હોસકતા. રફતા રફતા યેહ બાત તાજુલમુલુકકેભી કાનપર પડી. સમજહ ગયા કે, યેહ તાસીર ઉસી સરસુંકી હએ. ફેર ઉસ કસાનકો, ઔર ઉસકી લડકીકો બુલવા ભેજા. જુહીં તાજુલમુલુકને ઉસ લડકીકો દેખા તો ઉસ લડકીકી શીકલ બકાવલીકે મવાફીક પાયા. શાહઝાદા બહોત ખુશહુવા, ઔર દીલમેં કહેને લગા કે, શાયદ બકાવલીને ઇસ કસાનકે ઘરમેં જનમ લીયાહએ. ફેર ઉસ કસાનકો બહોતસે રૂપીએ, ઔર અશરફીઆં દેકર રૂખસત કીયા, ઔર કહા કે, ઇસ લડકીકો બખુબી પરવરીશ કર.

જબ વોહ સાત બરસકી હુઈ, તબ હરતરફસે ઉસ લડકીકે શાદીકે પએગામ આનેલગે, લેકીન વોહ શાહઝાદેકે ખઔફસે કીસીકો કુબુલ નહીં કરતાથા, કયું કે, શાહ ઝાદેને ઊસ લડકીકે પરવરીશ કરનેકો બહોત તાકીદથી, ઈસ લીએ વોહ ડરતાથા કે, ખુદાજાને શાહઝાદેકો આગે કયા મંઝુર હએ, અએસા ન હોવે કે, મેરી જાનપર આબને. ઇસી સબબસે વોહ સભોંકો સાફ જવાબ દેતા, ઔર બાહાના કરકે કહેતા કે, જબ વોહ લડકી હોશીઆર હોવેગી, ઔર જીસે પસંદ કરેગી ઉસીસે શાદી કરદુંગા. જબ વોહ દસ બાર બરસકી હુઈ, તબ તાજુલમુલુકને ઉસ કસાનકે વહાં પએગામ ભેજા કે, તુ અપની લડકીકી શાદી મેરે સાથ કરદે. એહ સુનકર વોહ બેચારા થરથર કાંપનેલગા, ઔર બોલા કે, મુજહ ગરીબકા કયા મકદુર હએ જો રાજાકે દામાદકો અપના દામાદ કરૂં ! ઉસકા આખીર યેહી ફલ મીલેગા કે, મેરી બેટી લાંડી હોકર રહેગી ! પસ હઝાર અફસોસકી બાત હએ કે, અએસી નાઝનીન પરીરૂ ગુંચા દહનકો રાજાકી બેટીકી બાંદી બનાઊં ? યેહ સુનકર ઉસ લડકીને જવાબદી કે, સુનો બાબા, મેરા નામ બકાવલી હએ, મએં પરીઝાદહું , તુમ કુછ અંદેશા નકરો, કયું કે, જો ફુલ હએ સો સરપરહી રહેગા સો અબ તુમ શાહઝાદેકો કહેલાભેજો કે, ચંદરોઝ ઔરભી ઠહેરજાવે. યેહ બાત સુનકર કસાન ખામોશરહા. ઉસ પએગામ લાનેવાલી દાયાને તમામ માજરા શાહઝાદેસે આન કર ઝાહીરકી. તાજુલમુલુક વોહ હકીકત સુનકર મારે ખુશીકે ફુલગયા, ઔર દાયાકો બહોતસા ઇનામ દીયા.

જબ બકાવલીકે બુરેદીન ટલગએ, તબ હઝારોં પરીઆં ચારોંતરફસે આઇં, ઔર સમનરૂ પરીભી પોશાક પાકીઝા પહેન બાહેશાત, ઔર ઝરબાફી પોશાક બેશ કીમત લેકર આઈ, ઔર એક તખ્ત ઝરનીગારભી લાઈ. બકાવલીને કપડે બદલે, ઔર

જવાહેરાત પહેનકર અપને માબાપસે કહા કે, મએં ઇતનેદીન તુમ્હારે ઘર મેહેમાનથી, અબ રૂખસત હોતીહું ! ફેર બાપકા હાથ પકડકે ઘરકે પીછવાડે લેગઇ, ઔર એક બડા અશરફીઓંકા હંડા જો કઇ બરસોંસે ઝમીનમેં ગડા હુવાથા બતલાઇ, ઔર બોલી કે, યેહ હંડા લો, ઔર અપને ખરચમેં લાઓ. ફેર રૂખસત હોકર તખ્તે ઝરનીગારપર આકર બએઠગઇ, વહીં પરીઓંને ઉસ તખ્તકો લેકર ઊડી, ઔર જીસ જગા કે તાજુલમુલુક, ચતરાવત, ઔર નરમલા, ઔર ચીલાકો લીએ બએઠાથા, વહાં આકર ઉતરીં. બકાવલીને ઉન સબોંકો છોડકે આપ અંદર ગઇ, ઔર દઓડકર ચતરાવતકા હાથ પકડકર બહેનોંકી તરેહ પ્યાર કરને, ઔર ગલે મીલને લગી. ચતરાવત બકાવલીકા હુસ્નોજમાલ દેખકર હએરાનહુઇ, ઔર મસનદપર બીઠાઇ, ફેર બકાવલીને અપની હકીકત ઇબતેદાસે ઇનતેહાતક કહેસુનાઇ, ઔર ફેર ચતરાવતસે કહેને લગી કે, અગર તુજકો શાહઝાદેકી દોસ્તી, ઔર રીફાકત મંઝુરહો તો બીસમીલ્લાહ ચલ ઉઠ ખડીહો. ચતરાવતને કહા કે, મેરી જાનતો શાહઝાદેકે સાથ હએ, ફેર ખાલી બદન યહાં રખકર ક્યા કરંગી, જાનો દીલસે હાઝીરહું. ઉસ વક્ત બકાવલીને પરીઓંસે ઇશારતકી કે, તમામ પરીઆં ઝાહેર હોજાવેં ! વહીં તમામ પરીઆં ઝાહેરહુઇં. કહેતે હએં કે, સંગલદીપકી ઝમીન પરીઓંસે ભરગઈ ! તમામ શેહેર ઘબરાયા કે, યેહ ક્યા બલા આઇ ! આખીર રાજા અપની બેટીકે મહેલમેં દઓડાહુવા આયા. શાહઝાદેને ઉસકો દેખતેહી ઇસતીકબાલકે વાસ્તે આગે ગયા, ઔર અપની મસનદપર લાકર બીઠાયા; ફેર અપના, ઔર બકાવલીકા અહેવાલ સુનાયા. ફેર ચતરાવતકા હાથ પકડકર બકાવલીકે હાથમેં દીયા, ઔર કહા કે, ફક્ત યેહી મેરી બેટી હએ સો તેરી ખીદમતકો દેતાહું સો તુભી ઇસપર મેહેરબાનીકી નઝર રખીઓ, યેહ કહેકર રૂખસત કીયા. ફેર તાજુલમુલુક તખ્તપર સવાર હુવા, ઔર બકાવલી, ઔર ચતરાવત દહને, ઔર બાએ બાઝુ બએઠી; નરમલા, ઔર ચીલા સામને અદબસે ખડીહુઇં. ફેર ઉસ તખ્તકો પરીઆં લેકર ઉડી, ઔર બાત કરતેમેં શાહઝાદેકી દેવડીપર વોહ તખ્ત ઉતારીં ! જુંહીં વોહ અંદર ગએ તો વહી વઝીરકા બેટા બેહેરામ જો મુલકે નીગારકે બાગ, ઔર મહેલકા ઉસીકો ઇખતીઆરથા; નઝરલાયા, ઔર અપના નામો નશાન બતાયા. તાજુલમુલુકને ઉસપર બહોત મેહેરબાનીકી. ફેર દવલતખાનેમેં દાખીલહુએ. શાહઝાદેકો દીલબર, ઔર મહેમુદા દેખકર શાદહુઇં. બકાવલી ઔર ચતરાવતસેભી મીલીં, ઔર શાદમાંહુએ.

કીસા પચીસવાં.

તાજુલમુલુકકા ખત લીખના ફીરોજશા, ઔર મુજફ્ફરશાહ, ઔર અપને બાપકો, ઔર આના ઉનકા મુલાકાતકો, ઔર રૂહઅફ્ઝાપર બહેરામકા આશક હોના.

ઈસ કીસ્સેકા બનાનેવાલા યું લીખતા હય્યે કે, તાજુલમુલુકને ફીરોઝશા, ઔર મુઝફ્ફર, ઔર અપને બાપકો અપને વતનકો સહી સલામત પહોંચનેકા ખત લીખકર કાસીદકે હાથસે ભીજવાયા. વોહ ખત પડકર નેહાયત ખુશ હુએ. ચુનાચે, ફીરોઝશાહને જમીલાખાતુનકો સાથલે બડી જાહો હશમતસે શરકસ્તાનકે તરફ કુચ કીયા, ઔર મુઝફ્ફરશાહભી હુસનઆરા, ઔર રૂહઅફ્ઝાકો હમરાહ લેકર શાનો શવકતસે રવાના હુવા, ઔર તાજુલમુલુકકા બાપ ઝએનુલમુલુકભી બડે કરરોફર લાવલશકરસે ચલા, ઔર ચંદ અરસેમેં વહાં આદમીઓંકી, ઔર પરીઓંકી અએસી કસરત હુઇ કે, એક તીલભર જગા ખાલી નરહી !! બારે તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલીકે દીદારસે સબ મસરૂર હુએ, ઔર હરેકકે દીલમેં રંજોઅલમ એકલખ્તદુર હુએ. તીનરોઝતક જશ્ને શાહાના રહા. નાચ, ઔર રાગ દીન રાત હોતારહા; ચોથે રોઝ હરેક શાદો ખુરરમ વહાંસે રૂખસત હુએ, મગર બકાવલીને રૂહઅફ્ઝાકો જાને નદીયા, અપને પાસ રખ્ખી, ઔર એક અકીકકા મહેલ ઊસકે વાસ્તે રહેનેકો ખાલીકરવાદી. રૂહઅફ્ઝા આધી રાત તક બકાવલીસે ગુફતગો કીયાકરતી, બાદઅપને મહેલમેં જાકર આરામ કરતી.

એક રાતકા ઝીકરહય્યે કે, રૂહઅફ્ઝાકી ચોટી સોતેમેં ખુલકર ખીડકીકે બાહાર નીકલપડી, ઔર ઉસકે મુબારકમેં એક મોતી માનીંદ માહતાબકે ચમક રહાથા ! ગરઝ બાહેરામ વઝીરઝાદાભી ઉસ વક્ત ચાંદનીકી સય્યેર કરતાહુવા રૂહઅફ્ઝાકે મહેલકે તરફ જાનીકલા; જુહીં ખીડકીકે તરફ નીગાહ ગઈ હય્યેરાનહુવા ! પહેલેતો સમજા કે, કાલા સાંપ અપના મન મુંહમે લીએહુએ ચલાજાતા હય્યે ! ફેર જો ગય્યોરકરકે દેખા તો માલુમ હુવા કે, કીસીકી ચોટીમેં લાલ ચમકતા હય્યે ! દીલમેં ખીઆલકીયા કે, શાયદ બકાવલી યહાં સોતીહો, ઔર ઊસકી ચોટી લટક પડીહો; લેકીન દીલ ઊસકા તમામ રાત પેચોતાબ ખાતારહા. આખીર રહે નસકા, તબ સમનરૂ પરીસે જાકર પુછા કે, ફલાને મહેલમેં કય્યોન સોતાહય્યે ? સમનરૂને જવાબ દીયા કે, વોહ રૂહઅફ્ઝાકી ખ્વાબગાહ હય્યે. યેહ સુનતેહી બાહેરામકે દીલમેં ઇશ્કકા તીર લગા, ઔર મજનુનકી તરેહ ઉસકી ઝંજીરે ઝુલ્ફકો ઢુંઢનેલગા ! ચુનાચે દુસરેદીન આધી રાતકે વક્ત કમંદ ડાલકે ઉસ મહેલપર ચડગયા,

ઔર અંદર ઊતરપડા, ઔર બેખઓફ દાલાનમેં ચલગયા! ક્યા દેખતા હય્એ કે, વોહ રશ્કે મુશતરી વ ઝોહરા, યાને રૂહઅફ્ઝા સોનેકે પલંગપર બડે નાઝસે મીઠી સોતીહય્એ, યેહ દેખતેહી બહેરામ બેખુદ હોગયા! ઊસને તો કભી ઇસ શરાબકો ચખ્ખા નથા, નશા ઊસકા સંભાલ ન સકા, બદમસ્તોકે માનીંદ ઉસ પરીપયેકરસે હમ આગોશ હોકર બોસે લેનેલગા! વહીં રૂહઅફ્ઝાકી આંખ ખુલગઈ, દેખાતો બહેરામ વઝીરઝાદા હય્એ, અગરચે બહેરામકો દેખકર રૂહઅફ્ઝાભી આશક હોગઇ, મગર ઇતની ચાલાકી, બેઅદબી, ઔર બેબાકી ઉસકો પસંદ ન આઇ, બોહોતસા જહુંજલાઇ; આખીર દો તીન તમાચે મારકર અયેસા ધક્કા દી કે, બહેરામ ખીડકીસે નીચે ગીરપડા. ઓ ઝારઝાર રોતાહુવા અપને ઘર ચલાગયા. સુબ્હો હોતેહી રૂહઅફ્ઝાને બકાવલીસે રૂખસત માંગી. ઊસને હરચંદ સમાજત, ઔર મીન્નતકી કે, ચંદરોઝ ઔરભી રહે, લેકીન રૂહઅફ્ઝાને નમાના, ઔરદીલમેં કહા કે, અગર રાતકી બાત ઝાહેર હોગી તો, બકાવલી મુજપર હંસેગી, ઔર બોહોત છેડેગી! આખીર નઠહેરી, ઔર જઝીરએ શીરદીસકો ચલીગઇ, લેકીન બહેરામકે ઇશ્કસે ન દીનકો આરામસે બયેઠતી, ન રાતકો ચયેનસે સોતી! બલકે કભીકભી બહેરામકે ખીઆલમેં રોદેતી, ઔર આહોઝારી કરતી.

હીકાયત છબ્બીસવીં.

બહેરામ વજીરજાદેકા જજીરએ શીરદીસમેં જાના સમનરૂ પરીકી મદદસે, ઔર રૂહઅફજાસે મીલના બનફશાકી મેહેરબાનીસે.

કહેતે હય્એં કે, બહેરામ રૂહઅફ્ઝાકે ફીરાકસે યહાંતક હલાક હોગયા કે, આંખોંમેં હલકે પડે, ઔર સીવા હડ્ડીઓંકે બદનપર ગોશ્તકા નામ નથા, લેકીન ઇસ બાતકી ખબર સીવા સમનરૂકે ઔર કીસીકો નથી. ચુનાચે વોહ ઉસકો હમેશા નસીહત કીયા

કરતી કે, અએ બહેરામ, ઇસ ખીઆલે ખાંમસે દરગુઝર કર, ઔર અપને દીલસે ઊસકે ઇશ્કકે તીરકો નીકાલ, ક્યું કે વોહ પરીઝાદ, ઔર તુ આદમઝાદ, તુજમેં, ઔર ઉસમેં મવાફેકત હોના અમરે મુશકીલહએ, ઔર સીવા હસરતો અફસોસકે, ઔર કુછ હાથ નઆએગા. ખાકમેં મીલે અએસી દોસ્તી, જીસસે હમેશાકી ખરાબી, ઔર ઇઝતેરાબી જીકો રહે, ઔર આદમઝાદ નાહક એક બેપરવાકે પીછે ઇતને દુખ, ઔર દરદસહે! અએ શાહઝાદે, તુ તાજુલમુલુકકી બાતપર ન જા, વોહ બાતતો એક ઇત્તેફાકસે બનગઇ, કે બકાવલીકી તબીઅત ઉસપર આગઇ, નહીંતો આદમીમેં, ઔર પરીમેં ક્યા મુનાસેબત હએ? લતીફ, ઔર કસીફમેં મીલાપકી કએોનસી સુરત હએ? બહેરામ ખામોશ હોકર સમનરૂકી બાતેં સુનાકરતા, કુછ જવાબ નદેતા, મગર યેહ બએત પડતા:—

બેત—નસીહત કરતેહો નાહક તુમ ઇતની,
નહીં જાવેગી ઝંગીસે સીઆહી.

જબ સમનરૂ પરીને દેખા કે, ઇશ્કકા ખાર બહેરામકે જીગરમેં અએસા ચુબા હએ કે, જીસકા નીકલના નીપટ દુશવાર હએ. ફેર બહેરામકો કહેને લગી કે, અએ શાહઝાદે જો કુછ કે નસીહત કરનાથી સો મએંનેકી, મગર તુ કીસી તરેહ માનતા નહીં, અબ મેરા કુછ ઇલાજ નહીં, ઔર તેરેવાસ્તે ઇસ કામમેં મુઝસે ઔરતો કુછ મદદ હોનહીં સકતી, લેકીન અગર તુ કહે તો તુજકે જઝીરએ ફીરદોસમેં પહોંચાદું, ફેર આગે તેરી તકદીર. બહેરામ ઇસ બાતપર રાઝીહુવા, તબ સમનરૂને બહેરામકો ઝનાની કપડે પહેનાએ, ઔર ઝેવર જીતના કે મુનાસીબથા પહેનાયા! બહેરામ તો બેરેશાથા હુબહુ એક રંડી પરીપએકરકી સુરત બનકર સમનરૂ પરીકે સાથ જઝીરએ ફીરદોસમેં જાપહોંચા. વહાં સમનરૂકી એક મુંહબોલી બહેન કે જીસકા નામ "બનફશા" થા, ઔર વોહ રૂહઅફઝાકી મશ્શાતાથી. બનફશા સમનરૂકે આનેસે નેહાયત ખુશહુઇ, ઔર પુછને લગી કે, યેહ નવજવાન ખુબસુરત લડકી તુમ્હારે સાથ કએોનહએ? સમનરૂ બોલી કે, યેહભી એક મુંહબોલી બહેનહએ, ઇસકા દીલ ચાહા કે, જઝીરએ ફીરદોસકી સએરકરે, ઇસ વાસ્તે મએં તુમ્હારે પાસ લાઇહું, તા ઇસકો યહાંકી ખુબતરેહ સએર કરવાઓ, ઔર યહાંકે અજીબ ઔર ગરીબ તમાશે દીખાઓ—બનફશા બોલી કે બહોતઅછ્છા.

ફેર સમનરૂતો વહાંસે રૂખસત હોકર બકાવલીકે પાસ આઇ, ઔર બહેરામ બનફશાકે પાસ રહા. બનફશા ઊસકી બહોત ખાતીરદારી કરતી, ઔર દુનીઆકી ન્યામતેં ખીલાતી, ઔર બડી શફકત, ઔર મેહેરબાનીસે હમેશા બાગમેં લેજાતી, ઔર જાબજા અજીબો ગરીબ તમાશે દીખાતી; શામકે વક્ત ફેર અપને મકાનકો આતી, ઔર અપને મશ્શાતગીકા સામાન લેકર રૂહઅફઝાકી ખીદમતમેં હાઝીર હોતી; ચંદરોઝ યુંહી

ગુઝરે. એકરોઝ બનઝીરશા કહીં કામકે વાસ્તે બાહેર ગઇ. બહેરામને જો ઘર ખાલીપાયા તો ઉસકી મશ્શાતગીકે અસબાબમેંસે આઇના નીકાલકર ઉસ આઇનેકે પીછે ઇસ રેખતે કો લીખ્ખા, ઔર વોહ આઇના જહાંકાવહીં રખ્ખદીયા.

રેખતા.

રોશન નથા યેહ કુછ રૂખે નેકુએ આઇના, ચમકાહએ તેરે હુસ્નસે ક્યારૂએ આઇના.
મશ્શાતા આઇનેકો તેરે આગે બાઅદબ, બીઠલાહીદેવે ખીંચકે ઝાનુએ આઇના.
ગએરત યેહ કહેતીહએ કે ઇસે ચોરહી કરૂં, ક્યા દેખ્ખા તુને જાન મેરી સુએ આઇના.
ગર તુ નીગાહે કહેરસે દેખે તો ક્યા અજબ, નઝરોંસે ગીરપડે રૂએ દીલજુએ આઇના.
આઇના એકદમ નઠહેરતા તેરે હુઝુર, પકડાહએ તેરે અક્સને બસ રૂએ આઇના.

જબ બનફશાકા રેહઅફઝાકે પાસ જાનેકે વક્ત આયા તબ અપના અસબાબ લેકર હાઝીરહુઇ, ઔર કંધી ચોટી કરકે આઇના જો ઉસકે હાથમેં આયા; રૂહઅફઝાકી નઝર જો ઉસ આઇનેકી પુસ્તપર પડી તો કુછ લીખાહુવા માલુમ હુવા. ગરઝ ઉસકો અપને દીલહીદીલમેં પકડકર જાનગઇ કે, યેહ બહેરામને લીખાહએ, ઇસમેં કુછ શકનહીં, લેકીન ઇસ બાતકો બખુબી દરીઆફત કીજીએ તો ઉસકે આનેકા યકીન હોવે, ઔર દીલમેં ખતરા નરહે. ફેર મશ્શાતાસે યું કહેને લગી કે, અએ બનફશા "જો ચીઝ હમેશા હએ વોહ ક્યા?" ઔર "જો શએ મુદામ ગમકે સાથહએ સો કઓનસીહએ?" બનફશાને ખુબ ગોરકી, મગર કોઇ જવાબ માકુલ ખીઆલમેં નઆયા, તબ રૂહઅફઝાસે બોલી કે ઇસ વક્ત ઇસ બાતકા જવાબ મેરી અકલમેં નહીં આતા, મગર કલ ઇસકા બખુબી જવાબ દુંગી. યેહ કહેકર અપને મકાનકો આઇ, ઔર ઉસ બાતકે જવાબકે તસવ્વરમેં નેહાયત હએરાન. ઔર પરેશાન બએઠી ફીકર રહીથી કે કલ ઉસકા ક્યા જવાબદું. ઔર ઉધર બહેરામને જો ઉસકી સુરત દેખ્ખા તો નેહાયત ફીકરમંદ દેખકર પુછા કે, બુવા આજ ઇતને એહવાસ ક્યુંહો? તબ બનફશાને સવાલ રૂહઅફઝાકા ઉસકે રૂબારૂ બયાનકી, ઔર બોલી કે મુજકે ઇસકે જવાબમેં સોવા ઇસ બાતકે કુછ નહીં સુજહતા, યાને "ખુદાકી કુદરત રંગારંગ દવામહએ, ઔર શાદી, ઔર ગમસે વાબસ્તા મુદામ હએ" બહેરામને યેહ સુનકર કહા કે, ઉસ સવાલકા યેહ જવાબ હરગીઝ નહીં, મગર યેહ હએ કે "જીસ આશકકે મુંહપર માશુકકે હાથકે તમાચે લગેહએં, વોહ હમેશા સુરખ્ખરૂ હએ", ઔર "સદા ગમગીન વોહ હએ કે જીસકા માશુક આશક હએ, ઔર વોહ હરેકકો અપના માશુક સમજહતા હએ" બસ અએ બનફશા, રૂહઅફઝાકે સવાલકા યેહી જવાબ હએ.

સુબ્હકો રેહઅફ્ઝાકે પાસ જાકર વોહ જવાબ ઝાહીરકી. રેહઅફ્ઝા વોહ સુનતેહી પેહેછાનગઇ કે, બાહેરામ આયા હય્એ, ઔર યેહ જવાબ ઊસીને સીખાયા હય્એ! ફેર બાનફ્શાસે પુછને લગી કે, અય્એ બાનફ્શા તુ સચ બતા કે, યેહ જવાબ કીસને દીયાહય્એ? બાનફ્શાને બાહોતેરા કહા કે, વોહ જવાબ મેરાહી અકલસે ઢુંઢનીકાલા હય્એ, લેકીન રેહઅફ્ઝાને નમાના. તબ બાનફ્શાને લાચાર હોકર કહી કે, સમનરૂ પરીને એક અપની મુંહબોલી બાહેનકો ઇસ શેહેરકી સય્એરકે વાસ્તે છોડગઇ હય્એ, ઊસીને ઇસકા જવાબ દીહય્એ. તબ રેહઅફ્ઝાને કહા કે, ઉસકો મેરે પાસ ક્યું નલાઇ? ખય્એર આજ જબ તુ આવેગી તબ અપને સાથ ઉસકોભી લેકર આઇય્એ. બનફ્સાને કહા, બહોતઅચ્છા.

ચુનાચે, ઉસીરોઝ શામકે વક્ત ઉસકો કપડે પાકીઝા, ઔર ગહેના પહેનાકર રેહઅફ્ઝાકે પાસ લેગઇ! રેહઅફ્ઝાને ઊસે દેખતેહી પેહેછાના કે, યેહ બહેરામ વઝીરઝાદાહય્એ, લેકીન ઉસકે તરફ મુતવજ્જા નહુઇ, ઔર ન ઊસસે કુછ બાતકી. જબ બનફ્શાને રેહઅફ્ઝાકી ચોટી ગુંથચુકી. રેહઅફ્ઝાને આઇના માંગી, તબ બહેરામને જલદીસે ઊઠકર ખીડકી તરફસે આઇના દીખાયા! રેહઅફ્ઝા ખીલખીલાકર હંસપડી, ઔર બનફ્શાસે કહેનેલગી કે, તેરી બાહેન બડી નાદાનહય્એ કે, અબતક આઇનેકી પીઠ, ઔર મુંહ કીધર હય્એ સો નહીં જાનતી. બનફ્શા કુછ નબોલી, ફેર રેહઅફ્ઝાને કહા કે, અય્એ બનફ્શા, આજકી રાત તેરી બહેનકો યહીં છોડજા, તા મય્એં ઉસસે બાતેંકરૂં, ઔર દોનોં આપસમેં દીલ બહેલાવેં. બનફ્શા બોલી કે, મય્એં બહોત ખુશહું કે, આપ ઇસકો અપને પાસ રખતેહો, યકીન હય્એ કે, આપકે પાસ રહેનેસે ચંદરોઝમેં તમીઝ સીખકર હોશીઆર હોવે. યેહ કહેકર બનફ્શા અપને મકાનકો રૂખસ્ત હુઇ, ઔર બહેરામ અપને દીલઆરામકે ખીલવતખાનેમેં રહા. જબ રાતહુઇ, તબ રેહઅફ્ઝા પરીઓંકી મજલીસસે ઉઠકર ખીલવતમેં આઇ, ઔર બહેરામસે કહેને લગી કે, કહો બીબી તુમ્હારા ક્યા નામ હય્એ? બહેરામને જવાબ દીયા કે, કુચય્એ નંગોનામ મુદ્દતસે છુટગયા હય્એ, અબ સીવા તેરે નામકે ઔર કુછ યાદ નહીં. પરીને ફેર પુછા કે, યહાં તુમ કીસ વાસ્તે આઇહો? જવાબ દીયા કે, પરવાનેકે આનેકા સબબ શમાપર બખુબી રોશનહય્એ. રેહઅફ્ઝા બહેરામકી મીઠીમીઠી બાતોંસે દીલમેં બાહોત શાદહુઇ, મગર ઊપરકે દીલસે ખફા હોકર બોલી કે, મક્કારા તેરી બાતોંસે મય્એંને પેહેછાનલી તુ રંડીનહીં, મગર મરદહય્એ, ઔર યેહ અવરતોંકા લીબાસ પહેનકર તુ યહાં આયાહય્એ, ઔર મેરી આબરૂકો ઔર નંગોનાંમોસકો બરબાદ કીયા, ખય્એર અબ દેખતાસહી કે, તેરે ઇસ મકરકી સઝા તુજકો કીસ તરેહ દેતીહું! બહેરામ યેહ સુનતેહી મારે ડરકે થરથર કાંપનેલગા, ઔર અપને દીલમેં કહેને લગા કે, પહેલેતો તમાચે મારકર નીકાલાથા મગર અબતો જાનસેહી મારડાલેગી. ફેર નેહાયત બેકરારીસે યેહ બય્એત પડા, ઔર બેહોસ હોગયાઃ—

બએત.

કર કત્લ ફેર આકે તેરે આગે મરના,
બેહતર હએ ન દુર ઝીંદગાની કરના.

તબતો રૂહઅફ્ઝાને અપને દીલમેં કહા કે, અબ ઇસકો ઝીઆદા ડરાના ખુબ નહીં, ક્યું કે, અગર ઇસી ખઓફોખતરમેં ઇસકી જાન જાતારહે તો મેરા નામ જફાગા રોંમે લીખખા જાએ. આખીર બેઇખતીઆર બહેરામકા સર ઉઠાકર અપને ઝાનુપર રખખી, ઔર અપની ઝુલફે અંબરીંકી ખુશબો સુંઘાઈ કે, બહેરામ હોશમેં આયા! દેખા તો અપના સર માશુકકે ઝાનુપર પાયા, તબતો ઉસ માહરૂ ગુનચા દહનકે લબોંસે લબ મીલાકર ખુબહી મઝા ઉઠાયા. રૂહઅફ્ઝાભી શઓકકી ભરીહુઈથી, બેઈખતીઆર બહેરામસે લીપટગઇ. ઔર શરબતે વીસાલસે દોનોં સેરાબહુએ, ઔર દોનોંકે કલેજે થંડેહુએ! ફેરતો રૂહઅફ્ઝા બહેરામકો એક પલભી અપનેસે જુદા નકરતીથી, ઔર અપની જાનકે મવાફીક બહેરામકો અઝીઝ રખનેલગી. ફેર એક તીલસ્સુમ બહેરામપર ફુંકી, વહીં વોહ કુમરી હોગયા! તબ એક સોનેકે પીંજરેમેં બહેરામકો કુમરી બનાકર બંદકી, ઔર અપની આંખોંકે સામને રખતી. જબ રાત હોતી તો પીંજરેસે નીકાલકર કુછ પઢકર આદમી બનાતી! સુબ્હો તલક ઊસસે લબ બ લબ, સીના બ સીના હો ઝીંદગીકા મઝા ઉઠાતી, ઔર ફજર ફેર કુમરી બનાકર ઉસી પીંજરેમેં બંદ કરતી. ચંદરોઝ યુંહી ગુઝરે, ઔર યેહ બાત કીસીપર ઝાહેર નહુઇ. આખીર ઇશ્ક, ઔર મુશ્કકી બાસ નહીં છુપતી. હુસ્નઆરાતક યેહ બાત પહોંચી! તબ હુસ્નઆરા એકરોઝ રૂહઅફ્ઝાકે મહેલમેં ગઇ. દેખી તો ઝુલ્ફે મુશકીંકા તઓર બેતઓર હએ, ઔર સેબે ઝનખદાંકા રંગ અઓર હએ! મુંહકા રંગ ઝરદ હએ, ઔર લબોંપર દાંતોંકે નશાન નુમાયાં હએ, ઇસી હાલમેં સોઈ હએ! હુસ્નઆરા દીલમેં કહેને લગી કે, ઇસને કીસીસે ઊલફત પએદા કી હએ, ઔર કીસીકો અપના યાર બનાઈ હએ. દઓડકર ઉઠાઇ, ઔર ગુસ્સેસે એક દો તમાચે મારકર કહેને લગી કે, અએ અલ્લામા મકારે ઝમાના! તુને અપને ખાનદાન, ઔર બાપદાદાકે નામકો દાગ લગાઇ, ઔર કીસસે આંખ લડાઇ? તુજહે બેગાને મરદસે શરમોહયા ન આઇ? હએફ હએ તેરી ઝીંદગાનીપર, ડુબમર, તમામ શેહેરમેં તેરી રૂસવાઇકા નક્કારા બજા! સચ બતા કે, યેહ ક્યા હાલ હએ? નહીંતો જાન લુંગી, ઔર જીતી ન છોડુંગી?

રૂહઅફ્ઝા મારેડરકે કાંપને લગી, ઔર બોલી કે, અએ અમ્મા મુજકે તુમ્હારે સરકી, ઔર બાવાજાનકે કદમોંકી કસમહએ, જો મએંને કીસી મરદકો દુરસેભી દેખીહો, યેહ ફકત તુમ મુજહપર તોહમત લગાતેહો, ઔર તુમ કએસી મા હો જો અપની બેટીકો

અએબ લગાતેહો, ઔર લોગોંકે કહે સુનેપર જાતેહો ! ગરઝ રૂહઅફ્ઝા બહોતસી કસમેં ખાઈ, ઔર બહોતસી બાતેં બનાઈ,પર હુસ્નઆરાને હરગીઝ સચ નમાની, બલકે કહેને લગી કે, જીસ ચોરને ઇસ મકાનપર સુરાખ કીયા હએ, ઉસકો પકડના ચાહીએ. ઔર ઉસકો સઝા દેના ચાહીએ. હઝારોં જાસુસ ચારોંતરફ તલાશ કરનેલગે, ઝમીનસે આસમાન તક ઢુંઢમારા, મગર ઉસ પીંજરેકા ભેદ કીસીપર ઝાહેર નહુવા. તબતો હુસ્નઆરાને લાચાર હોકર રૂહઅફ્ઝાકી ખ્વાસોંકો બહોત ધમકાયા, ઔર મુઝફ્ફરશાહકે ગઝબસે ડરાયા. તબ એક ખ્વાસ કે જીસકા નામ "ગુલરૂખ"થા, હુસ્નઆરાકે પાસ આકર કહેનેલગી કે, ઔર તો કુછ હમેં માલુમ નહીં કે યહાં કયા હોતા હએ. મગર શાહઝાદી રૂહઅફ્ઝા શબોરોઝ ઉસ કુમરીસે જો સોનેકે પીંજરેમેં કએદહએ, ઉસકો એક પલભી અપની આંખસે જુદા નહીં કરતી. બસ હમેં ઇતના માલુમ હએ., આગે આપ પેહછાનલો !! ગરઝ હુસ્નઆરા રૂહઅફ્ઝાકે ખીલવતખાનેમેં ગઇ, ઔર ઉસ સોનેકે પીંજરેકો ઉતારલી, ઔર ઇરાદા જાનેકાકી. રૂહઅફ્ઝા યેહ હાલ દેખકર બહોત બેકરારહુઇ, મગર શરમકે મારે કુછ બોલ નસકી, કલેજા પકડકર ચુપ બએઠીરહી. હુસ્નઆરાને ઉસ પીંજરેકો લેઉડી, ઔર મુઝફ્ફરશાહકે રૂબરૂ લારખ્ખી. મુઝફ્ફરશાહને ઉસ પીંજરેમેંસે કુમરીકો નીકાલ ઉસકે તમામ બાલ, ઔર પર ટટોલા, મગર કુછ નશાન નપાયા; આખીર ઉસકે ગલેપર જો હાથ જાપડા તો એક તાવીઝ બંધાપાયા ! જુહીં ઉસે ખોલા તો બહેરામ આદમી હોગયા ! તમામ મજલીસ જો ઉસ વક્ત વહાં હાઝીરથી સબ હએરાન હુએ. પાદશાહ આતશે ગએરતસે જલકર કબાબ હોગયા, ઔર બહેરામસે કહેનેલગા કે, અએ બદઝાત નાખાકાર તુ ગઝબેસુલતાનીસે નડરા, ઔર કુછ ખીઆલ નકીયા જો બેખઓફ અએસા કામ કીયા ? અબ સચ કહે તુજહે ઇસ શહેરમેં કીસને લાયા, ઔર પાદશાહોંકે મહેલોંમેં કીસતરેહ તેરા ગુઝરહુવા ? ઔર અબ ઇસ તકસીરકે બદલે તુ જાનસે મારા જાવેગા. બહેરામ બોલા કે, આશકોંકા રહેનુમાં જઝબએ ઇશ્તીઆક હએ, ઔર મએં ઉસીકી મદદસે યહાંતક આયા, ઔર જબ મએંને અપની ઝીંદગીસે હાથ ઉઠાયા તબ ઉસ કુચેકી રાહપાયા. મુજહે મઓતસે કુચ ખતર નહીં, જાનકી પરવાં નહીં, મગર હસરતે દીદારે દીલરૂબા જીમેં રહેગી, ઔર કબરમેં આંખોંસે ખુંનકી નદી બહેગી.

બએત

મઓતસે હરગીઝ નહીંડરતા નકુછ ગમહએ વલે,
ગુલરૂખોંકી દીદસે મહરૂમહી રહેજાએંગા.

આખીર મુઝફ્ફરશાહને ગઝબનાક હોકર લોગોંસે ફરમાયા કે, ઇસ કમબખ્તકો

મેરે સામનેસે દુર કરો, ઔર આગમેં લેજાકર ડાલદો, ઔર જલાકર ખાકે સીઆહ કરદો.

ઇત્તેફાકન તાજુલમુલુક, ઔર બકાવલી ઊસીરોઝ બાગે ઇરમકી સએરકો ચલેથે જબ જઝીરએ ફીરદોસકે કરીબ પહોંચે, તબ શાહઆદેને કહા કે, ચલો રૂહઅફ્ઝાકો દેખતે ચલેં, ઔર એક દો રોઝ વહાં રહેકર ફેર બાગે ઇરમકો જાવેં. બકાવલીને કહા, બહોત ખુબહએ. ફેર વહાંસે આગે ચલે, દેખા તો એક જગા બહોતસી લકડીઆં જમા કીએ હએં, ઔર ઊસકે બીચમેં બહેરામકો બીઠાયાહએ, ઔર ચારોંતરફસે આગભી લગાચુકે હએં! જુહીં બકાવલીને લોગોંકી બહોત ભીડ દેખી, ઔર આગ ભડકીહુઇ નઝરપડી, તો તખ્ત અપના વહાં લેજાકર પુછનેલગી કે યેહ ક્યા શોરોગુલહએ? તબ એક શખ્સને કહા કે, રૂહઅફ્ઝાકે આશકકો જલાતેહએં. બકાવલીને જો દેખા તો, ઊસમેં બહેરામ બએઠાહએ. બકાવલીને વહીં લોગોંકો કહા કે, જલ્દ ઇસ આગકો બુઝાડાલો, ઔર ઊસ જવાનકો નીકાલો, અગર ઉસકા એક બાલભી જલેગા તો સબોંકે સર જલાઊંગી, બલ્કે હરેકકા ઘર જલાકર ખાકમેં મીલાદુંગી. એહ કલામ સુનકર લોગ ડરે, ઔર વહીં વોહ આગ બુઝાહાકર બહેરામકો સહીસલામત નીકાલ બકાવલીકે હવાલે કીયા. બકાવલી બહેરામકો અપને સાથ લેકર એક બાગમેં ઉતરે, ઔર તાજુલમુલુક ઔર બહેરામકો વહીં છોડકર બાકાવલી મુઝફ્ફરશાહ, ઔર હુસ્નઆરાકે પાસગઇ, ઔર ઝુકુકર આદાબ બાજાલાઇ, ઉનહોંને સર બાકાવલીકા અપની છાતીસે લગાયા, ઔર ખએરો આફીયત પુછી? બાકાવલી બોલી કે, કઇદીનસે આપકો, ઔર ચીચાનીકો દેખનેકો જી ચાહાતાથા, સો આપકે દીદારકો દેખકે, શાદહુઇ. ઔર રાહમેં એક અજબ માજરા દેખા કે, મેરે સસરેકે વઝીરઝાદેકો લોગ જલાયા ચાહતેથે, અગર મેરે આનેમેં એકદમ દેર હોતી તો વોહ જલકર ખાક હોજાતા; અગરચે ઉસને કુછ તકસીરભી કીહોગી, લેકીન અએસે જવાન ખુબસુરત, ઔર અકલમંદકો ઇસતરેહ જલાકર મારના ખુબનહીં, ક્યું કે જો કુછ હોનાથા સો હુવા, અબ ઉસકો મારડાલોગે તો ક્યા ફાએદા હએ? જો કલંકકા દાગ લગા સો મીટ નહીં સકતા; અગર આપ ઉસે જાનસે મારડાલેંગે તો તમામ મખલુકાત યેહી કહેગી કે, રૂહઅફ્ઝાકા આશકથા, ઔર રૂહઅફ્ઝાને ઉસે અપને પાસ રખકર ઉસસે હમ સોહબત હુઇ, ઊસી ગુનાહસે પાદશાહને ઊસકો મારડાલા; ઇસમેં બહોત બડી રૂસવાઈ હએ, સો ઇસસે તો યેહ બેહતર હએ કે, રૂહઅફ્ઝાકો ઉસીસે બીઆહ કરદીજે, ક્યું કે, બહેરામ નેહાયત તરેહદાર, ઔર કાબીલ હએ, ઔર આપકો ઉસકી દામાદીસે કુછ નંગોઆરનહીં, ક્યું કે, વોહભી વઝીરકા લડકાહએ. પાદશાહોંમેં, ઔર વઝીરોંમેં અવ્વલસે નાતે રીશતે હોતે આએ હએં, ઔર અગર આદમઝાદકો આપ હકીર, ઔર કમ મરતબા સમજહતે હએં તો તાજુલમુલુકસે મેરી શાદી ક્યું કી? બેટી, ઔર ભતીજીમેં ક્યા ફરક હએ? જએસી મએં વએસી વોહ. મુઝફ્ફરશાહને

યેહ બાતેં સુનકર સર નીચા કરલીયા ઔર બકાવલીસે કહા કે, તુ મુખ્તારહય્એ, જો તેરી નઝરમેં બેહતરહો, વોહી કર, મુજાહે મંઝુર હય્એ.

• ફેર બકાવલી વહાંસે રૂહઅફ્ઝાકે પાસ આઇ, દેખી તો. રૂહઅફ્ઝા આંખોંમેં પાની ભરે, બાલ ખીખરેહુએ, હએરાન, ઔર સરગરદાન પડીહય્એ! બકાવલીને હંસકર કહા, વાહવા, કહાં ખુસકર સુરંગ લગાઇ ? ખએર અબ ઉઠ ખડીહો, ક્યું મકર ફએલા રહીહય્એ, ઔર શરારતસે આંસુ ભરરહીહય્એ? અબ હંસ બોલ, કપડે બદલ, હુજરેસે બાહેર નીકલ, તેરે આશકકો સહીસલામત છુડાકર લાઇહું; અબ ચંદરોઝમેં બેખઓફો ખતર દીલ ખોલકે મીલીઓ, ઔર મનમાનતે અએશો નશાત કીજીઓ. રૂહઅફ્ઝા બકાવલીકી અએસી બાતેં સુનકર ઊઠબએઠી , ઔર બલાએં લેકર બકાવલીકે ગલેસે લીપટગઇ ! રાતકીરાત તો બકાવલી વહીં રહી, સુબ્હોકો રૂહઅફ્ઝાકેતઇં મુઝફ્ફરશાહ, ઔર હુસ્નઆરાકે પાસ લેગઇ, ઔર ઉસકો વહીં છોડકર બહેરામ, ઔર તાજુલમુલુકકો લેકર બાગે ઇરમમે જાપહોંચી, ઔર ઉસ તમામ હકીકતકો અપને મા બાપકે રૂબરૂ બયાન કી. ફેર અરઝકી કે, જીસ ધુમધામસે તાજુલમુલુકકો લેકર વોહ શાદી કરનેકો આએથે, ઉસી તરેહ તુમભી બહેરામકો લેકર બીયાહ કરનેકો ચલો.

સુનાચે ઉન્હાંને વએસીહી મેહેમાનદારી, ઔર તઇઆરી અંદર બાહેરકી, ઔર ઉસી તજમ્મુલસે બહેરામકો ખીલઅતશાહના પહેનાકર જવાહીર, મોતી, હીરે વગેરાસે આરાસ્તા કરકે સેહેરા બાંધકર બડે કરરો ફરસે રવાનાહુએ. ઉધર રૂહઅફ્ઝાકોભી બનાવ સીંગાર કરકે બીઠાયા. જબ દુલ્હેકી બરાત નજદીક આઇ, તબ બારાતીઓં સમેત મુઝફ્ફરશાહને તાઝીમ, ઔર તકરીમસે મજલીસમેં લાકર બીઠાયા. ફેર પહેર રાત રહેતકતો અંદર બાહેર નાચરંગ હોતારહા. ફેર અપને ખાનદાનકે રસમકે મવાફીક ઉસ પરીપએકરકા નીકાહ ઉસ રશ્કે કમરકે સાથ બંધવાયા. બાદ હાર પાન બાંટા, ઔર મજલીસ બરખાસ્ત હુઇ. ફેર અપને રીત, ઔર રસમકે મવાફીક દુલ્હેકો મહેલમેં ભી જવા દીયા. બકાવલી બહેનોંકી તરેહસે બહેરામકે સાથ ગઇ. બાદ ઉસકે મુઝફ્ફરશાહ ઔર હુસ્નઆરાને રૂહઅફ્ઝાકો બહોતસા દાન દેહેજ દીયા. ગુલાંમ ઔર કનીઝેં બેશુમાર દેકર બડે તજમ્મુલસે રૂખસતકી. બારાતકો ઉસી વઝેસે લેકર ફીરોઝશાહ, ઔર તાજુલ મુલુક બડી ખુશી, ઔર શાદમાનીસે બાગે ઇરમમેં દાખીલ હુએ. ચંદરોઝ વહીં રહે. ફેર બકાવલી, ઔર રૂહઅફ્ઝા, ઔર બહેરામકો બડે જાહો જલાલસે લેકર મુલ્કે નીગારીકો રવાના હુવા, ઔર ચંદરોજમેં વહાં વોહ સબ શાદો ખુર્રમ જાપહોંચે. ફેર બહેરામકે મા બાપકો બુલાકર તમામ કીસ્સા કહેસુનાયા, ઔર દોનોંકા દીદાર દીખાયા. વોહ બહુ, ઔર બેટેકે દીદાર દેખકર બહોત ખુશહુએ, ઔર ખુદાકા શુક્ર બજાલાએ.

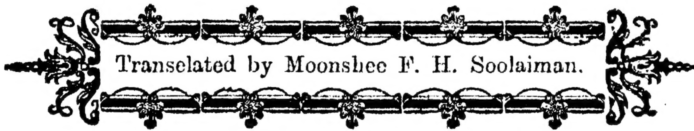
બાદ વઝીરને મજલીસ અએશો નશરતકી તઇઆર કી, ઔર પાદશાહકોભી

બાયા, ઔર શહેરમેં જીતને છોટે બડે અમીરથે ઉનકોભી બુલાયા. કઇ રોજતક નાચ રાગરંગકી સોહબત રહી, મેહેમાનદારી બખ્શુબીકી. ફેર પાદશાહ, ઔર પાદશાહઝાદેકે હુજુર કઇ કીશ્તીઆં જવાહીર, ઔર અશરફીઓંકી લારખ્ખા, ઔર નઝર ગુઝરાના. ફેર બકાવલીને હમ્માલાકો હુકમ કીયા કે, તુ જલ્દ જાકર મેરા મહેલ, ઔર બાગકો ઉખ્ખ ડવાકર યહાં લેઆ! વોહ દો ચારહી દીનકે અરસેમેં લેકર આઈ; ફીલફોર અપને મહે લકે સામને ઉસ મહેલ, ઔર બાગકો કાયમ કરનેકો હુકમદી, વહીં સબ તઇઆર હોગયા. ફેર રૂહઅફ્ઝાકો ઊસ મહેલમેં રહેનેકો ફરમાયા. વોહ ઉસ મહેલમેં રહેને લગે. અલહમદોલીલ્લાહ કે, ખુદાકે ફઝલસે સબકેસબ શાદહુએ, ઔર તમામ શ્હર આબાદ હુએ.

બએત

ગરમ જીસતરેહ દી ઉન્હોંકી મુરાદ,

હમારીભી દે યા ઈલાહી મુરાદ.

જાહેર ખબર.

આએ ગુલેબકાવલીનાં કીસ્સાના ભાગ તમામ બાહેર પડીચુકાછે, માટે જે શાહેબોને ખરીદ કરવા હોએ તેઓએ મેહેરબાંની કરીને ભીંડીબજારમાં નવાબની મસીદની સાંમે હોરા નુરદીન બીન જીવાખાનની દુકાંનેથી મંગાવી લેવા.

તથા કોલસા મોહોલાના નાકાંપર બંબાખાનાની સાંમે કાજી ઈબરાહીમ બીન કાજી નુરમહમદની દુકાનેથી વેચાતી મલશે.

તથા નીચે લખેલી તદન નવી તરેહની છપાવેલી ચોપડીઓ ઘણુજ સફાઈદાર કાગલપર ખુશનુમા ગુજરાતી હરફોમાં છપાઈ બાહેર પડીછે, તે પણ ઉપલેજ ઠેકાણેથી વેચાતી મલશે.

ગુલજારે પંજતની	કીમત	રૂ૦।।।=
બંદરસભા, તશવીર સાથે	"	૦)⩵.
લાલ ગોહરનો કીસ્સો	"	૦)⩵
ચાર દુરવેશનો કીસ્સો પાંચ અંકમાં, જીલદ બાંધેલી..	"	રૂ૧।
હાતમ તાઈનો કીસ્સો, જીલદ સાથે........	"	રૂ૨)
ગુલેબકાવલી, તમામ ભાગો...........................	"	રૂ૦।।।=
તંબોલનનો કીસ્સો	"	૦)⩵
અમીર હમઝાનો દાસ્તાન, ભાગ ૮ મો.............	"	રૂ૦।
અમીર હમઝાનો દાસ્તાન, ભાગ ૯ મો......	"	રૂ૦।